

ŠLECHTITEL

čtvrtletník

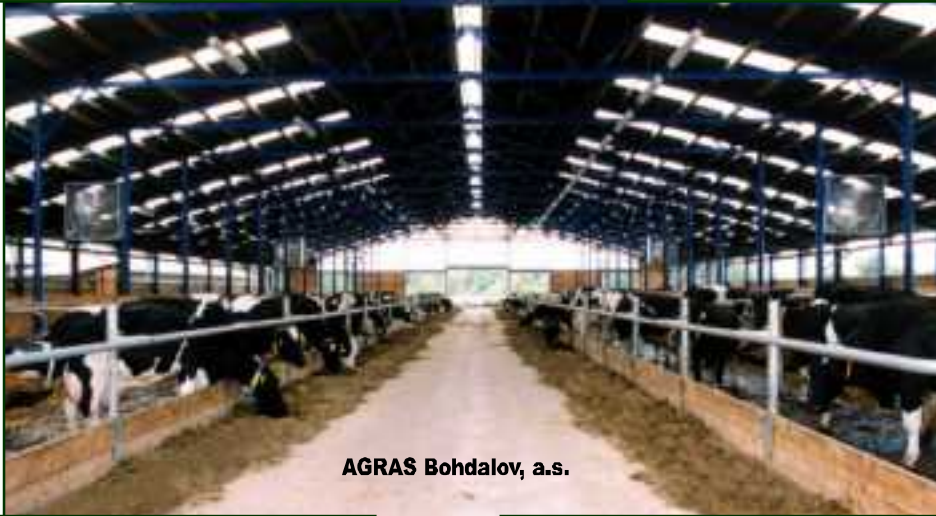
BŘEZEN 2004

WINDA

GAVOR NEA-143

AGRAS Bohdalov, a.s.

HYB-330

HIGH MARK

GENOSERVIS, a.s. Olomouc

... úvodem

Milí čtenáři,

vítáme Vás u předjarního čísla našeho magazínu ŠLECHTITEL..

Přinášíme opět spoustu nových zajímavostí, a to nejen z chovu holštýnského skotu, kde se zmíním alespoň o velmi povzbudivých výsledcích testace ročníku 1999 a hodnocení exteriéru po našich testantech ve srovnání s prověřenými byky. Máme pro Vás připraveno také dvě stránky novinek z masného skotu a chovatelé prasat si tentokrát přijdou na své několika fundovanými odbornými články. A jelikož jsme navštívili AGRIBEX v Bruselu, rádi se s Vámi podělíme o naše zážitky.

Věříme, že zde předložených 80 stran Vám poskytne lákavé čtení, a že jaro letošního roku prožijeme v poklidu. Evropská Unie už opravdu klepe na dveře, takže AHOJ EVROPO, my čeští ŠLECHTITELÉ Ti ještě ukážeme !!!

TECHAGRO · ANIMAL VETEX · SILVA REGINA

28. BŘEZNA - 1. DUBNA 2004
BRNO

expozice plemenných zvířat
28.-30. března v pavilonu G2

Kolekce skotu zahrnuje plemeno holštýnské, české strakaté, masná plemena); dále na výstavě bude kolekce prasat; ovcí a koz.

Z programu:

- NEDĚLE: hodnocení ovcí a koz
- PONDĚLÍ: * hodnocení holštýnského a českého strakatého skotu, * hodnocení plemenných kanečků
- ÚTERÝ: předvedení masného skotu

www.genacek.cz

VÁŽENÍ PŘÁTELÉ,
chtěli bychom Vás tímto pozvat na jubilejní V. ročník
mezinárodní akce MOSTY 2003,
která se uskuteční 4. a 5. června 2004
na Výstavišti v Přerově.

Stejně jako u předchozích ročníků je účelem akce přiblížit dva světy – děti s postižením a bez postižení tak, aby se při společné činnosti dozvěděly více o sobě vzájemně a učily se, že k životu patří zdraví i nemoc. I letos chceme vytvořit na výstavišti takový prostor pro děti, kde by mohly strávit dva příjemné dny a společně se zúčastnit jednotlivých akcí.

V přípravě programu počítáme s účastí státních i nestátních zařízení pro děti a mládež (základní školy, střediska pro handicapované, chráněné dílny apod.). Zároveň počítáme s návštěvou široké veřejnosti Přerova a okolí.

Celý program bude prostorově rozmístěn po výstavišti, formou stanovišť pod širým nebem i v budovách.

Součástí akce Mosty 2004 bude Hvězdný večer, na němž vystoupí YVETA BLANAROVÍČOVÁ, TĚŽKÝ POKONDR, DAVIDE MATTIOLI, MONIKA ABSOLONOVÁ A MARTIN MAXA.

Přerovské výstaviště informuje:

PŘIPRAVOVANÉ AKCE NA ROK 2004:

ŘEMESLO - ČESKÁ DEVÍZA

Mezinárodní představení české řemeslné výroby.

27. - 28. března 2004

AUTO - MOTO - VELO - SPORT (POZOR ZMĚNA TERMÍNU!)

16. - 18. dubna 2004

VÝBĚR A AUKCE MASNÝCH BÝKŮ (I. turnus)

22. - 23. dubna 2004

(více uvnitř čísla)

MOSTY 2004

Pátý ročník charitativního projektu zaměřeného na integraci zdravých a handicapovaných lidí, především pak dětí a mládeže.

4. - 5. června 2004

CHOVATEL 2004

Samostatná chovatelská výstava drobného zvířectva.

22. - 24. října 2004

ZEMTECH - FAUNA - CHOV

Spoluúčast ZAHŘÁDKÁŘ 2004.

22. - 24. října 2004

KONTAKTY:

Výstaviště Přerov, Kopaniny, Tel.: 581-735-413, fax: 583-735-422
Petr Šenkyřík - 602 763 686; Mojmír Neuschl - 724 102 689; Alena Hnilová - 602 579 252
E-mail: vystaviste.prerov@iol.cz; Internet: www.genoservis.cz

VÝBĚR A AUKCE MASNÝCH BÝKŮ

**Odchovna plemenných býků
v Grygově**

1. turnus: výběry 22. dubna,
dražba 23. dubna
na Výstavišti v Přerově

2. turnus: 17. června 2004

... z chovu SKOTU

POROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ KU MLÉKA ZA GENOSERVIS, A.S. OLOMOUC DLE OKRESŮ (uzávěrka říjen 2003 – prosinec 2003 se stejným obdobím roku 2002)

Okres	Počet	rozdíl	Mléko	rozdíl	Tuk	Tuk	rozdíl	Bílkovina	Bílkovina	rozdíl	Poř.
	norm.l.		kg		%	kg		%	kg		
Bruntál	635	-13	6 893	+395	4,18	288	+38	3,20	221	+2	16
F.Místek	846	-148	7 938	+401	3,90	310	+8	3,17	251	+2	5
Karviná	162	+69	7 146	+230	4,02	287	+15	3,26	233	+1	15
Nový Jičín	1432	-132	8 231	+204	3,92	323	+4	3,18	262	-3	4
Olomouc	2296	+202	7 773	+293	3,79	295	+11	3,20	249	0	6
Opava	1377	-33	7 750	+312	3,66	283	+7	3,18	247	-1	8
Přerov	1357	-14	7 211	+243	3,92	283	+12	3,29	237	-3	13
Šumperk	692	-105	6 247	+780	4,01	251	+24	3,22	201	+18	19
Vsetín	867	+26	7641	+269	3,96	303	+15	3,18	243	-1	10
Jeseník	297	+100	6 578	+409	4,02	264	+20	3,20	210	+1	18
Okresy mimo Severní Moravu, kde provádíme KU											
Pelhřimov	37	0	5 617	0	4,14	232	0	3,29	185	0	20
Česká Lípa	150	+3	9 309	+419	4,02	375	+22	3,11	289	+2	2
Liberec	75	-1	7 197	+275	4,12	296	+15	3,31	238	-5	14
Ústí n/O.	135	-13	6 842	+351	3,90	267	-1	3,49	238	+8	17
Břeclav	96	+20	7 757	+264	3,75	291	+20	3,08	239	0	7
Zlín	66	-9	7 747	-325	4,11	319	-6	3,12	242	-19	9
Jihlava	4	-4	7 436	+359	3,76	280	-2	2,98	222	-11	12
Kroměříž	54	-20	7 574	+274	3,77	285	+19	3,25	246	+5	11
Prostějov	46	+21	8 266	+154	4,15	343	-6	3,17	262	-4	3
Žďár n/S.	560	+32	10 295	+865	3,61	372	+31	3,15	325	+12	1
GENOSERVIS celkem	11 184	-261	7 703	+349	3,87	298	+13	3,20	247	+1	

Zpracoval: Zbyněk Štěpán, Genoservis, a.s. – PS Nový Jičín

VÝSLEDKY TESTACE ROČNÍKU 1999

V nadcházejících řádcích bych rád představil výsledky testace ročníku 1999.

Testaci zajišťují především čtyři největší firmy, či uskupení. Jedná se o Holding ČMPU, pod který jsou kromě samotného ČMPU zahrnuti býci od Reprogenu, Jih. Chovatale Č. Budějovice a Pl. Služby Kvítkovice. V uskupení Plemo jsou zahrnuti býci Plema, Pleba Brna, Chovservisu Hr. Králové a Agra Měřín. Dále jsou zde uvedeny výsledky testace Naturalu a Genoservisu.

FIRMA	POČET BÝKŮ	PRODUKCE							PLEMENNÉ HODNOTY				EXTERIÉR							
		dcer	stád	Mléko kg	Tuk %	Tuk kg	Bilk. %	Bilk. kg	PH kg mléka	PH Tkg	PH Bkg	rel.	Dcer exteriér	Stád exteriér	Ml. charakter	Kapacita	Zád	Končetiny	Vemeno	Výsl. třída
ČMPU	42	65	44	6582	4.02	264	3.31	218	712	17	32	80	47	33	0.39	0.18	0.05	0.46	0.59	0.59
NATURAL	18	85	42	6605	3.93	259	3.31	219	675	13	31	83	55	28	0.29	0.27	-0.1	0.54	0.09	0.32
PLEMO	28	81	46	6925	3.96	274	3.31	229	703	19	33	83	57	34	0.38	0.01	-0.3	0.34	0.21	0.29
GENOSERVIS	28	88	54	7406	3.82	283	3.25	240	847	18	35	84	60	38	0.97	0.32	0.19	0.52	0.67	0.86
CELKEM	116	78	46	6867	3.94	270	3.30	226	737	17	33	82	54	34	0.51	0.19	0.00	0.46	0.44	0.54

V následující tabulce jsou uvedeny počty a procentuální zastoupení býků, kteří dosahují více jak 40 kg a v posledním sloupci počet býků, kteří mají zároveň typ 1 a více.

FIRMA	Počet test. býků	% z celkem testantů	Býci nad 40 kg bílkovin			Počet býků majících 40 kg bílkovin a zároveň typ 1 a více
			Počet	% z vlastních testantů	% z býků majících nad 40 kg	
ČMPU	42	36	5	12	22	3
NATURAL	18	16	3	17	13	0
PLEMO	28	24	5	18	22	2
GENOSERVIS	28	24	10	36	43	4
CELKEM	116	100	23			9

Zpracován je pouze jeden ročník (testace 1999), a proto je předčasné dělat závěry nad programy jednotlivých firem.

„Testace 1999“ je zpracována, protože tento ročník lze již docela věrohodně zhodnotit a zároveň je to první ročník, kdy Genoservis testoval býky z vlastního programu.

Dá se konstatovat, že úroveň testace má vzestupnou tendenci a je potěšitelné, že chovatelé mají stále větší zájem testovat býky.

VÝSLEDKY HODNOCENÍ EXTERIÉRU PO TESTOVANÝCH BÝCÍCH V CHOVECH ZAPOJENÝCH DO PLOŠNÉHO HODNOCENÍ EXTERIÉRU

V černostrakatých novinkách 4/2003 byly zveřejněny zajímavé výsledky hodnocení exteriéru krav v chovech, ve kterých se provádí plošné hodnocení všech krav bonitéry svazu.

Rád bych na tento článek ing. Berana a ing. Vondráška navázal, a ukázal výsledky hodnocení exteriéru ve stájích, ve kterých bylo v loňském roce nahodnoceno celkově více jak 100 krav.

V tabulce jsou uvedeny chovy, kde bylo od listopadu 2002 do prosince 2003 po našich testantech hodnoceno více jak 25 dcer.

Podnik	CELKEM hodnoceno krav	Mléčný charakter	Kapacita	Zádř	Končetiny	Vemeno	CELKEM
	Z toho PO TESTANTECH GENOSERVISU						
Ing. Kovařík	113	80.1	80.3	78.7	79.6	80.0	80.0
	25	79.9	80.7	77.8	79.6	80.1	80.0
ZERAS Radostín	315	78.2	80.5	79.2	78.0	79.3	79.2
	62	78.0	80.7	79.3	78.2	79.5	79.3
ZOD Brniště	127	79.7	79.8	79.7	77.3	78.8	79.2
	50	79.5	79.4	78.6	77.6	79.3	79.2
NETIS Návší	142	79.1	79.4	79.2	78.7	78.8	79.1
	94	78.6	79.4	79.2	78.5	78.4	78.8
ZD Dubenec	302	79.2	79.3	78.2	77.8	79.0	79.0
	37	78.2	80.4	78.6	77.4	79.0	79.0
AGRO Slatiny	150	78.8	80.9	78.8	78.2	78.0	78.9
	35	77.5	80.3	79.4	77.8	78.7	78.8
ZD Trhový Štěpánov	357	79.0	80.0	79.2	78.5	78.3	78.9
	61	78.6	79.1	79.1	78.7	79.0	79.0
ZVOS Hustopeče	241	79.7	79.9	79.5	78.8	77.7	78.9
	61	79.4	80.1	79.3	79.5	78.0	79.1

Z uvedené tabulky je zřejmé, že exteriér krav po našich testantech v těchto chovech směle konkuruje ostatním plemením, která však jsou po všech býcích používaných v daném chovu.

Tyto výsledky taky dávají odpověď na otázku, proč je v těchto podnicích stále větší zájem o naše testanty. Nejen že prvotelky po testantech dosahují výborné produkce, ale i exteriér zvířat je srovnatelný, a u některých farem lepší než průměr hodnocení všech zvířat, což dává předpoklad produkčních dlouhověkových krav a tím i dobré ekonomiky při výrobě mléka.

ZAJÍMAVÍ BÝCI DO TESTACE V ROCE 2004

A) Býci, pocházející z ET z Kanady

GEMORY TV NXA-299 (Dutch Boy x Rudolph x Mandel)

GEMORY pochází z proslulé farmy COMESTAR FARM, matka MEMORY je fantastické zvíře, které bylo prodáno do Japonska za 90.000 CDN.

HABRANT, HAMES

(Brant x James x Rudolph)

Býk pochází z vynikající produkční farmy BENNER FARMS (Steinbach, Manitoba, Kanada). Otcem je REGANCREST CELSIUS BRANT, špičkový zlepšovatel – především exteriéru. Potomci BRANTa jsou o to cennější, že samotný býk již nežije, a použití jeho inseminačních dávek bylo velmi omezené.

Matka: Benner James Barbie VG-85-CAN

1. lakt.: 305 – 14.652 – 3,9% - 3,3%

HARON, HENNER

(Champion x Rudolph x Bellwood)

Benner Rudolph Sharon je jednou z nejlepších dcer Rudolpha v Kanadě – dle LPI patří stále do TOP 30 v kanadském žebříčku krav.

Hodnocení VG-87 ve dvou letech stáří při skvělé užitkovosti na 1. laktaci 305 – 15.691 kg – tuk 4,3% - protein 3,3% je velkým příslibem pro její potomstvo.

Matka: Benner Rudolph Sharon, VG-87-CAN

B) Býci, pocházející z ET z USA

GRENT TV NXA-315 (Trent x Manfred x Celsius)

Hodnocení matek VG-86-USA x VG-86-USA x VG-89-USA v kombinaci s vynikající užitkovostí celé rodiny dává předpoklad zajímavého potomstva.

Matka GRENTa:
APPLOUIS MANFRED JULIET
VG-86-USA W++V
8/03 CTPI 1913
1.lakt.: 305 – 15.472 kg – 4,1% - 3,2%

HIPS, HIPSTER, HIPSON (Mr Ships x Winchester x Emory)

Matka býků HIPS, HIPSTER a HIPSON - SPECIAL – je jednou z nejlepších dcer Winchestera v USA (10-12 synů v testu na celém světě).

Hodnocení zevnějšku matek VG-88-USA x EX-90-USA x VG-88-USA .

Matka: OLSZEWSKI WIN EMORY SPECIAL VG-88
PTA +3162M +105F +95P CTPI +1886 11/03
1.lakt.: 365 - 18.026 kg – 3,9% - 3,2%

HORTY, HOUDER (Morty x Terry x Mica)

HAGTER (Magna x Terry x Mica)

Tito býci pocházejí ze světoznámé farmy Ricecrest Farm z rodiny Southwind Kaye.

Je to rodina, z které pochází Ricecrest Marshal, Lantz, Brett, MACK, MURPHY, ERIN, LAURIER ...

Matka: Ricecrest Terry Tasha-ET VG 87 WWW
1.lakt.: 305 – 15.190 – 3,9% - 3,6%

C) Býci, pocházející z Holandska

HARBID TV TL NXA-339 (Forbidden x Lucky Leo x Delta Largo)

HARBID pochází z vynikající holandské farmy SOUTHLAND. Je zajímavou kombinací genetiky z USA a Holandska; matka Dellia je jednou z nejlepších dcer Lucky Lea v Holandsku.

Hodnocení matek: VG-88-NL x VG-86-NL x VG-88-NL.

Matka: SOUTHLAND DELLIA VG-88-NL

HORNET TV TL NEA-164 (Throne x Patron x Mountain)

HORNET byl koupen v Holandsku, matka pochází z Itálie z vynikající rodiny krav. Ze samotné PATRON EGGY bylo testováno 15-20 býků po celé Evropě.

Hodnocení matek: VG-87-IT x VG-86-IT x VG-88-IT.

Matka: CAMPOFALLO PG EGGY VG-87

HABER-RED (Faber x Tulip-Red x Jabot)

Býk pochází z vynikající holandské krávy Pietje 514. Tato kráva je jednou z nejlepších dcer Tulipa v Holandsku a zároveň je plnou sestrou PERICLESe (RED-408) – špičkového RED holštýnského býka.

Matka: Pietje 514 VG-87-NL

D) Býci, pocházející z **ČR** – Skalička, Genoservis a.s.

GAWIN TV NEA-140 (Garter x Winchester x Bellwood)

Jeden z prvních synů v testaci po Garterovi v naší nabídce. Matkou je všem již dobře známá WINDA – vítězka kategorie mladších krav PŘEROV 2003.

Matka: WINDA 116583/614 TV VG-86, MS-VG-87
1.lakt.: 305 – 11.760 – 4,90% - 3,02%

GAVOR TV NEA-143 (Champion x Aaron x Bellwood)

GAVOR je pravděpodobně prvním synem CHAMPIONA v testu na světě. Matka NORA je špičková AARONova dcera z MOET Skalička.

NORA 120101/709 TV VG-86, MS-VG-86
1.lakt.: 305 – 13.403 – 4,00% - 3,30%

HALARRY TV TL NXA-333 (Magna x Lantz x Bellwood)

LARRY stojící ve Skaličce je dcerou vynikající Bellwoodky Tidy Brooke Brittany (VG-88-USA).

Brittany je rovněž matkou nového býka v naší nabídce – RIO (O: Manfred) TPI 1698 !

Matka: LARRY 120104-709 GP-84-ČR VEM VG-85
1.lakt. (proj.): 305 - 11.108 - 3,7% - 3,4%

VYSOČINA – MLÉČNÁ ZEMĚ

Akciová společnost AGRAS Bohdalov a.s. okres Žďár nad Sázavou

vznikla z původního zemědělského družstva. Hospodáři na ploše o výměře 1.350 ha zemědělské půdy, z toho orná půda představuje 1.050 ha. Podnik leží v centru Českomoravské vrchoviny v nadmořské výšce 570 až 700 m. Ekonomicky je zaměřen na rostlinnou a živočišnou výrobu. Mimo zajištění krmivové základny se rostlinná výroba specializuje především na výrobu konzumních a sadbových brambor (95 ha) a potravinářského žita (65 ha).

Pro potřeby živočišné výroby je vyčleněno 170 ha orné půdy k pěstování kukuřice na siláž, 160 ha pšenice, 100 ha tritikale, 135 ha ječmene, 30 ha ovsu a 210 ha jetelotráv na orné půdě. Trvalé travní porosty tvoří 300 ha.

Nosným programem podniku je živočišná výroba, ve které podnik postupně dospěl ke specializaci na výrobu mléka. Doplňkovým programem je výroba hovězího a vepřového masa.

CHOV DOJNIC

Akciová společnost chová v uzavřeném obratu stáda 1.450 ks skotu, z toho asi 600 ks dojníc holštýnského plemene, které vzniklo z převodného křížení. Dojnice jsou chovány na mléčné farmě v Bohdalově, kde podnik postupnými rekonstrukcemi a výstavbami nových stájí vytvořil podmínky pro ustájení 850 ks krav a vysokobřezích jalovic. Jedná se o pět na sebe navazujících objektů se stlanými lehacími boxy. Poslední vybudovaná stáj s kapacitou 280 ks je příkladnou ukázkou maximálního welfare zvířat.

Foto 1 a Foto 2 – kravín – AGRAS Bohdalov, a.s.

Součástí farmy je dojírna BOUMATIC 2x 16 side by side, která byla uvedena do provozu v září roku 2002. Dojení probíhá 3x denně.

Foto 3: dojírna

Foto 4: individuální odchov telat v období mléčné výživy probíhá v laminátových boudách, které si podnik vyrábí sám

Od roku 1997 společnost spolupracuje s firmou Genoservis, která zabezpečuje celý komplex plemenářských prací.

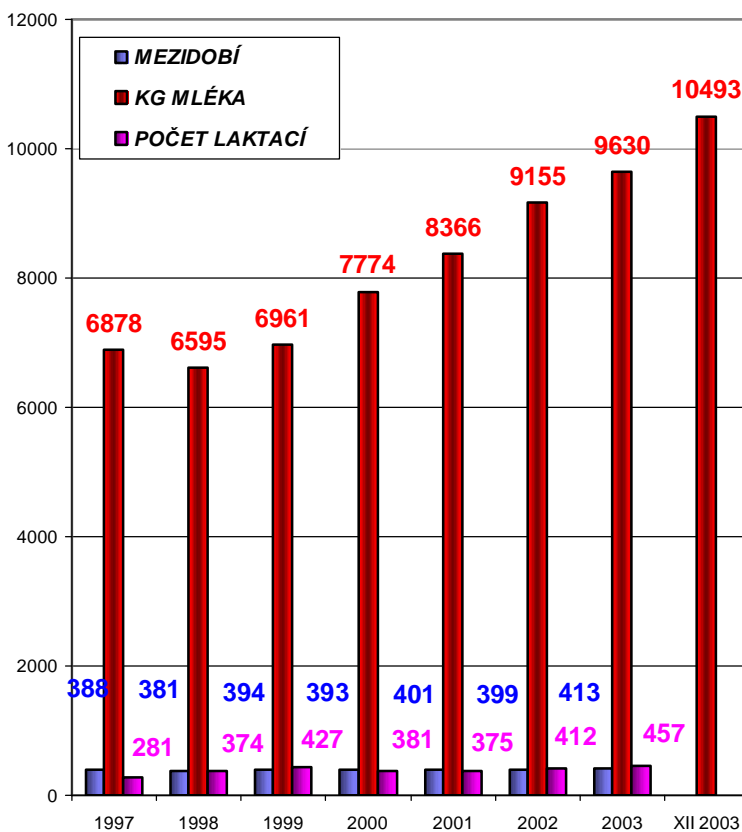
... z chovu SKOTU

DOSAŽENÉ VÝSLEDKY

V kontrolním roce 2002-2003 bylo dosaženo v KU těchto výsledků:

	poč.uzáv.	mléko	tuk %	tuk kg	prot %	prot kg	St. /ot.	mez.
1. laktace	174	9.029	3,61	326	3,26	294	25/27	
2. a další lakt.	283	10.000	3,58	358	3,23	323		413
Celkem lakt.	457	9.630	3,59	346	3,24	312		

Graf: vývoj užitkovosti, mezidobí a počtu laktací v letech 1997 – prosinec 2003

Dosaženou užitkovostí se podnik v rámci ČR zařadil v kontrolním roce 2002 -2003 na 7. místo mezi stájemí s více jak 400 uzavřenými laktacemi.

Od počátku kontrolního roku 2003-2004 je uzavřeno 137 laktací s prům. užitkovostí 10.493 kg mléka o tučnosti 3,70% a bílkovině 3,14%.

PLEMENÁŘSKÁ PRÁCE, PŘIPAŘOVACÍ PLÁN

Stádo dojnic vzniklo převodným křížením. V minulosti nebylo doplňováno nákupy březích jalovic z importu ani z ostatních stád z ČR. Do inseminace jsou vybíráni býci severoamerické proveniencí. V poslední době jsou ve stále větší míře do inseminace používáni mladí býci - včetně testovaných byků (40% inseminací) - z programu šlechtění firmy Genoservis: Conker, Cedar (30% inseminací). Zbývajících 30% inseminací je prováděno prověřenými býky ze zahraničí – Sosa, Tyrel, Garter, Empire.

Pro intenzivnější zlepšování úrovně genofondu je ve stádě od roku 1998 uplatňován systém přenosu embryí. Z počátku byla nakupována embrya z USA a Kanady, která položila základ dnešních rodin určených k dalšímu využívání v embryotransferu.

Mezi nejvýznamější nakoupená embrya patří kombinace Sabra x Winchester. Z těchto embryí se narodily tři plné sestry špičkového amerického býka Langs-Twin-B Win NED – TPI +1603 (02/04). Celkem bylo od roku 1998 přeneseno 260 embryí, z nichž zabřezlo 52,7 % příjemkyň.

REPRODUKCE A VÝŽIVA

Výživu si řídí a krmné dávky sestavuje sám hl. zootechnik chovu ing. Vladimír Musil, který současně působí také jako odborný poradce pro výživu skotu při Genoservis poradenství s.r.o. Základ krmné dávky tvoří kvalitní objemná krmiva - kukuřičná siláž, travní a jetelotrávní senáže. Koncentráty jsou doplňovány jednak ve formě produkčních směsí, část z nich se přidává přímo do krmného vozu. Minerálně – vitamínové doplňky včetně zdrojů by pass energie jsou využívány z nabídky firmy GENOSERVIS.

Foto 5: Kráva č. 126244-614 GP-83 (Addison x Winchester) matka: 102300-614 (plná sestra NEDA)

Krmné dávky jsou optimalizovány podle užitkovosti jednotlivých skupin s ohledem na fázi mezidobí. Největší pozornost je věnována období kolem porodu, tzn. dva až tři týdny před otelením a první měsíc po porodu, neboť toto období rozhoduje nejen o následné užitkovosti, ale i o celkovém zdravotním stavu. Správný výpočet krmných dávek je základním předpokladem úspěchu, ale teprve krmná dávka předložená zvířatům na žlab je rozhodující.

Využívání krmného vozu STORTI LABRADOR se záznamovým zařízením umožňuje kontrolu dávkování jednotlivých komponentů v krmných dávkách a znamená velký posun v užitkovosti. Minimalizace rozdílů mezi krmnými dávkami teoreticky vypočítanými a dávkami „provozními“ hraje velkou úlohu. Nedílnou součástí výživářské práce je sledování spotřeby sušiny v jednotlivých skupinách. Z tohoto hlediska je důležité zajistit celodenní přístup k homogenní krmné dávce. To umožňuje nejen krmení vícekrát denně, ale především častost přihrnování krmiva, což stimuluje dojnice k vyšším příjmům. Teprve vyhodnocení zbytků na žlabu ukáže, jaké množství krmiva jsou zvířata schopna přijímat.

Foto 6: Reprodukční technička p. Jana Živná

Otázky spojené s reprodukcí dojnic považují za jeden z klíčových momentů chovu skotu a snaží se jí věnovat maximální pozornost. V současné době se reprodukci věnuje vlastní reprodukční technik, který má na starosti vyhledávání říjí, provádění vlastní inseminace i zjišťování březosti. Součástí systému je ranná diagnostika březosti, která se provádí mezi 26.-33. dnem po zapuštění a jejím hlavním cílem je zjištění jalových krav a tím zkrácení období do další inseminace. Neodmyslitelným prostředkem k dosažení dobrých ukazatelů je využívání reprodukčního programu OVSYNCH.

V roce 2003 bylo do Ovsynchu zařazeno 278 krav před 1.inseminací. Březost těchto krav byla 47,5%, což je o 13% více než představuje březost u krav zapuštěných ve spontánní první říji.

Tato čísla ukazují opodstatněnost využívání tohoto reprodukčního programu.

SLOVO ŘEDITELE

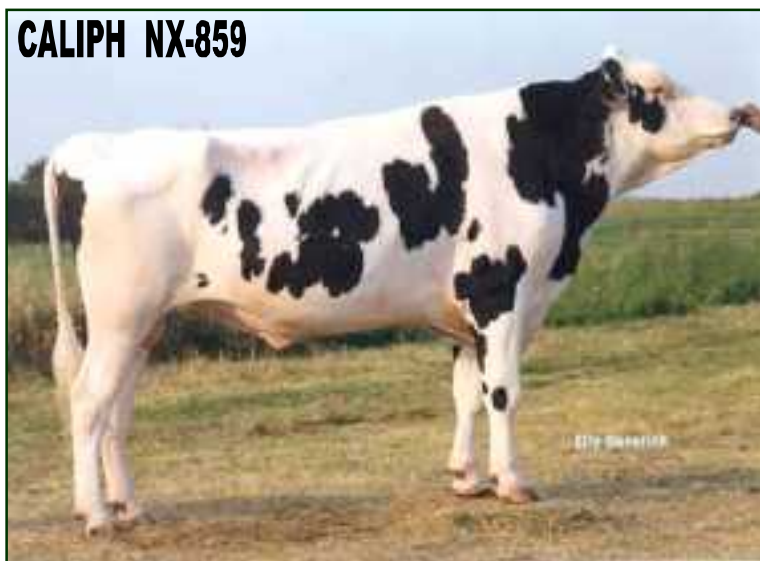
O ekonomickém přínosu výroby mléka pro podnik hovoří nejlépe slova jejího ředitele ing. Vomely: „Agras Bohdalov prochází změnami ve své výrobní činnosti. Mám za to, že podniky naší velikosti se musí ve své výrobě specializovat na jednu, maximálně dvě výrobní činnosti. Jedině tak mají možnost uspět ve tvrdém konkurenčním prostředí, které v zemědělství nastalo. S přihlédnutím na naše půdní a klimatické podmínky předpokládám, že naší hlavní činností bude chov dojnic a s tím spojená výroba mléka. Pro tuto specializaci vytváříme dlouhodobě podmínky v rámci investiční činnosti a technologického vybavení. Také plánování osevňovacího postupu se musí maximálně přizpůsobit chovu dojnic. V současné době tvoří tržby z mléka polovinu celkových tržeb v podniku a tento podíl se bude dále zvyšovat. Věřím, že při fungování navazujícího mlékárenského průmyslu výroba mléka zajistí velice dobrou ekonomickou stabilitu a další perspektivu naší akciové společnosti.“

Foto 7: „Silná trojka“: hlavní zootechnik ing. Musil V., ředitel ing. Vomela R. a hlavní agronom ing. Sobotka J. (zleva)

ZÁVĚREM

Samozřejmě, že výborných výsledků nelze dosahovat bez kvalitního managementu. Z našeho pohledu jsou bezesporu na rozhodujících místech společnosti velmi kvalitní manažeři, kteří mají ujasněnou strategii výrobního zaměření podniku. Nebojí se využívat služeb, které přinášejí do výrobních činností nejnovější poznatky pomáhající zajistit ziskovou prosperitu podniku.

Matka: SQUARE-ACRES LUKE JAFFY-ET VG-87
MM: AG-HIGH-SIGHTS BS JOLLY-ET VG-87
MMM: SONLIGHT ROTATE JELLO VG-87

Bellwood x Luke x Blackstar x Rotate

Byt kalifem v lidské společnosti východních států původně znamenalo být duchovní i světskou hlavou muslimů. V Egyptě to byli zejména kalifové, kteří trestali požívače opia a morfia i tělesnými tresty v dřívějších dobách, kdy v naší západní kultuře tato nebezpečí nebyla ještě téměř známa. Byť dnešní složitá situace v zemědělském podnikání na naší rodné hroudě by mohla dohnat nejednoho chovatele až k nezřízenému požívání omamných prostředků, tak pevně věřím, že toto nebezpečí bude odvráceno ne pod pohrůzkou tělesných trestů od kalifů, ale díky býkovi Caliphovi, jehož prostřednictvím budou chovatelé holdovat produkci mléka měrou vrchovatou.

Když mě v létě loňského roku zootechnik z Hesaka ve Velkých Heralticích, pan Jiří Stošek, pozval podívat se na prvotelky, neopomněl se pochlubit tou nejhezčí z nich. Dcerou po Caliphovi - Kalífkou. Mimo skvělé užitkovosti se dcera vyjímalá nade všechny vrstevnice i svým úchvatným zevnějškem, kdy především její vemeno mělo excelentní parametry. Přestože si dobře pamatuji lidovou moudrost, že „jedna vlaštovka jaro nedělá“, neviděl jsem nic špatného na tom, že jsme se hned dohodli na použití dalších insemináčnických dávkách Calipha. Pro ucelenější pohled na tuto nejlepší prvotelku v chovu a jejího otce jsem se ještě raději podíval na rodinu Kalifky. Zajímavý byl určitě poznatek, že tři generace zpátky k prabábě, všechny dojnice vykázaly velmi dobrou dlouhověkost, kdy maximálky navíc dosahovaly na svých posledních laktacích: na čtvrté, na sedmé a doposud žijící matka zatím na své poslední páté laktaci. Fenotypová úroveň užitkovosti však u žádné samičí příslušnice rodiny nedosáhla ani 8 tisíc kg mléka (pouze teta Caliphky po Darwinovi má druhou laktaci zatím dopočtenou na 7.881 kg mléka). Tedy neklamná pravda, že Caliph do rodiny opravdu zapadl a přinesl sebou ne sice majetek, ale mléčné geny a tím vlastně i peníze. Jestliže navíc Kalifka po svých předcích zdědí i odolnost, vytrvalost a po laktacích stoupající užitkovost, pak užitkovost na 4. až 6. laktaci může být opravdu zdrojem radosti, když na 1. laktaci dosáhla užitkovosti 9.473 kg mléka.

Je samozřejmé, že bylo v dalším období nutné podívat se na další dcery Calipha do dalších chovů. V ZOD Lešná dvě dcery na 1. laktaci nadojily 10.408 kg mléka při průměru všech jejich dalších vrstevnic 8.512 kg a ve Starojicku a.s. pak čtyři dcery dosáhly užitkovosti rovněž na 1. laktaci 8.685 kg mléka, což je o +591 kg mléka více oproti vrstevnicím (průměrná užitkovost 8.094 kg mléka). Rovněž první nádoje na druhých laktacích či již dopočítávané druhé laktace Caliphových dcer dávají jasně na vědomí, že produkce mléka je a bude výstavní vlastností býka Calipha. Co je nadále velmi potěšitelné je neméně důležitá skutečnost, že mimo tuto svoji skvělou produkční potenci vykazují jeho dcery velmi dobře utvářené končetiny, kdy mírně strmější postoj je žádoucí a úhel paznehtu při hodnocení v ČR vykázal dokonce +2,4 směrodatné odchytky. Rovněž v přepočtených interbullových exteriérových znacích na USA, v pohledu postavení nohou ze zadu a ve skóre končetin, dosahuje Caliph hodnocení nad jednu směrodatnou odchytku (+1,2, respektive +1,27). Při celkovém průměrném hodnocení vemene lze s potěšením konstatovat, že znak hloubky vemene je i při Caliphově vysoké produkci prakticky na nule (-0,1) a rozmístění struků vykazuje +0,9 sm.odchytky.

Rovněž původ Calipha je dalším potvrzením, že býk pokračuje ve zdařilém projevu genů, které mu byly jeho předky předány. Kombinace Bellwood na Luka snad ani slabou mléčnou produkcí přinést nemůže.

Závěrem si lze s potěšením připomenout onu „první vlaštovku“ vzpomínanou v úvodu. Díky chovateli jsme mohli již velmi brzy „vyhlížet jaro“ a jsem velmi rád, že jsme se společně se zootechnikem nemýlili a opravdu přišlo jaro a po té léto, takže nás už jen čekají mléčné žně. Pevně věříme, že budou úspěšné.

BEARMEG NEB-710 TV – KOMPLEXNÍ SYN MEGABUCKA

Bearmeg je v současnosti pravděpodobně druhým nejlepším prověřeným synem MEGABUCKA (po CONKERovi NEB-728), na českém trhu. Jeho poslední výsledky z ledna ukazují výtečnou komplexnost: +895 kg mléka, +0,01% tuku (+36 kg), +0,12% proteinu (+41 kg) – to vše navíc u 150 dcer v 91 stádech!

Rodina BEARMEGA

Bearmeg se narodil z embrya, dovezeného panem Cormierem z Kanady, z krávy Calbrett Mascot Crystal VG-85-USA. Bábou Bearmaga je vynikající kráva Spring-Haven Leadsman Clara VG-89-USA. Z této rodiny pochází rovněž špičkový španělský býk CHARISM (O: Jabot), ze stejné matky je rovněž další vysoce prověřený býk pro produkci včetně složek – CARTCASH NX-860.

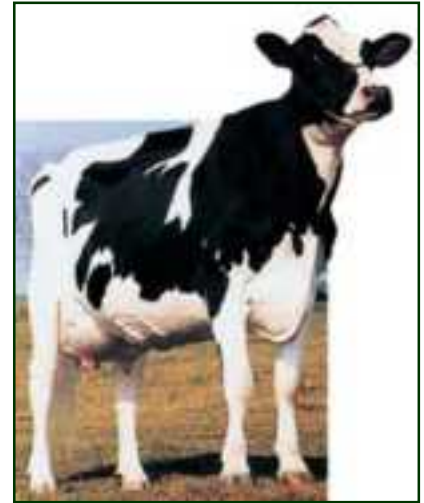
Pro zajímavost: hodnocení matek VG-85 x VG-89 x VG-88.

Prověření BEARMEGA

O Bearmegovi je možno říci, že je výtečně natestován. Jeho 150 dcer v 91 stádech se nachází skutečně po celé republice (ve všech krajích). Dcery jsou v TOP chovech zrovna tak jako v chovech průměrných. V současnosti je drtivá většina dcer na druhé laktaci.

Nejlepší dcery

Na druhých laktacích dosáhne mnoho dcer užítkovosti 10-14.500 kg mléka při dobrých složkách. ZD Trhový Štěpánov, ZD Brniště, ZD Rakvice, ZEMAS AG a.s., ZERAS Radostín, a.s., AGRAS Bohdalov, a.s., Ing. Kovařík, NETIS Jablunkov, a.s., VFU Brno ŠZP Nový Jičín, Starojicko, a.s., ZEMSPOL Studénka, AGROSUMAK a.s., Farma MVDR. Osičky, ZD Bohuňovice, ZD Senice na Hané, ZD AGROBEN Střelice, s.r.o., ZD Těšetice, ZD Partutovice, Mohelnická a.s. to jsou všechno podniky, kde již na druhých laktacích dcery daly či dají 9.000 kg mléka (častěji však 10.000 a více). Zatím nejvyšší užítkovostí na 2. laktaci se prezentuje kráva č. 115456-614: 305 – 14.385 kg mléka – tuk 3,2% – protein 3,0% (428 kg) ze ZERAS Radostín nad Oslavou, a.s.

Bába BEARMEGA:
SPRING-HAVEN LEADSMAN CLARA
VG-88-4YR-CAN, VG-89-3YR-USA

Dcera BEARMEGA č. 107495-708, foto na 2. laktaci
proj. 9.800 kg T 3,7% P 3,0%; ZD Partutovice

Dcera BEARMEGA č. 114261-504 GP-81
AGRO Slatiny, a.s.; foto na 1. laktaci

Exteriér BEARMEGA

Dcery jsou středního rámce, s velmi dobrou konstitucí. Vynikají utvářením vemene, především zadní šířkou a výškou, s výtečným předním upnutím. Mají ideální rozmístění i velikost struků. Končetiny jsou korektní, se strmou spěnkou.

Nejvíce dcer bylo hodnoceno v AGRO Slatiny ve východních Čechách, kde všechny čtyři dcery dostaly hodnocení od bonitéra svazu GP (81-82 bodů)! Nejvýše však byla hodnocena prvotelka 105925 v ZEMASPOL Uherský Brod. Její hodnocení bylo GP-84 (končetiny VG-85, vemeno VG-85).

Velká část chovatelů opět začala BEARMEGA využívat ve svých stádech. Je zvláště vyhledáván na připoštění dcer Zeba (pro zlepšení rozmístění struků a upnutí předního vemene). V neposlední řadě je rovněž ceněna velmi dobrá březost a možnost použití na jalovice.

LOU – JEDNIČKA V UTVÁŘENÍ VEMENE A PRODUKCI SLOŽEK!

Grand-Dell Winch LOU-ET TV (Winchester x Luke x Mascot)

je nový specialista v naší nabídce na utváření vemene a také pro produkci složek!

S plemennou hodnotou pro utváření vemene +2,15 je tak zlepšovatel pro všechny znaky vemene. „Super, super vemena,“ prohlašuje Steve DeWall, inspektor programu GENEX/CRI, který shlédl 15 LOUových dcer. „Jejich vemena jsou opravdu nápadná.“ Jeho hodnocení zevnějšku naznačuje **vyjimečně** vysoko upnuté a široké zadní vemeno, s pevným závěsným vazem a dobře upnutým předním vemennem, což potvrzuje i DeWall.

Lifetime Net Merit je na úrovni +446, což LOUa řadí mezi TOP 18% nejlepších byků pro LNM. Je zlepšovatel typu (PH +1,68) a díky velmi nízké obtížnosti porodů (7%) je využitelný také pro jalovice. Zlepšuje také procenta produkce složek: tuk +0,14% a protein +0,07%. „Co je naprosto fantastické na tomto bykovi, to jsou jeho mléčné složky,“ říká Lloyd Simon, který má v programu GENEX/CRI na starosti obstarávání byků. „Je to velmi unikátní – je synem Winchestra po matce z Lukeho.“

Tento Winchesterův syn pochází ze čtyř generací matek hodnocených Excellent a Very Good s EX a VG hodnocenými vemeny. Jeho matka, Grand-Dell Luke Luella-ET, VG-85, vemeno VG, ukončila maximální III. laktaci při otelení ve 4 letech 4 měsících za 365 dní na úrovni 16.017 kg mléka, tuk 584 kg a protein 482 kg). „Byla to jemná, mléčná kráva s čistým, harmonickým, dobře upnutým vemennem a dobrými končetinami,“ říká Steven Hibbard, majitel Luella, z DePere, Wisconsin. Hibbard dodává, že Luella byla vyšší než ostatní členové této rodiny, což byly spíše krávy středního rámce.

LOUova bába z matčiny strany, Export-Cert Mascot Lisa-ET, VG-87, vemeno EX, je již na potomcích velmi dobře prověřená. Její polobratr z Lorda Lilyho se dříve vyskytoval v TOP 100 TPI v USA. Jako vyplachovaná kráva, Mascot Lisa ukončila 1. laktaci za 365 dní na úrovni 11.925 kg mléka, 464 kg tuku, 406 kg proteinu.

Třetí matka je Green-Vale B Star Lorrssa-ET, EX-91, vemeno EX, 2E, DOM. Tahle vysokoprodukční Blackstarova dcera se většinou zlepšovala – na maximální páté laktaci vyprodukovala 20.598 kg mléka, 880 kg tuku a 562 kg proteinu. Celoživotní produkce byla skoro 70.000 kg s tučností 4,2%.

Čtvrtou matkou je Green-Vale Mark Loretta-ET, VG-88, vemeno EX. Tato vyjimečná „Gold Medal Dam“ (GMD = zlatá medaile) a „Dam of Merit“ (DOM = zisková matka) ukončila dvě laktace s tučností přes 5,0%. Maximální laktace (II.) byla za 365 dní 12.914 kg mléka, 726 kg tuku a 404 kg proteinu – na konci 80-tých let!

LOU je senzační byk, vyjimečný zlepšovatel složek, a na své dcery přenáší také neuvěřitelná vemena. Pochází z vysokoprodukční význačné rodiny. Poskytuje skvostnou genetiku také pro jalovice.

Bruenings Lou 2088, foto na 2. laktaci

Park Farm Lou Kelly IV

NOVÝ VYSOKO POSTAVENÝ BÝK V TPI – RIO

TIDY-BROOK MANFRED MARIO-ET (Manfred x Bellwood x Mascot)

je nejvýše postaveným novým býkem v aktuálních plemenných hodnotách. S LNM +671 patří do 1% nejlepších býků v žebříčku plemene holštýn.

Tenhle Manfredův syn je vynikající zlepšovatel pro tuk (+0,12%; +43 kg) i pro protein (+0,04%; +29 kg). Má snadné porody (7% obtížných porodů), takže je možno jej využít i na elitní jalovice.

RIO pochází z vyhledávané rodiny „Tidy-Brook Sally“. Stejně jako jeho matka je i RIO zlepšovatelem utváření vemene (PH +1,27. Je zlepšovatelem prakticky všech znaků vemene – plemenné hodnoty pro výšku upnutí zadního vemene +2,5; +2,0 pro upnutí předního vemene a +1,9 pro šířku zadního vemene.

Matka býka RIO: Tidy-Brook Brittany-ET, VG-88-USA

Bába býka RIO: Tidy-Brook M Summer-ET, VG-87-USA

Vemeno RIOvých dcer je opravdu vynikající, jak potvrzuje Mike Yoder, koordinátor programu Genex/CRI, který navštívil 12 jeho dcer na různých stadiích první laktace. „Krávy mají všechny do jedné pevná vemena s výrazným závěsným vazem, a výjimečnou výšku i šířku zadního vemene.“

Po shlédnutí čtyř RIOvých dcer v Ohio Paul Haskins, specialista na mléčný program Genex/CRI, opakovaně potvrdil obdivný komentář Yodera, kdy RIOvy dcery popsal jako velmi konzistentní skupinu krav. Navíc dodal, že vemena jsou nad hlezem výborně upnuta.

Haskins vidí zděděný „model“ Manfreda, otce býka RIO, rád a komentuje: „RIOvy dcery mi připomínají to, co bylo na Manfredovi nejlepší – jsou po něm zdravá, funkční zvířata.“ Haskins byl uchváten jejich čistotou kostí, což naznačuje ušlechtilý typ, jako u Bellwooda, ve srovnání s kulatějším typem, který je vidět v linii Manfreda.

RIOva mateřská linie zahrnuje pět generací matek býků. Jeho matka, Tidy-Brook Brittany-ET, byla ve dvou letech hodnocena VG-88 s vemenem VG a vyprodukovala na první laktaci za 365 dnů 15.186 kg mléka, tuk 3,7% (568 kg), protein 3,1% (469 kg). Byla velmi plodná dárkyně embryí – vyprodukovala přes 200 embryí. RIO je její první aktivní syn v USA, 15 dalších bylo testováno různými plemenářskými společnostmi v USA. Osm synů bylo exportováno do Japonska. „Brittany je jedna z nejlepších krav, které Tidy-Brook mělo,“ říká Mike Hasniba z Genetics Hokkaido, který koupil tři Brittany syny.

„Brittany rozhodně měla největší vliv na rodinu,“ říká Alan Meyers, chovatel býka RIO. „Když jsme ji zapustili, jen jsme sledovali, jak dobře si vede. Byla tak podobná své matce Summer, což byla opravdu speciální zvíře.“

RIOva matka matky, Tidy-Brook M Summer-ET, VG-87, vemeno VG, dcera Mascota, byla také velmi intenzivně vyplachována; na první laktaci nadojila 14.833 kg mléka, 531 kg tuku (3,6%) a 466 kg proteinu (3,1%). Meyers popisuje

Summer jako nesmírně dobře vybalancovanou krávu, která měřila kolem 60,5 palce (154 cm). „Byla to čistá mléčná síla,“ popisuje Meyers. Energická povaha Summer jí „zajistila“ samostatný box. „Pořád jenom stála u žlabu a krmila se ... byla ve stádě šéfem.“

RIOva třetí matka (prabába), Tidy-Brook Sally Cleitus, EX-90, vemeno VG, a ještě ve věku devíti let nadojila přes 14.500 kg mléka s 530 kg tuku a 400 kg proteinu.

... z chovu SKOTU

Čtvrtá matka je velmi dobře známá Tidy-Brook Sally Ned Boy, VG-85. Sally na maximální druhé laktaci (365 dnů) již na začátku 90-tých let minulého století nadojila 18.804 kg mléka, 626 kg tuku (3,7%) a 576 kg proteinu (2,8%). Čtyři RIOvy matky byly oceněny Holštýnskou asociací USA jako „Gold Medal Dam“ a „Dam of Merit“ pro jejich vyjímečné dědičné schopnosti.

Ačkoli Brittany už ve stádě není, je na Tidy-Brook stále vidět její vliv. RIO má čtyři polosestry, po Addisonovi, Convincerovi, a Lantzovi, které za první laktaci vyprodukovaly více jak 13.600 kg mléka. Nejvýše hodnocená dcera Brittany jménem Tidy-Brook Linny-ET dosáhla ve dvou letech věku skóre VG-87, vemeno VG. Její syn po Riddlerovi byl již nakontraktován francouzskou plemenářskou společností a testován bude v březnu 2004.

„Rodina SALLY představuje naše chovatelské cíle – produkční krávy, s dobrým, funkčním typem, extrémní produkcí a fantastickými vemeny,“ říká Alan Meyers, chovatel byka RIO.

RIO je elitní byk se zajímavým původem, je výborným zlepšovatelem složek, utváření vemene a má snadné telení.

Pochází z jedné z nejlépe prověřených mateřských linií v USA.

Polosestra byka RIO: Tidy-Brook Linny-ET, VG-87-USA

CRI ... Around the World, únor 2004, přeložila Lenka Kahánková, Genoservis a.s. Olomouc

KOMPLEXNÍ BÝK Z RODINY SOUTHWIND KEAYE – MURPHY

RICECREST MURPHY-ET (Manfred x Luke x Southwind)

je komplexní velmi profitní kombinace z vyjímečné rodiny – zlepšuje celkový typ, končetiny, i produkci mléka.

Právě jeho skvělá mléčná produkce a typ (+1094 kg mléka; končetiny +2,25; vemeno +1,05) mu pomohly navýšit LNM až na 603 a zařadit jej do TOP 3% nejlepších byků. Má strmý postoj končetin, zlepšuje také úhel spěnky a je pevný ve všech znacích vemene.

„Dcery MURPHYho jsou vybalancované krávy, s velmi dobře upnutými vemeny,“ komentuje Mike Yoder, koordinátor programu Genex/CRI, který navštívil 20 dcer. „Mají extrémě pěkné zadní vemeno a vyjímečné končetiny.“ Všechny dcery viděl ve vazných stájích, ale předpovídá, že vyjímečné končetiny i vemena předurčuje MURPHYho dcery také do volných stájí.

Jeho bába je renomovaná Ricecrest Southwind Kaye-ET, VG-87, vemeno VG. Chovatelé MURPHYho – Dale a Fred Riceovi – Kaye i její plnou sestru Amy vyplachovali velice intenzivně už v polovině 90-tých let 20. století. Po celém světě bylo prodáno množství synů, dcery poutaly pozornost pro jejich vynikající mléčnou produkci, složky a konstitučně pevný typ. Kaye ukončila 4. laktaci (365 dní) na 17.894 kg mléka, tuk 741 kg (4,1% a protein 571 kg (3,2%).

Kaye byla na vrcholu své popularity úspěšně vypláchnuta Lukem, čehož výsledkem byla MURPHYho matka Ricecrest Luke Leann VG-88, vemeno VG. Leann nadojila na 4. laktaci (354 dnů) 15.408 kg mléka, tuk 580 kg, protein 437 kg. Vzhledem k jejím vynikajícím schopnostem předávat své schopnosti na potomstvo jí byl Holštýnskou asociací USA udělen titul „Gold Medal Dam“ (GMD) a „Dam of Merit“ (DOM).

VG-87-USA

MURPHYho třetí matka – Ricecrest Ned Boy Noreen-ET, EX-91, EEEE, 2E, GMD, DOM, byla vysokoprodukční kráva, která celoživotně vyprodukovala 78.445 kg mléka, tuk 3328 kg, protein 2486 kg ve čtyřech laktacích. Na maximální 6. laktaci počátkem 90-tých let 20. století nadojila 15.994 kg mléka, tuk 675 kg, protein 476 kg. Čtvrtá matka – Ricecrest Jemini Jayanna, VG-87, vemeno VG, DOM – za celkem sedm laktací vyprodukovala skoro 96.000 kg mléka.

„Tahle rodina předává hodně pevnou konstituci, kombinovanou s mléčností. Většinou mají hodně široký hrudník, dobré končetiny a korektní vemeno,“ říká Dale Rice, majitel farmy Ricecrst Holsteins.

Pau Haskins, specialista na mléčný skot v CRI, nakontraktoval býky z farmy Ricecrest v průběhu minulých dvou let. Se členy rodiny už na severovýchodě USA pracoval a byl unesen konzistentním typem dcer po Luke Leann.

Matka býka MURPHY: Ricecrest Luke Leann-ET, VG-88-USA

Dcera býka MURPHY: Sun-Hill-View Murphy CHerry

Dcera býka MURPHY: Melody-Lawn Murphy Muffin

Podepsal kontrakt na syna Magny z MURPHYho plné sestry – Ricecrest Manfred Nina-ET, VG-87, majitelem je Matt Steiner v Ohio. Genex/CRI nakontraktovalo také dvě polosestry po Convincerovi. „Dcery po Convincerovi jsou hezká telata, velmi dobře se telí,“ říká Haskins.

Ricecrest Convincer Cara-ET, polosestra MURPHYho, byla velmi dobře ohodnocena na roce 2001 na Agriprize Protein Profiles Sale, kde byla jako jalovice prodána za 40.000 USD Paulovi Proeschelovi v Ohio. Podle Haskinse se vyvinula velice dobře, a byla nakontraktována CRI a francouzskou plemenářskou společností.

Jiná polosestra – Ricecrest Convincer Cody, byla prodána za 40.000 USD na aukci Ricecrest majitelům Bobovi a Joyce Hoffmanovým do Pennsylvánie. Jako dvouletá byla hodnocena VG-86 a byla velmi intenzivně vyplachována. Dvě další polosestry – Ricecrest Convincer Chris-ET, VG-86 a Ricecrest Emerson Krista-ET, VG-87, zůstaly ve stádě Ricecrest a jsou intenzivně vyplachovány.

MURPHY je komplexní býk z fenomenální rodiny „Southwind Kaye“.

Je to býk, který zlepšuje produkci, typ, končetiny, a vemeno = KLÍČ K PROFITNÍM DOJNICÍM.

PAGEN-ERNWOOD DANE

Historie DANEho je velice zajímavá. Pagen-Ernwood Dane je aktivně prověřený americký býk, který v průběhu posledních 2,5 let stále pokračuje ve vzestupu v TOP TPI. Je to trend, kterého nedosáhne každý býk. Navíc – jeho druhé nasazení vypadá tak slibně, že jeho využívání je stále vysoké. To je dobrým důvodem k tomu, abychom se na tohoto syna po ZEBovi, který ukazuje velmi vybalancovaný model a jen několik málo nedostatků, podívali blíže.

V dubnu 2000 jsme se v časopisu Holstein International zaměřili na Beachlawn Dutchoe Bell EX-92. A od té doby se vyskytli 4 prověřené býci z této rodiny: GELPRO, PROTON, BUNKER a TAM C VALIANT. Navíc každá generace této rodiny vyprodukovala nejméně jednoho prověřeného býka. To vysvětluje tak rychlou expanzi rodiny stejně tak jako fakt, že se z této rodiny objevilo tolik „přenašečů“. Tohle vše nezabralo DANEmu více jak jeden rok. Začal s TPI, jež mu nestačilo do TOP 25, a proto se nestal ihned středem zájmu. Bohužel, jelikož DANE se ukázal být velmi vytrvalý a stálý. Syn ZEBA se pomalu odlepoval od země a dva roky po prvních plemenných hodnotách zaútočil na TOP 10. Jeho plemenné hodnoty jsou velmi spolehlivé a jsou založeny na stovkách dcer ve dvou zemích, kde byl býk testován: v USA a České republice.

Chovatel

Matka DANEho, Beachlawn Mascot Dorey VG-87, byla ustájena na farmě Akrport-based Beachlawn ve státě New York. Později byla prodána na Pagen Farms a Erinwood Farm. Během tohoto partnerství byla ustájena na farmě Pagen v rodině Pagena v Leroy, na západě státu New York. V té době měli na Pagen 400 krav, dnes se to zvedlo dokonce na 500 krav, jak jsme zjistili od Deanny Pagen, která se o provoz spolu se svou matkou Dellou a bratrem Davidem stará. Její otec Red, který byl spoluvlastníkem, bohužel před dvěma lety zemřel. Od té doby se spoluvlastnictví s Erinwood a Dorey ukončilo a bylo prodáno Lyle Weaverovi v Indianě.

Analytik byků Charlie Will ze Select Sires viděl Dorey, když byla stále ještě v komerční stáji u Pagenových. Bez speciálního zacházení se ve stádě 400 krav vyvinula velice dobře. Will komentuje: „Dorey je bezpochyby v typu jednou z nejlepších Mascotek, jakou jsem kdy viděl. Hodnocení VG-87, které dostala na farmě Pagen, bylo dosaženo bez přípravy, bez stříhání a bez výběru optimální doby pro bonitaci. Ale určitě by mohla být ohodnocena ještě lépe, kdyby byla v lepší formě. Myslím, že je jednou z mála Mascotek, které by správně měly dostat 90 bodů, dokonce i s jejími končetinami.“ Po diskusi s jejími vlastníky se Will rozhodl na ni použít Ziellanda ZEBA, otce byků. Byl to skvělý býk s vynikajícími končetinami. „Ano, i když Dorey měla perfektní utváření končetin, pořád jsme jí je chtěl zlepšovat, přece jen to je Mascotka,“ říká Will. Proč se rozhodli testovat ZEBova syna z této neznámé stanice? „Měli bychom důkladně vyzkoušet množství takovýchto byků, protože je zde hodně potenciačních možností v tomto obchodu, jak už praxe ostatně ukázala. Vzpomeňme třeba Eltzona, Rotate, Pete, Melwood atd. S těmito byky můžeme riskovat jen jednou za čas, ale musíme si být jisti, že se tak bude dít jen v omezené míře,“ vysvětluje Will. „V retrospektivě ZEBO vychází dobře, je to konstitučně pevný býk s vynikajícími složkami, výbornými končetinami ale jen průměrným vemenem, většinou proto, že je hlubší. Navíc ZEBO přinesl novou krev.“ Zielland Zebo je synem Arlindy Melwooda z Zielland Future Hannah, což je dcera Zielland Fast Future (Class-River Select Delegate x ME Tony). Její otec Delegate byl outcrossový býk z Round-Oak Virginian.

Matka DANEho: Beachlawn Mascot Dorey, VG-87

Rodina

DANE má hluboký základ ze stáda Beachlawn z rodiny Beach v New Yorku. Jeho mateřská linie (počínající matkou Dorey) měla prefix Beachlawn nejméně 9x. Začalo to Beachlawn Posch Jess, dcery po Jess Pabst Leader narozeném v roce 1964 na Posch Carnation Parader. Přes Forty Niner, Black Eagle, Tempest, a domácího byka Beachlawn Centurion Chief a Beachlawn Pawnee Dutchoe Chief (dvakrát krev Chiefa) se dostáváme k Beachlawn Andy Dutchoe Eagle. Připravena byla s Caernarvon Dutchoe, který sehrál v původu DANEho dvojnásobnou roli, protože stejně tak byl i otcem Dutchoe Chiefa. Spojení vyústilo v Dutchoe Elly VG-87, což je matka moderně stavěné krávy Dutchoe Bell EX-92. Přes její dceru Cleitus Pro EX-93 (matka např. býka Gelpro) a její dcery Promise VG-88 (po Bellwoodovi), je to prabába populární krávy a dcery Lorda Lilyho Beachlawn B Lord Lily EX-93.

Ale Dutchoe Bell je **přímá matka** Beachlawn Mascot Dorey VG-87, matky DANeho. Dorey, která byla popisována **několika** vlastníky a také Willem jako **vyjimečně** dobrá Mascotka, dala na první laktaci (otelení 2-2, dojení 3x) za 365 dnů 13.182 kg mléka **při** tuku 3,53% a 3,12% proteinu. Bohužel všichni **zúčastnění** došli k **závěru**, že **neměla štěstí** na **výběr byků**, což **negativně** ovlivnilo její potomstvo. S býky lepšími v typu by dosáhla **lepších výsledků**. Poslední majitel Dorey, Lyle Weaver z Weav-Line Holsteins, **měl** dobrou dceru po Dorey, která byla hodnocena VG-85 a vyprodukovala na max. laktaci 13.600 kg mléka.

Spojení Dorey se Zebem se ukázalo být jako velmi správné, protože plná sestra DANeho, Pagen-Ernwood Zebo Dinah, byla hodnocena VG-87 a celoživotně (za 960 dnů, ve třech laktacích) vyprodukovala 35.059 kg mléka **při** tučnosti 3,83% a proteinu 3,32%. Dva plní bratři DANeho nebyli nikdy testováni.

Připomeňme si **prověřené** býky z této rodiny: Matka Dutchoe Bell vyprodukovala:

Bunkera (TPI 1106, produktivní život +1,6 = PH 11/03); její dcera Cleitus Pro vyprodukovala ve Francii **prověřeného** býka **Gelpro**; jiná dcera Dorey vyprodukovala **DANE**ho.

♀ Beachlawn Andy Dutchoe Eagle GP-82
(Beachlawn Pawnee Dutchoe Chief)

♀ Beachlawn Dutchoe Elly VG-87
(Caernarvon Dutchoe)

♀ Beachlawn Dutchoe Bell EX-92
(Carlin-M Ivanhoe Bell)

♀ Beachlawn Mascot Dorey VG-87
(Singing-Brook NB Mascot)

♂ Pagen-Ernwood Dane TV TL
(Zielland Zebo)

Testace

DANE byl testován **křížem** krázem USA, od Atlantického oceánu až po Pacifik, z východního pobřeží na západní **břehy**. Mimoto byl po **řádném** testačním období využíván také jako supersampler (rozprověřený býk). Select Sires v Ohiu **občas** obchodují s mladými býky s **vyjimečným** **původem** jako se supersamplery, což **umožňuje** **větší** využití mladých talentovaných **býků**. Výsledkem této metody byl **například** také prudký vzestup DURHAMA do hranice vyšší spolehlivosti.

V **případě** DANeho se **věci** vyvíjely trochu odlišně: zatímco supersampleři v USA dosáhnou k 300 dcerám, DANE se **zabzdil** na 119. Jeho **původ** se Ziellandem Zebo jako otcem **mělo** spíše záporný efekt, než jak bylo v plánu. Nicméně jeho plemenné hodnoty jsou na **základě** 238 dcer pro produkci (ve 140-ti stádech), a je to díky tomu, že byl testován na dvou místech. V České republice má DANE 119 dcer pro produkci. To je **proč** jeho **přepočtení** na MACE v USA je na **základě** stejného počtu dcer v obou zemích. **České** dcery byly rychle zahrnuty do indexu: na konci minulého roku se poprvé ukázal s **poměrem** dcer v obou zemích 50:50. Po dobu dvou let se plemenné hodnoty DANeho pro protein **mírně** zvýšily, zatímco typ jde **mírně** **dolů** (z +1,66 v PH 11/01 na +1,21 v PH 11/03). Hodnoty typu jsou postaveny na 70-ti dcerách.

Z prvního nasazení se už **neočekává** **přidání** vyššího počet dcer do plemenných hodnot a **počet** sledování v produkčním indexu je (pouze) 6%.

Will **viděl** 16 nebo 17 dcer po DANem a popisuje je následovně: „Perfektní krávy pro **komerční** stáda, **vyborně** se hodí do volné stáje a na betonové podlahy. Kvalita kostí **končetin** je velmi dobrá, **postoj** **končetin** korektní a **spěnka** je také s **dobrym** sklonem. Vemena jsou dobré kvality s **vyjimečně** **dobře** utvářenou strukturou. Jejich rámec je vhodný pro volné stáje: **ne příliš** velké, **ne příliš** malé. Jinými slovy: jsou to **bezproblémové** a **vysokoprodukční** krávy.“

DANE by se **měl** používat na krávy se sraženou zádi (má zvednutou) a mohutné konstituce. Will **odává**, že Select Sires jej využívá také jako otce **býků**, a **chtějí** testovat po něm 40 synů.

Závěrem: Dany má **vyborné** skóre somatických buněk (2,90), procento obtížných porodů je **podprůměrné** a rychlost dojení je o **něco** vyšší než **průměr**. **Vyjimečně** **dobře** **zabřezává**, takže dává velmi dobré výsledky i při embryotransferu.

Holstein International, prosinec 2003
přeložila Lenka Kahánková, Genoservis a.s. Olomouc

CHAMPION – NESTÁVÁ SE TAK ČASTO, ABY SE BÝK HODIL DO TOLIKA TRHŮ

Calbrett-I HH Champion vzbudil vlnu vzrušení v mléčném průmyslu - vloni se vyšvihl hned na špičku žebříčku LPI. Kanadská hvězda má pravou americkou historii. Nabízíme Vám nezávislé ohlédnutí na jeho pozadí, a jeho přínos pro plemeno.

Excelentní syn Startmore Rudolpha z rezervní šampionky All-American, dcery býka To-Mar Horton, obsadil druhé místo v TOP LPI v Kanadě v srpnu 2002. Jeho jméno je Calbrett-I HH Champion (EX-CAN). Vlastní ho Genervations Inc., inseminační stanice, která **ročně** natestuje **průměrně** 10 **býků**. Champion se na první **příčku** v LPI vyšplhal hned v listopadu 2002 a setrval tam po celý rok. Je to bomba! Už bylo prodáno **přes** 200.000 inseminačních dávek. Má dcery ve **čtyřech** provinciích Kanady, v USA a v České Republice.

... z chovu SKOTU

„Není úplně perfektní, ale málokdy se stane, že býk padne do tolika trhů,“ říká Albert Cormier z Generations Inc., Kanada. „Hodí se na výstavní trhy s jeho extrémními znaky velikosti těla, hodí se do indexových produkčních trhů díky vysoké produkci, využívá se v trhu s embryi, a jelikož má nízké skóre somatických buněk a 8% obtížných porodů, je přitažlivý také pro komerční producenty mléka.“

Z jeho 92 dcer z prvního nasazení bylo 20 dcer hodnoceno VG-CAN (12 bylo VG na první laktaci). A 76% jeho dcer je hodnocených GP či výše v Kanadě.

Tabulka: Historie plemenných hodnot Championa (MACE)

Datum PH	PH mléko	PH tuk	PH protein	PH PL*	PH SSB*	NM	R%	Dcer	Stád	% v USA
2003-03	1831	57	51	2,2	2,66	569	91	236	176	27
2003-05	1875	57	52	2,4	2,63	557	90	208	155	24
2003-02	1935	61	51	2,4	2,72	552	87	170	129	18
2002-11	1949	62	51	2,5	2,72	557	85	122	92	13
2002-08	1886	64	52	2,5	2,74	556	80	81	67	0

* PL – produkční život; SSB – skóre somatických buněk

Statistika CHAMPIONa, která se líbí farmářům (PH listopad 2003 MACE):

Typ +2,49

Mléko +843 kg, protein +24 kg, tuk +26 kg

Net Merit +552, TPI +1700

Skóre somat. buněk 2,68

Produktivní život +1,8

Rámec +3,50

Hloubka těla +2,64

Mléčný charakter +3,78

Vemeno: zadní výška +2,84; šířka +2,45; hloubka +0,53

Postoj konč. zezadu +1,42

Obtížné porody 8%

„Telata po CHAMPIONovi jsou při narození malá, ale po 2-3 měsících se „rozkoukají“, a nikdy nepřestanou žrát a růst!“, říká Dave Eastman z Generations. „Mají dlouhý, štíhlý, mléčný krk, a velké, dlouhé rámce, stejně jako Championova matka.“

Cera CHAMPIONa: Brenz Champion Carly, VG-85-CAN

Slabosti Championa

Listopadové hodnoty z loňského roku poukazují na - 0,75 rozmístění struků (daleko od sebe), +0,82 upnutí předního vemene a +0,37 úhel spěňky. „Více bych vylepšil výšku (hloubku) patky než přední vemeno,“ říká Cormier. „Tyhle krávy chtějí produkovat hodně mléka a mají široká vemena, s určitou vzdáleností mezi předními a zadními struky.“

Co se týče končetin, Cormier komentuje: „Dobře se pohybují, mají ušlechtilé utváření kostí a některé z nich mají kratší patku.“ Eastman dodává: „Championovy dcery mají obvykle končetiny jako jeho matka.“ „Rádi bychom také viděli vyšší jeho procentickou odchylku pro tuk a protein,“ prohlašuje Eastman.

Příběh rodiny Championa – syn rezervní šampionky All-American „CLAIRE“

Na podzim roku 1993 se Paul Krueger z Rochestru ve státě Minnesota zúčastnil Master's Edition Sale ve Wisconsinu, kde se chtěl poohlédnout po plemenci po Hortonovi z jedné Leadmenovy dcery, výše postavené v indexu USA – Cooks-Valley Leadman Curly (VG-87, GMD-DOM), s produkcí (kg) 2-1 – 365 dní – 15.584 – 4,7% - 712 – 3,4% - 518. „Horton nabídl něco jiného,“ říká Krueger. Z březostí po Hortonovi byla jen jedna jalovička.

„Bylo to velké tele, které mělo hrubé rysy,“ komentuje Krueger, jak si vyzvedával jalovičku od Sullivana v lowě ve třech měsících věku. Její jméno bylo Skys-The-Limit Claire-ET. „Bylo to takové neotesané tele, které během roka vykvetlo, také proto že bylo hodně vysoké. Vyhrála naši místní přehlídku a v jednom roce věku se umístila na třetím místě v šampionátu Wisconsinu,“ říká Krueger.

Matka CHAMPIONa: Skys-The Limit Claire-ET
EX-CAN 6*

„Pokračovala ve vývoji a další rok vyhrála svou kategorii v jarní národní přehlídce středozápadu.“

Dva týdny před World Dairy Expo se Claire otelila, tele po Integrity však bylo mrtvé. „Byla velká a těžkopádná, a potřebovala čas pro svůj vývoj,“ dodává Krueger. I tak se v kategorii dvouletých v Madisonu umístila v prvních TOP 10. Ve dvou letech věku měla 61 palců (155 cm),“ říká Bill Calvert, Cuba City, stát Wisconsin. Calvert je Paulův švagr, a měl Claire ve svém 80-ti hlavém stádě od tří měsíců věku do doby, než ji prodali jako tříletou krávu Albertu Cormierovi do Kanady.

O měsíc později, na začátku listopadu, Krueger a Calvert vypláchli dvouletou Claire Rudolphem. Dvě hodiny po výplachu byla naložena na vlek, směřující do středovýchodní podzimní národní výstavy v Luisville ve státě Kentucky. O několik dní později na národní výstavě byla ve své kategorii první a získala nominaci na All-American v kategorii dvouletých.

Albert Cormier se poohlížel po dobré krávi právě v době, kdy se Claire ve věku dvou let otelila. Cormier již měl její sestru Cindy po Teskovi, hodnocenou VG, byla hluboce prošlechtěná a byla výstavní typ. Cormierovi se líbilo, co viděl v Madisonu – velkou, rámcovou dvouletou krávu. Následující jaro Cormier odkoupil polovinu vlastnictví Claire od Kruegera a koupil dvě březosti po Rudolphovi z listopadu. Pak přestěhoval Claire a dvě příjemkyně s přenesenými embryi po Rudolphovi do Kanady.

Výsledkem dvou březostí byli dva synové = Calbrett-I H H Champion-ET, současná trojka v LPI v Kanadě, a Calbrett-I H H First Class, který je nyní mrtvý, ale v žebříčku LPI v Kanadě je na 22. místě!

Claire se v pořádku vrátila do cyklu, otelila se jen 3 týdny před Expem ve věku tří let. „Úplně rozkvetla. Byla nejpůsobivější individualitou, jakou jsem kdy viděl, pro její mléčné kvality a rámec,“ komentuje Cormier. Claire vyhrála ten rok svou kategorii a získala titul Intermediate Champion na mezinárodní holštýnské výstavě. Získala druhé místo na All-American i na All-Canadian v kategorii tříletých. Spolu s její sestrou po Teskovi získala titul All-American Produce.

Claire pokračovala ve vývoji rámce a těla. Byla hodnocena EX*6 v Kanadě a vyprodukovala (v kg) při otelení 3-5 – 365 dní – 13.891 – 4,3% - 591 – 3,4% - 471. „Byla 64 palců (162,5 cm) vysoká,“ říká Cormier. Když ji později v Kanadě Calvert viděl, byl ohromen její neuvěřitelnou hloubkou žeber. „Její žebra byly jen 2 stopy od podlahy. Tak byla hluboká,“ dodává Calvert. „Byla jako vlak který vás chce přejet.“ „Vlezl by se do ní celý kulatý balík,“ dodává Dave Eastman.

Kolem vánoc roku 2002 musela být Claire kvůli vážnému zranění, bez naděje uzdravení, odporována. Claire nebyla super dárkyně embryí a měla jen jednu produktivní dvouletou dceru (O: Megabuck), ohodnocenou VG-CAN. Claire taky měla dvě dcery po Lee a Addisonovi.

Linie Championa

Championova linie Rudolph x Horton x Leadman x Mark x Enchantment x Bell znamená kouzelnou formulku produkce. Jeho otec Rudolph přenáší vysoké, mléčné dcery: s vysokou mléčnou produkcí, nízkými somatickými buňkami, vysokou produktivní dlouhověkostí a malými telaty ... a Champion dělá to samé.

Jedním z důvodů, proč se Krueger rozhodl pracovat s touto rodinou, byl ten, že to byla žravá zvířata, s vůlí produkovat mléko. Matka Claire, Leadman Curly (VG-87, vemeno VG, DOM) vyprodukovala (v kg) ve 2-1 – 365 dní – 15.164 – 4,7% - 712 – 3,4% - 518. Její matka po Markovi byla hodnocena VG-87, vemeno VG, a na maximální laktaci vyprodukovala 19.146 kg mléka – tuk 4,4% - 839 kg – protein 3,0% - 577 kg. Další matkou je dcera Enchantmenta VG-87, GMD-DOM, 4-0 – 365 dní – 17.885 – 4,2% - 747 – 3,4% - 613. Dále v původu je Cooks-Valey Bell Curly (VG-88 GMD-DOM) 10-6 – 365 – 18.715 – 4,2% - 779 – 3,9% - 723.

Horton vylepšuje rámec, přenáší nízké somatické buňky

Otec Claire, To-Mar Horton-ET (EX), stál ve stínu svého polobratra To-Mar Blackstara-ET (EX-93). Horton je syn Sir C Valor (Valiant x Elevation) po To-Mar Wayne Hay. Co je zajímavé, dnes má prověřeni na tisíce dcerách, a má +2,90 pro skóre somatických buněk, +1,54 typ, +2,00 utváření těla a +2,29 za mléčný charakter (PH 11/03). Jeho zevnějšek ukazuje +3,18 za hloubku těla a +2,03 výška upnutí zadního vemene ... všechno se odráží také v hodnotách zevnějšku Championa. Na základě plemenných hodnot z listopadu 2003 Horton stále patří mezi špičku holštýnských byků podle výšky těla (+17). Z jeho dcer v Kanadě bylo 67% hodnoceno GP nebo výše.

Dojení tří Championek

Bill Calvert (který měl ve stáji Claire) ji nikdy nevlastnil, ale tak si ji oblíbil, že si objednal 100 dávek Championa ještě jako mladého byka. Calvertovy první dojnice po Championovi byly hodnoceny jako dvouletky GP-82, a na druhé laktaci byly přehodnoceny na VG-88 (vemeno EX !). Matka téhle dojnice byla hodnocena 74 body. Druhá „Sampionka“ má hodnocení ve dvou letech VG-86, vemeno EX, z matky, u které nebyl hodnocen exteriér. „Je to velké zvíře, jako by z oka vypadla Claire. Vyprodukovala 12.700 kg mléka a do cyklu se vrátila hned napoprvé,“ popisuje Calvert Championovu dceru. Třetí dcera v Calvertově stádě je GP-83, vemeno VG (jako dvouletá). V 80-ti hlavém stáde má ještě dalších 50-60 březostí po Championovi !

„Když se Chjampion začal používat jako mladý býk, a začala se rodit první telata, farmáři si ho velice oblíbili a chtěli více potomků po něm,“ říká Eastman. Takže Generations pokračovala v úspěšném prodeji dávek. Čtyři z jeho dcer z prvního nasazení vyhrály národní výstavu v Kanadě. Býk sám o sobě byl ve věku 37 měsíců hodnocen EXcellentně. Minimální věk, kdy býk může v Kanadě dostat tak vysoké hodnocení, je 36 měsíců. Jeho výborný původ a velmi hezká telata jsou důvodem jeho velké obliby a dalšího prodeje insemináčnických dávek i během následného prověřování. „Pokračuje v přidávání dcer z prvního nasazení,“ říká Eastman.

Holstein World, prosinec 2003

Autor: Gayle Benedict; přeložila Lenka Kahánková, Genoservis a.s. Olomouc

SILDAHL, jméno za býkem DUTCH BOY a SOSA

Velkému zájmu se v poslední době těší Dutch Boy a nyní také matka býka Rich-J Sosa, oba mají v prefixu jméno Sildahl, ze stáje Freda Schoenbachlera ve Washingtonu. Přinejmenším tomu tak je v Severní Americe, ale na mezinárodní scéně se jedná o trochu odlišný příběh, jak brzy objevíme.

„Samozřejmě jsme měli vždy indexově hraniční krávy, ale s Dutch Boyem a nyní i Sosou, kteří si vedou tak dobře, zjišťujeme, že severoameričtí analytici byků jsou připraveni to uznat jako dobrou prověrku naší genetiky, a nyní pracují s indexově nejvýše postavenými kravami, které máme. Dál odsud směrem k západnímu pobřeží farmáři neodchovávají dobytek v boxových stájích nebo speciálních stájích pro dobytek, a v těchto podmínkách se zřídka stane, že se podaří odchovat krávu v TOP 1% nebo podobně. Ale ačkoli sem pravidelně přicházejí američtí či kanadští zástupci plemenářů, neviděli jsme zde zahraniční nákupčí. Doufáme, že s takovými úspěchy, jako udělali Dutch Boy a Sosa, nás japonští kupující najdou, ale asi ne tak hned.“ Fred Schoenbachler zjišťuje, že to chvíli potrvá, než si vybudujete mezinárodní reputaci, hlavně když neprodukujete krávy poblíž elitních krav v žebříčku, se kterými většinu kupující pracují.

Dobrý start

Fred Schoenbachler a jeho žena Tammi převzali provoz farmy Sildahl od Fredova otce v roce 1988. Stádo bylo založeno v roce 1972 ve Stanwoodu, stát Washington, ale registrovanými holštýnkami bylo jen pár krav, které Fred převzal. „Můj otec neměl zájem o registrovaná zvířata, ale dodali nám odvalu okolní chovatelé – např. Rockalli, Maynard Axelson, Orlan Fjarlie a Mark Van Mersbergen. Dali mi dobré rady a pomohli mi založit stádo,“ vysvětluje Fred. Dnes je kolem 60% stáda, čítajícího 120 ks, registrovaných. Ze třech nejhlavnějších rodin je nejznámější rodina Della Queens z Rockalli. Sildahl Bova Maggie VG-88 byla jednou z prvních opravdu vyjímečných krav ve stádě, a byla po EX Valianat, který byl z Rockalli R Maple Donna VG-87. Populární matka byků je v současné době Rudolphova dcera Sildahl Modern Music, která je Prelude EX x Leadman EX x Bova Maggie. Modern Music má maximální laktaci 15.436 kg mléka (tuk 4,7%, protein 3,2%), a na insemináčnických stanicích už má 7 byků.

Prodej do Japonska

Kráva s nejvyšším Net Meritem je Manfredka z druhé linie, z rodiny Mark Anna. Zakládající krávou Dungenes Royal Mark Anna EX-90 pochází z 87-mi bodové krávy po Elevation a po 88-mi bodové Royal He-Man. Byla oceněna Gold Medal Dam a také Dam of Merit, s jejími dvěma dcerami po Blackstarovi – jedna hodnocená EX-91, drhá VG-88. Sildahl Manfred Air Attack VG-85 je mladá kráva po Manfredovi, v pozadí má Zack x Nick x Blackstar VG-88. Maximální laktace Air Attack dosáhla 16.157 kg mléka, takže se stala vyhledávanou matkou byků.

Třetí důležitá linie pochází z Sildahl SWD Lacey EX. Je dcerou Valianta x Tony VG-88 x Astronaut GP x Royal He-Man GP x Chief. Lacey měla mělká vemena (po Tonym, Valiant měl hlubší), a po založení silné rodiny byla exportována do Japonska. Syn Lacey po Blackstarovi, Sildahl Laser, sliboval slušné plemenné hodnoty, ale měl zranění a musel být poslán na jatka ještě dříve, než byly plemenné hodnoty zveřejněny. Schoenbachler koupil dvouletou dceru po Laserovi, Balland Laser Dutchess VG-86, a ta se stala matkou býka Sildahl BW Dutch Boy, ačkoli do stáda Sildahl nevyprodukovala žádné plemence.

Rodina za býkem Rich-J Sosa (Manfred x Sildahl-Eagle BW Spicey EX-90) je relativně nedávný doplněk stáda. Wilcoxview Blacks Sally VG-86 je Blackstar x Chief Mark, a vypláchnutá Bellwoodem. Sosova matka, Spicey, je nejlepší krávou, byla hodnocena EX a na maximální laktaci vyprodukovala 28.126 kg mléka (2,6% tuk a 2,7% protein). Ostatních pět Bellwoodek bylo hodnoceno VG.

Fred Schoenbachler: "Je to hezký rodinný životní styl a dobrý způsob, jak vychovávat děti."

SILDAHL, USA

Umístění: Stanwood, Washington. Západní pobřeží, hodinu severně od Seattlu a hodinu jižně od kanadských hranic

Majitel: Fred a Tammi Schoenbachler

Velikost, produkce stáda: 120 dojnic, celkem 200 zvířat; 60% stáda je registrováno

Průměrná produkce 11.933 kg mléka, tuk 3,9%, protein 3,0%

Rozloha: 90 akrů (40 ha) plus 25 akrů v pronájmu

Krmná dávka: 15-16 lb vojtěšky, pastva 6 měsíců, polovina kukuřičná siláž, polovina travní senáž v zimě, 17-18 lb. jádra na dojrně

Hlavní býci: BW Marshall, Durham, Best, Morty, Ramses, Sosa, Dutch Boy, Ito a Finley

... z chovu SKOTU

Vliv Blackstara

Jak se časem ukazuje, Blackstar a synové Blackstara, zvláště Juror, měli největší vliv na tvarování stáda. „Většinou jsme pracovali s komplexními býky, kteří nebyli pevní pouze v produkci, ale museli být také dobří v typu. Preferovali jsme spíše typ než produkci. Nechtěli jsme mít žádné problematické krávy.“

Pastevní odchov

Jako všechny farmy u pobřeží, Shchoenbachlerovi všechno seno nakupují, první seč vojtěšky, ze suššího vnitrozemí v jižním Washingtonu. Šest měsíců v roce pasou, v zimě jsou krávy krmeny kukuřičnou siláží a travní senáží.

Vloni vyprodukovali 10 býků do inseminačních stanic, bylo prodáno také několik jaloviček, ale je to spíše okrajová záležitost managementu šlechtění. „Prodáme několik telat do věku 6-8 měsíců, potom jdou ale všechny ostatní na původní otcovu farmu, kde se odchovávají a poté i zapustí, a březí se opět vracejí zpět tady.“

Rodinná záležitost

Farmaření na Sildahl je spíše rodinnou záležitostí. Jedna zaměstnaná žena pomáhá 5 dní v týdnu s dojením, ale zbytek pracovní síly pochází z rodiny Freda a Tammi. Tammi učí všechny děti doma: Alycii (16), Adriennu (13), Brookeho (11) a Blakeho (6) – a ti všichni jsou začlenění do prací na farmě. „Vyučování doma znamená, že rodina je stále pohromadě, a dodává jí to pružnost, takže mohou pomoci, kdy je potřeba. Všichni jsou velice sžiti s životem na farmě, a každý má nějakou odpovědnost. Je to dobrý životní styl a dobrý způsob, jak vychovávat děti,“ komentuje Fred, který silně podporuje rodinnou farmu víc jak korporaci.

Vývoj a mezinárodní profil je velkou výzvou holštýnského obchodu, ale s pomocí takových „velvyslanců“ jako je Dutch Boy a Sosa to pro farmu Sildahl vypadá velice nadějně.

Holstein International, říjen 2003

Autor: Doug Savage, přeložila Lenka Kahánková,
Genoservis a.s. Olomouc

Plavba mocnou MISSISSIPPI

Nalodíme se nyní na cestu po mocné řece Mississippi, se zastávkami po zajímavostech ze světa Holštýnů. Připojte se na výlet jednou z nejmocnějších světových vodních cest.

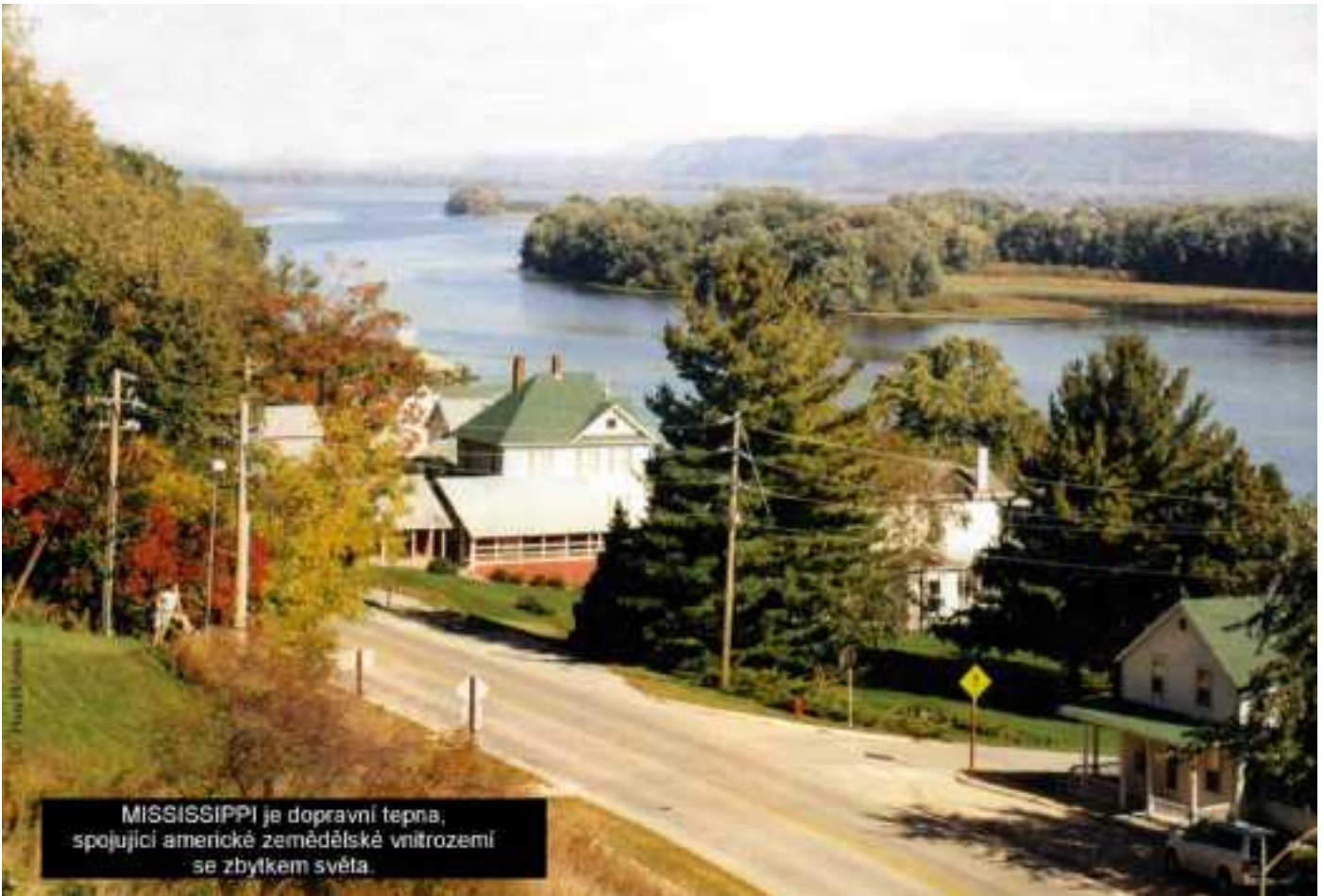
Tom Sawyer and Huckleberry Fin, postavy z fantazie velkého amerického spisovatele Marka Twaina, se „narodili“ v éře začátku 19. století, kdy se Mississippi stala důležitou cestovní tepnou, spojující srdce Ameriky se zbytkem světa. Možná že dnešní výlet bude trochu postrádat onu romantiku, ale Mississippi stále připomíná tuto důležitou americkou spojnici, zahrnující 60% veškeré vnitrozemské říční přepravy.

Old Man River (Řeka starého muže)

Začneme náš výlet na severu, v Minneapolis, stát Minnesota. Jsme 238 m nad mořem, ale stále 2.900 km od Mexické zátoky (Gulf of Mexico). Po většinu roku se mocná Mississippi pohybuje líným proudem směrem k místu zvanému Old Man River. Samozřejmě že Mississippi začíná jako malá, průzračná, hluboká říčka hrnoucí se pryč z jezera Itasca dalších 800 km dále na sever do severní Minnesoty, ale Minneapolis je tak nedaleko, že náklad lze stále doručit s pomocí lodní přepravy.

Území kolem řeky se může chlubit domovem jednoho z nejvlivnějších býků 90-tých let minulého století – Emprise Bell Elton, který byl chován v regionu Mille Lacs. Jako syn Bella podědil také pevnost a kapacitu po otci matky Glendellovi, a stal se možná jedním z nejlepších synů Bella. Krátce ještě ke komentáři řeky – Mississippi se spojuje s řekou St Croix a z tohoto bodu formuje hranici mezi Minnesotou, zemí 10.000 jezer na západě, a americkým mléčným rájem, Wisconsinem, na východě.

*Elton, Tesk,
Manat, Dellia,
Dutham, Glendell,
Emory, Mark
a Integrity:
velká jména
ve světě holštýnů
a také
v mléčné produkci
regionu Mississippi*

Hershelové na Bomazu

První zastávku uděláme na Bomaz Dairy v Hammondu ve státě Wisconsin. Bratři Boba a Greg Zwaldovi mají na farmě kolem 480 dojnic, a každý rok vyprodukují asi 20 býků do inseminace. Bombaz Drifter, syn po Marttie G x Oscar, byl nedávno „spuštěn“ jako prověřený býk Genexu, a je jedním z úspěchů tohoto šlechtitelského programu. Nejzajímavější mladou krávou na farmě je Bomaz Convincer 2042, dvouletá dcera Convincera, hodnocená VG-87 z rodiny Daphne, stejná rodina, která vyprodukovala Driftera. Původní krávou rodiny Daphne byla dcera Valianta, která měla 3 prověřené syny. Nejpřekvapivější zdejší mladá kráva je dcera po Hershelovi, která je spolu s dalšími čtyřmi plnými sestrami nejpůsobivější.

Ale pojďme dále – na farmu Willsov-Edge majitelů Henka a Bonnie Van Dyke v New Richmondu. Jsou to nadšenci, Van Dykesovi vytvořili opravdu silné stádo krav, které jsou ustájeny ve vazné stáji ve velmi malebném prostředí.

Šampion Madisonu

Nazpátek na druhou stranu řeky nás náš výlet zavede do Pine Island v Minnesotě, a je to přímo tady, kde se můžeme seznámit s Pine-Shelter Sheyenne Lee, šampionkou v Madisonu. Tahle stylová mladá šampionka je součástí 500-hlavého stáda krav Dave a Madge Albertsových. Po otci Lee a otce matky Emorym je Sheyenne Lee novou celebritou holštýnského světa, ale rozhodně není jedinou „atrakcí“ na farmě Pine-Shelter. Nespornou královnou tohoto stáda již po mnoho let je stará kráva Lucy, chcete-li celým jménem Pine-Shelter Lucina Fargo (O: Plushanski Fargo (OO: Bova). Tahle jemná černá kráva byla hodnocena EX-95 a byla více jak tři roky jedničkou v USA v plemenné hodnotě pro typ (PTAT), utváření vemene a končetin a po většinu času byla také jedničkou v produktivním životě (PL). V roce 2002 bylo všech prvních deset cen na akci TOP-10 v Golden Oaks uděleno členům této rodiny.

Čas ještě dovoluje, takže se jen krátce mrkneme více na jih přes Rochester do Spring Valley a na farmu Tesk-Holm, odkud pochází prominentní syn Valianta Tesk-Holm Valiant Rockie.

... z chovu SKOTU

Chovatelé Manata

Po návratu zpět k řece se břehy stávají příkřejšími na obou stranách. Mírně zvlněná krajina, která dominuje většině území ve Wisconsinu, je zde na jihozápadě střídána kopcovitější krajinou. Jen stěží lze uvěřit, že zpočátku tak líný proud vytvořil tak hluboké údolí. Ale voda, která zde nyní protéká, si ani trochu nepamatuje na tu vodu, která zde proudila před 10.000 lety, když se Wisconsinský ledovec vzdaloval k severu, blokuje východní toky a nesoucí všechnu vodu z místa, kde je nyní Lake Superior, dolů po Mississippi. Dnes do těchto velkých jezer ústí řeka na východ až po St Lawrence. Dále po řece nacházíme po naší pravici malé městečko Rollingstone, odkud pochází famózní německý byk Manat. Stádo 40 krav na Imperial patří bratrům Cargusovi a Ottovi Dingfelderovým. Oba bratři jsou vášnivými „skoťáky“ a po mnoho let používali trochu odlišné genetické kombinace, aby vytvořili bezpočet hlubokých, „domáckých“ rodin, včetně té, která stojí za Imperial Mandel Manat. Bohužel stádo se rozpadlo před pěti lety, kdy Otto vážně onemocněl a poté zemřel.

Tri-State

Náhle se před námi objevuje velký most. Je to jedna z nejznámějších dálnic č.90 z La Crosse, a dále na východ Wisconsinu je město Sparta. Poblíž je malá farma, nyní nečinná, ale v minulosti byla místem narození opravdové legendy: Snow-N Denise Dellia, EX-95. Teď je to více než desetiletí, kdy Dellia ve dvou letech věku, hodnocená VG-89, vysoko čněla ve stádě Boba Snowa.

To bylo před tím, než „přebrodila“ řeku do státu Iowa na Regancrest, kde okusila slávu a jmění – a vyvinula se prokazatelně ve špičkovou rodinu holštýnského plemene.

Do Regancrestu se podíváme brzy, ale nejdříve se podívejme do místa setkání tří států, kde se proud řeky Mississippi omývá na západním břehu Minnesoty a Iowa a na východním pak Wisconsinu. Toto je opravdu srdce stanice býků Tri-State Breeders, kteří nyní vystupují pod jménem Accelerated Genetics. Nyní je ustájeno víc jak 700 býků ve Westby ve Wisconsinu, ale administrativní budova je v Baraboo. Ročně testují 140 – 150 mladých holštýnských býků. Nynějšími zdejšími hvězdami jsou Dutch Boy a Manfred. Po několik let zde na Tri-State zářili býci jako Bearpath Fantastic, Arlinda Commander, Harborcrest Happy Crusader, Provin-Mt Ivanhoe Jewel, a Sunnyside Standout.

Jižněji od inseminační stáje, poblíž Veroquy, nacházíme stáj Ravur majitele Paula Buhra. Je to jedna z nejpůsobivějších stájí krav, kterou na tomto výletu spatříme, s více jak 75 dojnícemi – potomky rodiny Polly. Mnoho let se toto stádo sice s vysokými hodnotami typu ale nedostačujícím indexem pokoušelo umístit své býky na inseminačních stanicích, nyní ale mají 6 kontraktů na býky do inseminace. Nejkontraktovanější krávou je dcera po Outside, která se otelila ve 2 letech 11-ti měsících a na 2. laktaci vyprodukovala 37.000. Její matkou je dcera Rudolpha, hodnocená 90-ti body, bábou je dcera Inspirationa, hodnocená 92 body a prabábou je dcera Triple Threat, hodnocená 91 body, dále dcera po Tony (EX-90), která byla matkou prověřeného býka po Inspiration Ravur Perspiration. Je zde také pár impozantních dcer po James x Storm (EX-92) x Southwind (z Triple Threat).

Domov krávy Dellia

Přes řeku v rohu státu Iowa je město New Albin, poblíž se nachází stádo De-Su pana Deana Meyera. Je to jedno z největších stád, které na tomto výletu navštívíme, mají kolem 950 dojnic. Velký dojem zde dělají dcery po BW Marshallovi – vysoké noblesní mléčné krávy které opravdu dojí. Mohli byste jim trochu vyčítat slabší konstituci, ale nestává se tak často, že z býka vysoko v typu dostanete tak mléčné krávy. V oblíbě jsou zde také dcery po Hershelovi – velmi funkční zvířata. Z mladých krav pak pozornost přitahuje De-Su Hershel Debbie, čerstvě po otelení, dvouletá kráva, jejíž matkou je Far-O-La Winchester Dot, prabábou je Regancrest Debbie Jo; pochází z Patron x Leadman EX (Dellia).

Kráva, která ve stádě zakládá novou rodinu, je De-Su Patron Gold VG-88, z Leadmana, pochází z rodiny Gold vytvořené Markem Kerndtem, který měl farmu nedaleko u města Waukonu. Malé Kerndtovo stádo čítalo 35 krav, rozpadlo se před dvěma lety, ale Mark Kerndt se chystá opět fungovat v průběhu několika měsíců. Markův bratranec, Brad Kerndt, měl také prominentní 60-ti hlavé holštýnské stádo poblíž Waukonu. Nicméně město Waukon ve státě Iowa je pravděpodobně nejznámější díky farmě Regancrest, domovu krávy Dellia. Samozřejmě tahle legendární kráva (O. Chief Mark) je už po smrti, ale její rodina stádu 500-ti krav vládne stále.

Vliv lowy

Mnoho dobře známých stád v lowě je pyšné na kus země dolů po Mississippi, v severovýchodním cípu státu. A hodně těchto stád mělo značný úspěch se členy rodiny Dellia. To je třeba případ partnerství Far-O-La majitele Toma a Ricka Simona a jejich švagra Ricka Demmera. Do společného vlastnictví zakoupili jako výběr z výplachu Regancrest Debbie Jo, a ta vyrostla až do skóre EX-92 a stala se velmi úspěšnou krávou, využívanou na výplachy embryí. Embrya z Debbi-Jo, a jiných vysoce profilovaných nákupů, byly přeneseny na obou stádech, jak na Simonově stádu Farnear v lowě, tak ve stádě Le-O-La Ricka Demmera, které je vzdáleno asi 15 mil.

Durango, stát Iowa, je adresa farmy Morningview majitelů Paula, Toma a Tima Schmittových. V uplynulých 2-3 letech se na farmě konaly 2 velmi úspěšné aukce, kde se poprvé průměrná cena pohybovala kolem 5.100 USD na 100 zvířat a podruhé byl průměr 4.100 USD na 112 zvířat. Potomci famózní Morningview Converse Judy EX-93 (O: Converse, plný bratr býka Highligh) byli hlavní podporou tohoto stáda 65-ti krav. Morningview Mtoto April VG-86 (Mtoto x Judy x Gibon), je v současnosti nejvíce kontraktovaná kráva ve stádě. Nejslibnější mladá kráva je Crocket Farms Durham Mae, (Lead Mae x Bellwood), společně s párem jalovic po BW Marshall – jedna s prefixem Golden-Oaks a z krávy Junge Celsius Scant, a druhá ze stáda Muranda z rodiny Lorda Lilyho a Leadmana.

Jol-Lee je další prominentní stádo v regionu. Vlastníkem jsou bratři Sigwarthovi, základ byl položen na Holy Cross. To je domovem Miss Mark Maui EX-95 a její velmi impozantní rodiny. Její syn po Rudolphovi, Mr Millenium, nedávno získal titul Gold Medal a umístil se na 71. místě v žebříčku TPI. Milleniova plná sestra – Miss Maui Miracle EX-91, a její dcera po Jamesovi, Miss Miracle Mint, patří mezi současné hvězdy rodiny. Stádo Henkeseen Trenta Henkese v Luaně bylo také nedávno ve středu pozornosti díky úspěchu rodiny Hillary. Hillary – Holiday x Chief Mark (Mark Marci, EX-94) – byla hodnocena 94 body. Její synové – Emperor (O: Emory) v Kanadě a Hillcrest v USA – jsou vynikající zlepšovatelé, zatímco na začátku minulého roku byli dvouletí BW Marshallové z této rodiny nejvíce ceněnými zvířaty na dvou různých aukcích.

Historie lowany

Tahle část cesty nás zavede do Dubuque ve státě Iowa, a je to na východním břehu řeky, kdy za sebou necháváme Wisconsin a přesunujeme se do Illinois. V severozápadní části státu Illinois není tak mnoho prominentních stád. Stádo O-Bee, domov jedničky v TPI býka O-Mana, se nachází dál od řeky, v Dakotě.

Jižněji se krajina otevírá do úrodné roviny s kukuřičnými poli, a řeka se stává širší. Ve skutečnosti je to tady, kde řeka dosahuje své maximální šířky – 5,6 km, se zpětným proudem ze stavidla u přehrady číslo 13 v Clintonu, stát Iowa. Další velké město před námi je Davenport, Iowa, a zde bylo založeno famózní stádo lowana. Po dobu celých 30-ti let od jejího prvního dramatického vstupu do obchodního řetězce v roce 1912 do rozpuštění stáda v roce 1943 byla lowana pokládána za jedním z hlavních dodavatelů agrotechniky. Majitelem byl Col. French, jež byl předsedou společnosti Republic Iron & Steel Co.; stádo lowana bylo postaveno u větší části na rodině Homestead.

Prezident v sukních

Vzdálenosti mezi našimi jednotlivými zastávkami se nyní zvětší. Spojení řeky Des Moines s Mississippi označuje hranici mezi lowou a Missouri. Kromě půvabných lodí sestává celý dopravní ruch na řece z pramic převážejících kukuřici, soju nebo pšenici a tlačných remorkérem. Důvodem využití pramic s plochým dnem je to, že zde je hloubka řeky 2,7 metru a na některých místech dokonce musela být vyhloubena uměle, aby se dosáhlo alespoň této hloubky po celé délce mezi hlavními regiony.

... z chovu SKOTU

Mléčných stád je zde poskrovnu a jsou daleko od sebe, pokud se dáme na cestu do městečka Moro nedaleko St. Souis. Po něm byla nazvána farma Moroville, domov Moroville Mascot Brocka. Zatímco Brok možná někoho mohl zklamat, jako hodně Mascotových synů, rodina krav se zdá být dosti silná, a stále zaplňuje inseminační stanice. Jen za rohem Moroville najdeme farmu Gueldener, velké komerční stádo s dobrým managementem. Ačkoli krávy jsou nyní pryč, stádo Glendell Kena a Joanne Hartmanových, odkud pochází známý syn Chiefa Glendell Arlinda Chief, je poblíž. Před dávnými lety byla Joanne Hartman první prezidentkou (první ženou v tomto postu) v Holštýnské Asociaci.

Emory a Mark

Řeka Mississippi je až do tohoto bodu relativně čistá, ale od St. Louis je znečišťována bahnitou vodou z Missouri, pramenící v Rocky Mountains v Montaně. Řekou, která je v podstatě ještě delší, než sama Mississippi.

Východně od St. Louis lze narazit na dalších pár známých jmen. Poblíž města Highland, nedaleko St. Louis, je domov holštýnské celebrity – MJR Blackstar Emory. Je to stádo 400-500 dojnic, více zaměřené na komerční produkci mléka. Trochu dále od St. Louis se nachází Greenville, domov Rolling Lawns Holsteins, majitelů Neila a Connie Turleyových. Stádo 120-ti krav včetně 15-20 opravdu dobrých mladých krav – např. po Stormovi nebo Lee. Vznikla zde vynikající rodina – ze světové rekordmanky Mark Prudence po spojení s Preludem.

Hoyleton, Illinois, je domovem stáda Neu-Way Dennise Neuhausa, jež byl poslední léta v září reflektorů díky rodině Neu-Way Aerostar Allie. Je to rodina, která je za poslední dobu

dosud nejvýše v indexu, a produkuje vysokoprodukční býky do různých inseminačních stanic.

Více východněji je město Neoga, místo narození legendy – Walkway Chief Marka.

Delta Mississippi

Cesta po hlavních bodech naší holštýnské výpravy se pomalu chýlí k závěru. Předním stádem v Missouri je nepochybně Robthom, v západní části, poblíž Springfieldu. Je to jedno z vedoucích národních stád, s mnoha prochovanými rodinami včetně Markovy Ivory, nesporně jednou z TOP rodin plemene. Mezi jejími mnoha úspěchy je také to, že Mark Ivory je matkou Robthom Integrity.

Ve městě Cairo se je řeka Mississippi více jak dvojnásobně velká, jelikož se spojuje s řekou Ohio, která protéká Appalachian Mountains na východě. Celkově se tedy řece přisuzuje druhé největší světové povodí, a patří také mezi nejdelší řeky světa. Jižněji narazíme na město Memphis, známé jako domov krále rock-n-rollu Elvise Presleyho. V Louisianě nedaleko delty Mississippi leží město Baton Rouge, kde bylo založena malá inseminační stanice LABC. Vytvořená v roce 1947 jako místní chovatelské družstvo, testuje jen 6-8 holštýnů ročně, ale je větší v masném skotu. Před 15-ti lety se stala součástí Federated Genetics, které se ne tak docela dávno připojily k CRI. Právě před námi je naše konečná stanice, New Orleans, obchodní přístav USA, kde kotví lodě z celého světa. Jsme na konci cesty.

Holstein International, listopad 2003

Autor: Doug Savage, přeložila Lenka Kahánková,
Genoservis a.s. Olomouc

SPOKOJENÉ KRÁVY VÍCE DOJÍ

Komfort krav je objektem našeho zájmu v seriálu o managementu, kterou přináší Holstein International. Různé přírodní podmínky po celém světě mají velký vliv na systém ustájení ve snaze zlepšovat pohodlí krav. Co je vlastně optimálním pohodlím pro krávy? Nejlepší metodou, jak zodpovědět tuto otázku, je dobře pozorovat krávy, a ony samy nám to ukáží.

Za poslední desetiletí proběhla revoluce v ustájení krav a většina změn, které vedly k jeho zlepšení, vznikaly na základě pozorování a videových nahrávek chování krav ve stájích. „Jedna věc je osobně procházet stáj a pozorovat, jak krávy reagují na vaši přítomnost, ale je velmi přínosné být schopen pozorovat krávy, i když je nerušíme svou přítomností,“ říká Harold House, specialista na projektování stájí při ministerstvu zemědělství v Kanadě.

Vzhledem k tvrdým kanadským zimám si projektování stájí žádá určité praktiky, které je nutno použít. „Pokud začnete mluvit o volném ustájení, lidé si hned představí temnou, špinavou a mokrou stáj. Většina stájí postavených v minulém desetiletí je volná, má přirozenou ventilaci, dostatek světla a přes zimu je tam chladno.“

Dlouhodobní světlo

Boční stěny nových stájí jsou kompletně otevřené pro přirozenou ventilaci a jsou opatřeny „záclonami“, které se roztahují ze spodu do středu a z vrchu do středu, tak že se uprostřed dotýkají. Jsou otevřené po 8 měsíců v roce. Existuje celá řada způsobů izolace stropu, které mají buď komínovou ventilaci, nebo hříbenovou šterbinu, a umožňují dobrou cirkulaci vzduchu. Vzhledem k omezené izolaci stáje od okolního prostředí je nutné se vyrovnávat s problémem přimrzající kejdy během několika mrazivých zimních dnů. Zateplené stáje jsou pro pohodlí člověka. Krávám chlad nevádí, pokud mají suchou a čistou podestýlku v lehacích boxech. Také dostatek světla jak přirozeného tak umělého je předpokladem k dobré produkci, a byla o tom napsána již spousta vědeckých prací.

... z chovu SKOTU

modernizovat nebo adaptovat. Mít dobrý nápad a aplikovat ho do praxe je dobrým zpestřením života na farmě.

Britský farmář Allan Bristo z Atlanta Holsteins se rozhodl, že pokud jsou vodní lůžka dobrá pro lidi, tak musí vyhovovat i jeho kravám. Během posledních 4-5 let již řada farem v Anglii přešla na tuto metodu „stlaní“. Například MOET—stádo firmy Cogent o velikosti 200 ks a také býci na ISB mají tyto matrace. Každé stání má dvě 10 mm tlusté matrace, které jsou k sobě svařené. Ventilem se do nich napustí voda tak, aby uprostřed byla tloušťka zhruba 12 cm. Pokud se kráva na matraci postaví, zmáčkne obě rohože k sobě a noha dosedne na pevnou podložku, pokud si kráva lehne celou plochou těla, vodní vrstva ji nadnáší. Vodní rohože mají garanci 10 let. Tlak vody v matraci musí odpovídat průměrné váze zvířat. U těžkých byků je třeba matraci více natlakovat. Dobré je použít na povrch matrací trochu pilin, které vysuší jejich povrch a zabrání odírání srsti na kloubech. Na ISB firmy Cogent tyto matrace jednou týdně umývají wapkou. Od instalace těchto matrací je vidět, že zvířata mají větší pohodlí, méně oděrek na kloubech a stráví více času odpočinkem. Matrace jsou dosti drahé na pořízení, ale myslíme si, že je to dobrá investice.

Širší branky a uličky

Pro krávy na jižní polokouli je pohodlím stinný strom, větrolam, mít napáječku na každé pastvině a nebo dobře vyšlapaná stezka do dojírny. Hlavním rizikem úrazů je při pohybu krav do dojírny a zpět. Hodně lidí používá písek, nebo pemzu na rizikové plochy. „Je mnoho výzkumů, které se zabývají velikostí branek a naháněcích uliček u stád s různou velikostí,“ říká Maggie Vickers z Nového Zélandu. Určitě si nikdo nepřeje poničit si dobrou pastvinu proto, že bude mít širokou naháněcí uličku. Čekárny a dojírny jsou rovněž předmětem výzkumů. Velká stáda využívají většinou karuselové dojírny s rybinovým uspořádáním. Koncentrované krmení je zde omezeno jen na 2-3 hodiny před dojením, pak jdou krávy opět na pastvu. *I zde je nutné umět dobře pozorovat krávy a udělat vše proto, aby se cítily pohodlněji, protože jen spokojené krávy Vám nadají více mléka.*

Holstein International
podle Doug Savage přeložil Lumír Dvorský,
Genoservis a.s. – středisko Frydek-Místek

Větší stání

Během posledních čtyř let jsme byli svědky velkého pokroku v zlepšování lehacích boxů. Kohoutková zábrana se posunula na výšku 122-127 cm a pokud jsme před tím doporučovali výšku 109-114 cm, nyní říkáme 122 cm. Pokud se týká hrudních zábran, doporučujeme nyní použití zaoblených umělohmotných zábran, které jsou pro krávy měkčí, a jsou umístěny tak, aby měly výšku 12-13 cm. Pokud se jedná o šířku řady proti sobě umístěných lehacích boxů, doporučujeme 5,5 m širokou platformu (od hrany po hranu). Při sledování krav kamerou jsme zjistili, že krávy leží v těchto delších boxech více rovně a tím i pohodlněji. Co se týká materiálu, použitého jako podestýlka, pozorujeme dnes návrat k lehacím boxům stlaným pískem. Písek je dobrý pro nohy, pohyb krav a pro kontrolu mastitid. Musí být však propracovaný systém, jak s ním zacházet. V teplém klimatu je vhodné používat k odklizení chodeb splachování vodou. Můžete pak použít separační nádrž na oddělení písku od kejdy. V chladných podmínkách používají farmáři ke shrnování kejdy mechanické prostředky (šípové lopaty a nakladače). Písek má vliv na rychlejší opotřebení lopat a čerpadel.

Gumové rohože a matrace tento problém odstraňují, ale je dobré trochu je posypat pilinami nebo drcenou slámou (kvůli oděru končetin).

Padací most

Doporučujeme nejméně dvě napáječky na každou skupinu zvířat a umístěny by měly být raději na vnějších stěnách stáje, než na koncích stájí, kde je největší provoz. To znamená, že napáječky musí být vyhřívané a dobře izolované. Napáječky by měly být i v zaháněcích chodbách, kde krávy odcházejí z dojírny.

Jelikož všude ve světě je tlak na zoohygienu, řada nových stájí má „padací můstky“ přes krmné stoly, kudy musí krávy přecházet do dojírny. Po přechodu zvířat tyto můstky opět zvedneme a můžeme krmit a nebo přihřnovat. Tím zabráníme kontaktu výkalů s krmivem.

Vodní lůžka

Pokud nové stáje umožňují chovatelům poslední novinky v ustájení, ostatní mohou jen své farmy

ZASE NĚCO O „DRENČINGU“

Otelené krávy se potýkají s řadou změn: vypuzení telete a placenty, počátek produkce mléka, vystavení mléčné žlázy a dělohy riziku infekce, změna krmné dávky a změny v imunitním systému krávy. Kráva je ve velkém riziku výskytu metabolických problémů. Pracovníci Cornellovy univerzity spočítali, na kolik přijdou onemocnění typická pro toto období.

Hypokalcemie (mléčná horečka)	334 USD
Posunutý slez	340 USD
Zadržené lůžko	285 USD
Ketóza	145 USD

Napájení krav roztokem živin jako prevence metabolických problémů není nic nového. Ve Wisconsinu už v padesátých letech na mléčných farmách dostala otelená kráva cca 22 litrů teplé vody s obsahem minerálů.

... z chovu SKOTU

ZDE JSOU OTÁZKY DNEŠNÍHO FARMÁŘE NA TOTO TÉMA:

Proč stále více chovatelů používá „drenčing“ (= nucené napájení)?

Je to metoda, která zajistí krávě po otelení přísun kombinace živin a tekutin, které mohou minimalizovat metabolické problémy v době, kdy kráva nemůže konzumovat takové množství krmiva, jaké by právě potřebovala. Bylo zjištěno, že 10% krav v USA je zapojeno do výběrového „drenčingového“ programu.

Jaké metody jsou používány?

Někdo používá menší množství určitého přípravku na jedno napojení. Tento systém se používá už léta. Například se napájí krávy 500 ml propylenglykolu, nebo tubou s gelem, která obsahuje 50 g Ca.

Další možností je použít velké množství tekutin, které obsahuje větší spektrum živin (cca 0,5 – 1 kg ingrediencí) a které jsou napumpovány pomocí ruční pumpy, elektrické pumpy, nebo gravitačně do zvířete.

Je větší množství tekutin lepší?

Větší množství vody (20 - 67 l) může nahradit váhově a prostorově vypuzené tele plus obaly (cca 60 - 80 kg) a dodat potřebné tekutiny dehydratované krávě. Některé krávy nepijí vodu několik hodin před a po otelení. V Minnesotě zjistili, že množství vody v nápoji je velmi důležité; pokud napájíme už po druhé nebo po třetí, použijeme jen 10 – 20 litrů.

Které krávy a kdy?

Napájejte hned, jak to je po otelení možné, vodným roztokem elektrolytů a živin. Někteří chovatelé tvrdí, že druhý a třetí nápoj je nutný, pokud je kráva stále „špatná“.

Zde jsou některá doporučení z praxe:

- Napájejte krávy, které měly metabolické, nebo jiné zdravotní problémy v předchozí laktaci.
- Napájejte všechny krávy na třetím a dalším teleti.
- Napájejte krávy i prvotelky.

Každý chovatel zde uplatňuje své potřeby. Pokud prvotelky nepotřebují kalcium, jistě jim pomůže nápoj jako zdroj glukózy, elektrolytů a vody pro hydrataci.

Které ingredience se mohou použít?

Propionát vápenatý ¼ až 1/5 kg je rychlým zdrojem absorbovatelného Ca. Jeho propionátová část je vstřebávána a přetvořena na krevní glukózu – zdroj energie.

Tento produkt řeší hned dva problémy: 1) hypokalcemii a 2) ketózu.

Propylenglykol (1 dávka 250 – 500ml) může být zdrojem krevní glukózy, čímž chrání zvíře před ketózou a umožňuje překonat riziko snížení příjmu sušiny.

Kasinková kultura (1 dávka 100 – 250 gramů) stimuluje bakterie rozkládající vlákninu, snižuje množství kyseliny mléčné v bacheru, a zlepšuje tím požadovanou kvalitu bacherového prostředí. Tento produkt podporuje dobrý příjem sušiny a minimalizuje nechutenství.

Chlorid draselný KCl (1 dávka 120 g) a *Chlorid sodný NaCl* (1 dávka 120 g) nahradí krávě ztracené elektrolyty a umožní dosáhnout rovnováhy prvků v krvi. Někdo používá pro tento účel komerční balení elektrolytů pro telata.

Síran hořečnatý (120 g) je zdrojem hořčiku, jehož hladina je po otelení nízká. Dodáváním hořčiku můžeme předejít hypokalcemii (ulehnutí po porodu).

Fosforečnan sodný (45 g) je zdrojem fosforu, pokud váš veterinář odhalí jako problém nízkou hladinu fosforu v krvi, lze tuto sloučeninu použít jako prevenci hypokalcemie.

Bioplexy mikroprvků zvyšují hladinu minerálů v krvi zlepšují imunitu a předcházejí chorobným změnám.

Probiotika (množství záleží na producentovi) jsou přímo zkrmitelní mikrobi, kteří stimuluje bacherovou fermentaci a příjem krmiva. Jsou zde k dispozici některé nové produkty vytvořené podle nejnovějších výzkumů.

Vojtěšková moučka (0,2 – 0,5 kg) je zdrojem v bacheru stravitelných bílkovin a energie. Preferuje se však konzumace dlouhého vojtěškového sena pro zvýšení zastoupení strukturální vlákniny v bacheru a také proto, že se vojtěšková moučka špatně mísí s vodou.

Bikarbonát sodný (1 dávka 113 – 151g) dodá zvířeti sodík (zdroj elektrolytů) a má důležitou funkci pufrace bacherového prostředí a tím i podporuje dobré trávení a příjem krmiva.

Chráněný cholin (15 g na ks a den) je důležitým zdrojem methylové skupiny a tím umožňuje export lipidů z jater a chrání je tím před ztučením.

Bacherová tekutina (1 dávka - 4 litry) se také používá. Je ale k tomu potřeba mít vyřazenou krávu nebo volka s umělým vstupem do bacheru – pokud má chovatel vlastní jatka, může být zdrojem „bacherky“ zdravé poražené zvíře. Praxe ukázala, že napájení bacherovou tekutinou má výborné výsledky.

Jaký efekt mi napájení přinese?

V Texasu udělali pokus se 110 ks krav a 58 ks jalovic. Kontrolní skupina dostávala cca 11 litrů vody, druhá skupina dostala 11 l vody + 283 g propylenglykolu a třetí skupina dostala 11 litrů vody + 679 g propionátu vápenatého. Výsledky jsou patrné z tabulky.

Krávy, které dostaly s vodou propylenglykol nebo p.vápenatý, více dojily a měly menší množství ketonů v krvi (BHBA = beta hydroxybutyric acid) a u propylenglykolu i menší množství NEFA (neestifikovaných mastných kyselin), které ukazují na menší mobilizaci tuku z jater. Lidé na vlastní oči mohou vidět, že napájené krávy jsou na tom lépe, více žerou a začínají laktaci s méně problémy.

Kolik to bude stát?

Jak krávy reagovaly:

Ukazatel	Kontrol. skupina	Propylen-glykol	Propionát vápenatý
mléko kg/den	39,5	42,7	41,3
NEFA meq/dl	530	470	540
BHBA mg/dl	6,2	5,9	6,5

Komerční přípravky pro napájení stojí kolem 3 – 8 USD za jednu aplikaci, to záleží na zdroji, složkách a množství živin. Množství a komplexnost mixu je důležitá, pokud porovnáváme produkty. Čtěte složení produktů pozorně a ověřte si tak množství a zastoupení složek.

... z chovu SKOTU

Jaké jsou rizika „drenčingu“?

Napájení krav není jednoduché. Je k tomu potřeba zkušených a silných lidí a potřebné vybavení. Pokud je do zvířete nápoj pumpován moc rychle, kráva může vdechnout tekutinu a uhnout. To se může stát, i když jícnovou sondou vyndáváme a je v ní zbytek tekutin. Pokud správně připravujete zvířata na porod z hlediska výživy, nemáte metabolické problémy, a tudíž nepotřebujete „drenčing“.

Co to jsou hydratační prostředky?

Lidé vědí, že krávy jsou schopny vypít dvě nebo více dvacetilitrových věder teplé vody hned po otelení. Dodáním klíčových živin do této teplé vody se vyhneme potřebě nuceného napájení sondou. Různé společnosti distribují přípravky právě pro tuto příležitost. Většinou se používá směs propionátu vápenatého nebo propylenglykolu s komerční směsí elektrolytů (v ČR rehyvet – pozn.překl.) spolu s melasou pro tento nápoj. Vědci tomu říkají hydratační prostředky, nebo také „pitelné drenčing“.

Používáním systému nuceného napájení k zlepšení efektivity chovu

Mike a Denise Richter z Lane Farms v Illinois se doslechli o drenčingu na jednom setkání chovatelů. Do měsíce už napájeli všechny otelené krávy na své farmě s 800 ks krav.

Jaký je rozdíl? Nemusí už první 2-3 dny chodit kolem otelené krávy jako před tím. „Krávy jsou čilejší a agresivněji žerou po drenčingu. Stejně tak se jim rychleji zlepšuje kondice.“ S poklesem příjmu sušiny před otelením je tento nápoj po otelení přesně to, co krávy postaví na nohy - něco jako šálek dobrého kafe pro lidi po ránu. „Stojí mě to jen méně jak 5 USD a 15 minut času na krávu. Používám 30-36 litrů teplé vody (u jalovic 22 litrů), tekuté kalcium, kvasinkovou kulturu, melasu, vojtěškovou moučku a energetický prekurzor (propylenglykol). To vše je napumpováno sondou do krávy. S uspokojením můžu pozorovat, že krávy lépe dojí a mám i méně posunutých slezů a ketóz,“ říká chovatel.

Richter doporučuje používat dobré pomůcky a určitý systém k tomu, aby byl tento úkon proveden snadno a rychle. Dobré je mít po ruce zdroj teplé vody a fixační zřízení. Preferuje pumpování nápoje pomocí ruční pumpy, která není tak rychlá jako elektrická. Jícnová sonda musí být zavedena opatrně, aby se předešlo vniknutí kapaliny do plic. Pokud je sonda v bacheru, můžeme slyšet bacherové ozvy, krkání a nebo přičichnutím k sondě typický zápach z bacheru.

Hoard's Dairyman, 11/2003

podle M.F.Hutjense přeložil Lumír Dvorský, Genoservis
a.s. – středisko Frydek-Místek

SANITACE STRUKŮ - ŘÍDÍTE SE TĚMITO PRINCIPY?

Hygienu struků zřejmě nejkritičtější krok při dojení. Cílem je nasazení strukových násadců na čisté, suché a stimulované struky. Čistota struků ovlivňuje dobu dojení, mastitidy a kvalitu mléka.

Redukcí počtu bakterií, které žijí na strucích, se snižuje možnost mastitid z prostředí způsobených *Str.uberis* a *E.coli*. A s nižším výskytem intramamárních infekcí a bakterií žijících na strucích bude i méně bakterií ve vašem mléce. Pamatujte si, špinavá vemena jsou hlavním zdrojem patogenních bakterií - např. *E.coli* a *Lysterii* ve vašem mléce. To je i důvod, proč všichni doporučují nasadit dojící stroj jen na čisté a suché struky.

Různé způsoby sanitace struků před dojením jsou uvedeny v tomto článku. Začněte ihned a zaveďte tyto principy u sebe ve stáji. Zeptejte se sami sebe, jestli každá dojička na vaší stáji rozumí těmito principům a respektuje je. Pokud tomu tak je, budou dojičky dojit rychleji a hygienicky, jen s malým rizikem mastitid a s dobrou kvalitou mléka.

1. Čištění struků (obr.1)

Fyzikální akce při čištění struků je důležitá k uvolnění špíny a bakterií. Je také nutné podpořit sekreci oxytocinu a dobré spouštění mléka. Pro dobré očištění a stimulaci se doporučuje manipulace se struky po dobu 10 – 20 sekund.

2. Navlhčení struků (obr.2)

Utření struků suchou utěrkou není dostatečné k odstranění bakterií, je potřeba, aby byla utěrka vlhká (ne mokrá). Utěrka namočená v desinfekčním prostředku a vyždímána je tou nejlepší možností. Voda by měla na struky přijít jen v krajním případě, protože sprchování struků kontaminovanou vodou vede k mastitidám a snížení kvality mléka.

3. Používání desinfekce (obr.3)

Pokud již použijete vodu na špinavé struky, přidejte k ní desinfekci, pokud si nejste jistí, zda voda není kontaminována. Teplá voda je každopádně na umývání lepší než studená. Použití predippingu (desinfekce před dojením) je vždy lepší než voda.

4. Zaměřte se na konce struků (obr.4)

Konečky struků jsou nejdůležitější částí k očištění. Bakterie, které zde žijí, jsou velmi blízko ke vstupu do strukového kanálku. Konce struků jsou také citlivé na stimulaci. Dosti často se na konečky struků zapomíná.

OBR.1

OBR.2

OBR.3

OBR.4

... z chovu SKOTU

5. Všimněte si špinavých vemen (obr.5)

Pokud jsou vemená opravdu špinavá, je lepší očistit jen struky a jejich základny raději dvěma různými utěrkami. Použijte druhé čisté utěrky k utření struků (hlavně konečků). Provedení tohoto úkonu s první špinavou utěrkou by bylo rizikové.

6. Osušení struků (obr.6)

Osušte struky opatrně a odstraňte případnou vodu a desinfekci. Tak zabráníte proniknutí vody nebo desinfekce do mléka a novým infekcím mléčné žlázy. Nasazením strukové návlečky na mokvý struk způsobuje lineární pohyb návlečky a přisávání vzduchu, které vede k přenosu zánětů.

7. Jedena utěrka, jedna kráva (obr.7)

K zabránění šíření infekce z jedné krávy na druhou pomocí stejné utěrky, nikdy nepoužívejte jednu utěrku na dvě krávy. Jeden čistý roh utěrky by měl být použit na jeden struk.

8. Textil, nebo papír? (obr.8)

Textilní utěrky dovedou lépe čistit, sušit a stimulovat struk, než utěrky papírové. Zabezpečte však jejich dobré vyprání a desinfekci před dojením. Jsou také levnější, neboť vydrží značný počet dojení.

OBR.5

OBR.6

OBR.7

OBR.8

9. Neutírejte celá vemená (obr.9)

Utíráním celého vemene jen zašpiníte utěrku a můžete kontaminovat struky. Utírání pouhých struků až po jejich základnu by se mělo stát pravidlem.

10. Udržujte utěrky čisté (obr.10)

Buďte při manipulaci s utěrkou, která bude použita na struky. Utěrka, která se dotkne srsti, ocasu, nebo jiného kontaminovaného povrchu, může zanechat bakterie do struků.

11. Zabraňte kontaktu s mlékem (obr.11)

Odstříknutí mléka z infikované čtvrti do utěrky může utěrku kontaminovat a tím i další čtvrti.

12. Nedotýkejte se struků! (obr.12)

Pokud jsou již struky čisté a suché, již se jich nedotýkejte, neboť na ně zanesete ty bakterie, které jste před chvílí odstranili.

OBR.9

OBR.10

OBR.11

OBR.12

JAK JE DŮLEŽITÉ MÍTI MOŽNOST VLASTNÍHO POSOUZENÍ VLIVU OTCE NA SVOJE STÁDO

Než přejdeme k výše zmíněnému tématu, nejprve bych uvedl několik zajímavých výsledků z posledního čtvrtletí kalendářního roku 2003:

- nejvíce jaloviček se ve 4. čtvrtletí 2003 narodilo po býcích Lynch, Zebo, Theo,
- nejvíce otelených prvotetek ve 4. čtvrtletí 2003 bylo po otcích Sid, Zebo, Darwin,
- nejčastěji používaní býci v inseminaci ve 4. čtvrtletí 2003 byli Cedar, Justin, Conker,
- nejvyšší nádoj v prosincové KU 2003 činil
 - u prvotelky 134938-614 VG-86
 - z chovu ZERAS Radostín n.O. po otci Hershel 60,2 kg mléka
 - u krávy na 3.laktaci 111769-705
 - z chovu MESPOL Medlov, a.s. po otci Bellwood 71,6 kg mléka

Nejlepší prvotelka po Hershelovi z Radostína pochází z rodiny po Ja-Jo Bstar Mat Magic EX-92, která je bábou této mladé dojnice a rovněž matka 115263 614 po Bellwoodovi s dojivostí na 1. laktaci nad 14.000 kg mléka je vynikající. Navíc o ni v minulém čísle *ŠLECHTITELÉ* bylo v článku o bykovi Conkerovi konstatováno, že „třetí dcera by snad mohla být i lepší“. Dnes lze již s klidným svědomím slůvko „snad“ vypustit, protože – pokud laktace bude mít normální průběh – pak její dvě úplné sestry (VG-86) s dopočtenou užitkovostí na 1. laktaci 11.365 kg, respektive 12.435 kg mléka, budou překonány.

Výběr byků – budoucích otců plemenic ve stádě každého chovatele – do přípařovacího plánu na nastávající období patří bezesporu k významným plemenářským krokům, vedoucích k dosažení chovného cíle.

Dnes se nebudu zabývat jistě důležitými zásadami při sestavování přípařovacího plánu, jako jsou například otázky o počtu byků, jejich úrovni plemenných hodnot, na jaké vlastnosti je dobré dávat větší důraz, jak zohlednit původovou skladbu a jaké procento mladé genetiky do stáda použít a podobně, protože odpovědi se dosti liší podle toho, u kterého chovatele je nutno si na ně odpovědět. Ve svém příspěvku bych chtěl jen na některých příkladech poukázat, že kdysi tak populární heslo: **Důvěřuj, ale prověřuj!**, může mít stále svoji platnost. Samozřejmě nemám na mysli nedůvěru v přátelských mezilidských vztazích, ale zpětné posouzení výsledků použitých byků v přípařováku po třech a více letech jejich používání ve stádě chovatele.

U prvních výsledků testantů není pochyb o výhodě chovatele, který má dcery po bykovi, který vykázal vysoké plemenné hodnoty v republikových výsledcích, protože si může sám „ošahat“ odezvu genů otce ve svých podmínkách. Nevýhodou tohoto posouzení bývá malý počet dcer ve stádě, tedy nízká opakovatelnost výsledku. U zlepšovatelů použitých do druhého nasazení již zejména ve velkých chovech se počet dcer a opakovatelnost výrazněji zvyšuje, na straně druhé jsou tyto býci již individuálním přípařovacím plánem připouštěni na určitý typ plemenic ve stádě, tedy jejich následné výsledky jsou předem ovlivněny určitým druhem výběru. I tak jsou dosahované výsledky jednotlivých otců u jednotlivých chovatelů zajímavé, a určitě je dobré si jich povšimnout.

Pro příklad ukázky některých výsledků dcer podle otců, kteří byli používáni jako prověření býci, jsem si vybral šest špičkových chovů v ČR, ve kterých se prvotelky byků otelily v roce 2003 a jejich otec měl alespoň čtyři a více dcer, přičemž ve všech těchto chovech byli zastoupeni alespoň dva ze tří zvolených otců. Všechny chovy s volným ustájením měly v KU nad 400 uzávěrek a užitkovost v kg bílkovin nad 300 kg. Výsledky v tabulce 1 byly zpracovány metodou vrstevnic, neboli CC testem, kdy do hodnocení byly započteny rovněž dopočtené laktace a pro RPH kg mléka byl zvolen koeficient heritability (h^2)-0,30.

Tabulka 1:

		NETIS a.s.			ZERAS RADOSTÍN			AGRAS BOHDALOV			ZD TRH.STĚPÁNOV			MESPOL MEDLOV			ZOD BRNIŠTĚ			PRŮMĚR	
		poč. dcer	užit. dcer	RPH mléka	poč. dcer	užit. dcer	RPH mléka	poč. dcer	užit. dcer	RPH mléka	poč. dcer	užit. dcer	RPH mléka	poč. dcer	užit. dcer	RPH mléka	poč. dcer	užit. dcer	RPH mléka	poč. dcer	RPH mlék
SID	NEB681	21	10359	114	22	10071	106	5	12266	115	24	10885	116							72	113
ISTAR	NEB762	12	9580	102	7	8247	96	14	9002	99	9	10012	99	8	9585	97	5	8833	99	55	99
JELTAN	NEB820	8	9830	104	9	9095	102	5	6541	84				4	7853	93	6	8828	100	32	97

Z dosahovaných výsledků, byť jen na fenotypové úrovni jednotlivých chovů, je zřejmé, že všichni tři býci v průměru potvrdili své genetické předpoklady pro produkci mléka, které jsou určovány jejich plemennou hodnotou vypočtenou pro populaci holštýna v ČR. Nejmléčnější byk Sid (PH mléka +1719 kg), ve všech chovech jasně předčil v dojivosti své dva vrstevníky, jejichž PH mléka činí +525 kg (Istar), respektive +463 kg (Jeltan). Jako zajímavější se jeví pohled právě na různé výsledky dvou posledně jmenovaných otců (Istar, Jeltan) v jednotlivých chovech. Zatímco Sid se ve třech ze všech „svých“ čtyř chovů umístil dokonce na prvním místě podle RPH kg mléka, tak Jeltan na jedné straně v chovu Netis a.s. dosáhl třetího místa z 15 hodnocených otců, na straně druhé v chovu Agras Bohdalov a.s. pak místa dvacátého z 20 hodnocených otců. Rovněž rozdíl bodů v RPH mléka mezi krajními hodnotami dosaženými u každého býka je zajímavý, kdy nejvyšší byl právě u Jeltana - 20 bodů, a nejnižší u Istara - 6 bodů (Sid - 10 bodů).

Z výše uvedených výsledků lze odvodit některé návaznosti. Jestliže má byk vysokou PH kg mléka v ČR, jeho výsledky v produkci mléka budou téměř ve všech chovech nadprůměrné, u byků s mírně nadprůměrnými či průměrnými hodnotami PH mléka v ČR se pak produkce dcer může výrazněji lišit podle jednotlivých chovů, kdy můžeme konstatovat, zda se bykovi podařilo nebo nepodařilo „navázat“ svými geny na genetický základ jednotlivých populací v konkrétních chovech.

... z chovu SKOTU

V prvním případě vysoké PH kg mléka v ČR a jestliže rovněž v daném chovu vykazuje otec špičkové výsledky, pak by určitě nebylo pochyb o správnosti jeho dalšího využití v přípařováku, zejména při jeho uspokojivých exteriérových znacích. Bohužel často může nastat situace, kdy sperma takovéhoho plemeníka již není k dispozici z důvodů uplynutí dlouhého časového úseku.

Toto nebezpečí nehrozí u kategorie mladých testovaných byků, kdy první výsledky jejich dcer na chovech získáváme zhruba do pěti let stáří byka. V těchto případech může sloužit porovnání výsledků dcer testantů oproti dcerám vrstevníků ve stádě jako dobrý doplňující ukazatel při volbě, zda testanta zařadit do přípařováku jako zlepšovatele. Jako příklad jsem si vybral byka RED 302 - Bahorse, o kterém bylo podrobněji psáno v zářijovém ŠLECHTITELI. Opět jsem k porovnání užitkovosti použil metodu CC testu, kdy v chovech bylo tři a více dcer. Protože v roce 2003 se již telily dcery Bahorse do 2. laktace, tak bylo možno uvést v tab. 2. jejich výsledky i za 2. laktaci.

Tabulka 2:

BAHORS RED 302	ZD RATIBOŘ				DV POLANKA				ZEAS BŘEZNÁ				ZD LIPTÁL				ZP OTICE a.s.			
	pořadí z počtu	poč. dcer	užit. dcer	RPH mléka	pořadí z počtu	poč. dcer	užit. dcer	RPH mléka	pořadí z počtu	poč. dcer	užit. dcer	RPH mléka	pořadí z počtu	poč. dcer	užit. dcer	RPH mléka	pořadí z počtu	poč. dcer	užit. dcer	RPH mlék
1.laktace	8.(17)	6	6111	101	3.(16)	11	7723	108	3.(9)	7	4710	105	2.(6)	6	5693	104	1.(22)	3	8985	113
2.laktace	3.(10)	4	7854	107	1.(9)	5	9959	107	1.(5)	5	5588	102								

Výhodou výsledků Bahorse je skutečnost, že jako testák nebyl připouštěn na vybrané plemence, tudíž ze strany matky jeho dcer nebyl nijak „zvýhodňován“. Ve všech chovech dosáhl nadprůměrných výsledků, v ZP Otice a.s. se pak umístil na prvním místě ze všech 22 hodnocených otců. Velmi potěšující je i zjištění, že na 2. laktacích se dokonce jeho výsledky ještě zlepšují, kdy v chovech DV Polanka a ZEAS Březná je v druhotelkách nejlepší. Rovněž vzhledem k jeho bezproblémovému exteriéru je zřejmé, že především tito chovatelé, kteří již mají dcery Bahorse díky testace ve svém stádě, mají k dispozici navíc informace o „navázání“ na svoji populaci, které jim značně napomůžou při správné volbě plemeníků do přípařovacího plánu pro tento rok a s daleko větší jistotou se mohou těšit, že do čtyř let jim plemeník Bahors ve stádě vykoná službu, kterou od něho mohou právem očekávat.

Závěrem bych chtěl ještě jednou připomenout, mimo již zmíněné výhody vyhodnocení užitkovosti dcer ve svém stádě, některé další důležité skutečnosti: při zpětném posuzování úrovně užitkovosti dcer otců je nutno pamatovat, zda byk nebyl v chovu záměrně přípařován ať už na vysokoprodukční krávy, či naopak na dojnice s podprůměrnou dojivostí (vliv matek CC test nezohledňuje) a určitě je nutno zohledňovat počet dcer po jednom otci, kdy zejména u testantů jsou počty nižší. Na straně druhé můžeme například v chovu ZERAS a.s. Radostín n./O. určitě konstatovat, že byk Sid (NEB-681) při 22 dcerách a užitkovosti 10.071 kg mléka s RPH 106 oproti býkovi Hoazim Amb (NBY-069) s 25 dcerami a užitkovostí 8816 kg mléka s RPH 92, v tomto chovu své předpoklady pro vyšší mléčnou produkci beze sporu potvrdil.

Z výše uvedených příkladů je zřejmé, že při dobré znalosti každého stáda je prospěšné, když je možno porovnat užitkovost dcer jednotlivých otců za určité období, i když každý výsledek a jeho „vypovídací“ schopnost je nutno dobře uvážit. Váhy a důraz na jednotlivé znaky se liší podle stávajícího stavu stáda a jeho dalšího chovatelského cíle každého chovatele. Proto nelze jednoznačně pro všechny chovatele a na věčné časy zdůrazňovat jen jedno hledisko, ale jsem přesvědčen, že i díky znalosti produkce dcer byků ve stádě budeme mít ještě přesnější obraz populace plemenic, tedy jako šlechtitelé skotu budeme moci chovateli lépe napomoci jeho „šťastné ruce“ při výběru vhodných plemeníků do přípařováku pro jeho stádo.

Lumír Křístek, Genoservis a.s. – PS Opava

... ZAJÍMAVOSTI z chovu SKOTU

O ČEM SE DISKUTUJE

Raději „NET MERIT“

Že ani v USA si nejsou jisti, který index oficiálně používat, o tom vypovídá komentář Dr. Lese Hansena z Univerzity v Minnesotě na to, že by v Holstein International měli používat pro zebřiček byků v USA raději Net Merit než TPI. Zprávu otiskl HI:

„... Net Merit je národní index USA, ne TPI, což je index Holštýnské asociace USA.“ ... „Net Merit přikládá produkci váhu 55% (na produkci proteinu a tuku), zatímco TPI klade na produkci váhu 54% (také na tuk a protein). Takže zde není žádný výrazný rozdíl v NetMeritu a TPI s ohledem na váhu na produkci. Tady jsou váhy jednotlivých znaků v obou indexech:

	TPI	NM
Mléko	0	0
Tuk	18	22
Protein	36	33
Typ (celkem)	15	0
Vemeno	10	7
Končetiny	5	4
SCS	5	9
Produkt. život	11	11
DPR (plodnost dcer)	0	7
Snadnost telení byků	0	2
Snadnost porodů	0	2

Je diskutabilní, zda Net Merit není pro mezinárodní čtenáře více vypovídající, než TPI.

Holštýnská asociace USA oznámila, že další změny ve výpočtu TPI by měly nastat v roce 2004 (aby se výpočet TPI přiblížil výpočtu NetMeritu). Změnili jej již vloni. Velký rozdíl je samozřejmě v tom, že TPI klade podstatnou pozitivní váhu na celkové utváření typu (což klade pozitivní důraz na větší rámec, ostřejší mléčný charakter což vede k horší plodnosti dcer DPR). Na druhé straně Net Merit klade důraz na DPR, snadnost porodů, mateřskou snadnost porodů, a taky skoro 2x větší důraz na SCS.“

Zdroj: Dr. Les Hansen, Holstein International, prosinec 2003

... ZAJÍMAVOSTI z chovu SKOTU

CO MUSÍTE VĚDĚT

Špičkové dcery po testaci v ZERAS Radostín, a.s.

Dojnice č. 134588-614 (O: ZANARDI), která právě ukončila 2. laktaci s fantastickým nádojem 15.163 kg mléka, a byla hodnocena bonitérem holštýnského svazu VG-86.

1. laktace:

305 – 12.010 – 3,57% - 429 kg – 3,05% - 366 kg

2. laktace:

305 – 15.163 – 3,44% - 522 kg - 2,90% - 436 kg

Kráva 134588-614 VG-86, otec: ZANARDI NGA-310
ZERAS a.s., Radostín nad Oslavou

Skvělý DRAGON v ZERAS a.s., Radostín nad Oslavou
Kráva 134846-614,
1. lakt.: 305 – 11.813 – 4,0% - protein 3,0% - 359 kg

Výtečná dcera DARKMETa v NETIS Jablunkov – Návsí

V minulých dnech byla hodnocena dcera DARKMETa č. 113870-702 v NETISu Jablunkov, a.s. na 1. laktaci s vynikajícím výsledkem VG-85 (kapacita VG-86, vemeno VG-85). Poslední nádoj 45 kg mléka.

Podle informací společnosti Alta Genetics nás dne 27. ledna (ve věku 14 let a 8 měsíců) navždy opustil Maizefield Bellwood EX-96 (NX 604). Bylo od něho prodáno 967.000 inseminačních dávek. Je otec např. BW Marshalla a Dutch Boye.

Zdroj: www.holsteincentral.com

Regancrest Elton Durham CV musel být podle posledních zpráv z důvodu zhoršenému fyzickému stavu utracen. Byl jedním z nejpobulárnějších byků v USA. Kvůli veterinárnímu omezení se jeho dávky nesměly prodávat v Evropě. Během druhého nasazení tohoto byka z rodiny Dellia se stal velmi populární.

ZDROJ: HOLSTEIN INTERNATIONAL, LISTOPAD 2003

Americký byk Norrielake Cleitus Luke (NEB-460) uhynul ve věku 15 let. Je to otec byků Aaron, Hershel, Lantz, Lentini RC, Lounge a Jumping a uhynul na celkovou sešlost. Alta Genetics prodala skoro 700.000 inseminačních dávek.

Kromě LUKEho uhynul společnosti ABS také Blackstarův syn Eastview Meadowlord – prodalo se od něj přes 800.000 inseminačních dávek.

Zdroj: Holstein International, leden 2004

Red SSS HIGH MARK 272D

je v naší nabídce náhradou za oblíbené býky STALONEho a LIKE A ROCKa. Podařilo se nám zajistit býka, který je v Kanadě velmi oblíbený, a také vysoce prověřený (má hodnoceno již cca 750 potomků ve 430 stádech, z toho je již 311 dcer). Býk vyniká dobrým telením, ale i snadným telením dcer a ve všech svých produkčních ukazatelích je vysoce nad průměrem populace. High Mark pochází ze silné rodiny a je otcem klubového kanadského šampiona v roce 1997. Je to ideální býk pro špičkovou čistokrevnou plemenitbu, ale vzhledem k špičkové ceně se jistě uplatní i ve vyšších stupních převodného křížení.

NATUR

je jednou z letošních novinek v naší nabídce prověřených charolaiských býků. Jde o syna EXCLUSIFa – jednoho z nejpoužívanějších býků (téměř 12.000 telat hodnocených IBOVAlem). Kombinace snadného telení (index 105) a snadného telení dcer (index 110) s výborným rámcem a nadprůměrnou mléčností předurčuje tohoto býka k použití ve špičkových plemenných stádech. NATURA lze bez obav použít pro inseminaci rozvinutých jalovic, ale i samozřejmě i všech krav.

NECESSAIRE

je nový, k naší populaci nepřibuzný býk po otci DALTON. Dominantní pro tohoto býka je velmi snadné telení (index 109) při normálním telení dcer. Dcery jsou při průměrném rámcu velmi dobře osvalené (index 105), ale zejména vynikají špičkovou mléčností (index 111). Býk je přímo předurčen k vytvoření produkčního, dobře osvaleného a vysoce mléčného stáda matek. NECESSAIRE ideálně doplňuje naši širokou nabídku býků na jalovice.

EPSOMa

– legendu, která má ve Francii v chovech 4.050 dcer, snad ani není nutno našim chovatelům představovat. Jen pro oživení – snadné telení v kombinaci s excelentním exteriérem dcer (index 116), vynikající plodnost, normální telení dcer a nadprůměrná mléčnost. EPSOM je otcem několika špičkových inseminačních býků. EPSOM je univerzální býk, nepřibuzný k naší populaci krav. Téměř 11.000 hodnocených telat v 1.900 chovech jen dokresluje jeho kvalitu.

NOSTRADAMUS

je býk typově blízký k francouzským tradicionálním býkům. Je široce využíván chovateli v Anglii a řadí se k absolutní špičce v růstových schopnostech. Jeho silnou stránkou je i mléčnost. Dcery jsou rámcové, s vysokou konstituční pevností, při udržení mléčnosti dcer je hlavním důvodem pro zařazení tohoto býka do přípařovacího programu. NOSTRADAMUS, stejně jako další anglický býk PADDY, je určen pro inseminaci krav.

JAGUAR

je pravděpodobně nejlepší limousinský býk, který doposud stál na inseminační stanici v Anglii nebo Irsku. Tento vyjimečný býk produkuje potomstvo dlouhého těla, rychle rostoucí, s excelentním osvalením. Plemenné hodnoty pro růst a osvalení jsou v TOP 10% plemene. Je výrazným zlepšovatelem rámce a osvalení. Porody jsou normální.

GRADUATE

je špičkový simentálský býk, Reserve Champion z výstavy v Perthu v roce 1998. Býk je prověřen jako otec špičkových dcer – zejména s ohledem na mléčnost a kapacitu těla. Několik jeho synů působí v plemenitbě. Z jejich plemenných hodnot je patrná silná vazba mléčnosti, osvalení i růstové schopnosti. Dcery vynikají excelentním růstovým potenciálem. Býk není vhodný na jalovice.

RINGO

je tím nejlepším, co mohou naši chovatelé dostat z dánské genetiky. Dlouhodobě dle S-indexu nejlepší dánský inseminační býk. Excelentní kombinace produkce (index 113) a chovného potenciálu (index 112). Index jatečné hodnoty 114, při snadném telení dcer (index 114). Index osvalení 111. RINGO je ideálním býkem pro založení další generace vysoce produkčních matek. Býk je navíc hodný na jalovice.

ROLLS-ROYCE

je nejlepším prověřeným býkem v České republice a současně šestým nejlepším býkem v dánské TOPce. Býk s excelentní produkcí (index 118) a exteriérem potomstva (index 117) – za zmínku stojí vynikající rámec, osvalení i končetiny. Býk, který je několikanásobným vítězem výstav a přehlídek v Dánsku a jehož potomstvo se již výrazně prosazuje u nás. ROLLS-ROYCE je tou pravou volbou pro stáda, kde je třeba zlepšit exteriérové vlastnosti krav. Je otcem zvířat kapacitních s výbornými širokými parametry.

Novým býkem s prověřenými mateřskými vlastnostmi v populaci piemontských býků je BANCOMAT.

Býk nepřibuzný k naší populaci zvířat, vhodný i pro inseminaci rozvinutých jalovic. BANCOMAT má velmi solidní telení dcer při nadprůměrné růstové schopnosti i osvalení.

Nabídka inseminačních býků plemene Piemontese je v letošním roce doplněna i o býka DELANO, který je při vynikajícím telení špičkou pro růstovou schopnost (index 133) a spolu s býkem DELPIERO (index osvalení 121) doplňuje naši nabídku v tomto italském plemeni.

Tato informace je průřezem toho, co jsme pro Vás na letošní rok v inseminaci masného skotu připravili. Budeme tuze rádi, pokud nás kontaktujete a seznámíte s Vašimi požadavky, abychom na ně mohli reagovat. Samozřejmě Vás všechny tímto zveme na přehlídky býků a aukce, které se uskuteční na naší OPB v Grygově.

Pavel Káčer, Genoservis a.s. Olomouc

UKÁZKA ČISTOKREVNÝCH KANCŮ Z ISK GENOSERVIS, A. S. VYUŽÍVANÝCH VE ŠLECHTĚNÍ

DEB - 44		Narození	5. 2. 01	Plemeno	BU
ISK	Inseminační stanice kanců GRYGOV				
Pochází z chovu	Zem. spol. Dubné, a. s., ŠCH Jaronice				
OTEC	DEB - 34	Struky	7 / 7	Stres	NN
	Přírůstek	Test	Spek	% LS	
VU	738	1317	0,70	63,0	
	CPH	So	%TOP		
PH	1541	1,5	10		

HDD - 31		Narození	21. 7. 02	Plemeno	L
ISK	Inseminační stanice kanců MOČOVICE				
Pochází z chovu	Vyoral Miroslav, ŠCH Brumovice				
OTEC	HDD - 1	Struky	7 / 7	Stres	NN
	Přírůstek	Test	Spek	% LS	
VU	834	1433	0,51	65,0	
	CPH	So	%TOP		
PH	2878	4,2	1		

DID - 27		Narození	13. 7. 02	Plemeno	D
ISK	Inseminační stanice kanců GRYGOV				
Pochází z chovu	ZP Otice, a. s., ŠCH Uhlířov				
OTEC	DID - 1	Struky	8 / 6	Stres	NN
	Přírůstek	Test	Spek	% LS	
VU	667	1000	0,50	65,7	
	CPH	So	%TOP		
PH	1872	2,9	1		

ARB - 132		Narození	18. 1. 02	Plemeno	BO
ISK	Inseminační stanice kanců GRYGOV				
Pochází z chovu	J - HYB, s. r. o., Jakubovický Dvůr, ŠCH Křepťov				
OTEC	ARB - 102	Struky	7 / 8	Stres	Nn
	Přírůstek	Test	Spek	% LS	
VU	734	1157	0,48	67,5	
	CPH	So	%TOP		
PH	1106	1,2	10		

UKÁZKA KANCŮ Z ISK GENOSERVIS, A. S. VYUŽÍVANÝCH NA PRODUKCI FINÁLNÍCH HYBRIDŮ

H38 - 90		Narození	30. 6. 02	Plemeno	SL 38
ISK	Inseminační stanice kanců GRYGOV				
Pochází z chovu	ZP Otice, a. s., ŠCH Uhlířov				
OTEC	PEP – 1	Struky	6 / 7	Stres	
	Přírůstek	Test	Špek	% LS	
VU	738	1048	0,53	65,7	
	CPH	So	%TOP		
PH	476	1,2	15		

H48 - 336		Narození	14. 12. 02	Plemeno	SL 48
ISK	Inseminační stanice kanců MOČOVICE				
Pochází z chovu	J – HYB, s. r. o., Jakubovický Dvůr, ŠCH Křeptov				
OTEC	RDG – 1	Struky	7 / 7	Stres	
	Přírůstek	Test	Špek	% LS	
VU	803	1295	0,52	67,5	
	CPH	So	%TOP		
PH	280	0,6	30		

H68 - 107		Narození	2. 11. 01	Plemeno	SL 68
ISK	Inseminační stanice kanců MOČOVICE				
Pochází z chovu	ZP Otice, a. s., ŠCH Dolní Životice				
OTEC	PEM – 3	Struky	7 / 7	Stres	
	Přírůstek	Test	Špek	% LS	
VU	726	985	0,50	66,7	
	CPH	So	%TOP		
PH	642	1,6	10		

HYB – 330		Narození	9. 1. 02	Plemeno	D x BO
ISK	Inseminační stanice kanců GRYGOV				
Pochází z chovu	ZP Otice, a. s., ŠCH Uhlířov				
OTEC	ACI – 43	Struky	6 / 7	Stres	
	Přírůstek	Test	Špek	% LS	
VU	664	1047	0,56	66,3	
	CPH	So	%TOP		
PH	543	1,3	10		

plemeno BÍLÉ UŠLECHTILÉ

Registr kance	Datum narození	Registr otce	Struky	ESR	Vlastní užitkovost				CPH	So CPH	Top %	ISK
					přír.	test	špek	% LS				
DRM - 41	27. 06. 03	DRM - 25	7 / 7		692	1091	0,54	65,4	1884	2,6	1	Grygov
DRM - 42	27. 06. 03	DRM - 25	7 / 7		651	1085	0,60	64,5	1805	2,3	1	Grygov
AKM - 33	13. 06. 02	AKM - 31	7 / 8	CD	783	1263	0,52	66,2	1727	2,1	5	Grygov
DRN - 65	20. 03. 02	DRN - 50	7 / 7	CC	745	1357	0,77	63,1	1631	1,8	5	Grygov
AMV - 29	21. 05. 03	AMV - 26	7 / 8		667	1203	0,52	64,9	1558	1,5	10	Grygov
DEB - 44	05. 02. 01	DEB - 34	7 / 7	CD	738	1317	0,70	63,0	1541	1,5	10	Grygov
DEB - 79	01. 05. 03	DEB - 44	7 / 7		694	1167	0,80	62,2	1479	1,3	15	Grygov
DMA - 34	17. 02. 03	DMA - 27	7 / 7	CD	649	971	0,55	65,6	1475	1,2	15	Grygov
DEB - 59	11. 05. 02	DEB - 44	7 / 7	DD	664	1127	0,81	63,0	1450	1,2	15	Grygov
BDL - 44	02. 12. 02	BDL - 39	8 / 8	CC	680	1117	0,70	63,8	1448	1,2	15	Grygov
PPN - 25	11. 05. 03	PPN - 1	7 / 7		764	1324	0,95	62,0	1432	1,1	15	Grygov
AOL - 53	15. 10. 02	AOL - 34	7 / 7	CD	676	1190	0,70	64,6	1357	0,9	25	Grygov
AOL - 52	15. 10. 02	AOL - 34	8 / 8	CD	676	1090	0,70	63,8	1328	0,8	25	Grygov

plemeno LANDRASE

Registr kance	Datum narození	Registr otce	Struky	MHS	Vlastní užitkovost				CPH	So CPH	Top %	ISK
					přír.	test	špek	% LS				
HDD - 31	21. 07. 02	HDD - 1	7 / 7	NN	834	1433	0,51	65,0	2878	4,2	1	Močovice
DNH - 26	27. 01. 03	DNH - 1	7 / 9	NN	750	1339	0,53	65,2	2410	2,7	1	Grygov
DCI - 45	15. 09. 02	DCI - 1	8 / 7	NN	848	1400	0,49	65,6	2351	2,6	1	Grygov
DCI - 50	05. 01. 03	DCI - 21	7 / 7	NN	725	1250	0,55	64,9	2202	2,1	1	Močovice
DUT - 78	18. 05. 03	DUT - 59	8 / 8	NN	725	1262	0,53	64,9	2132	1,9	5	Močovice
DUT - 77	03. 05. 03	DUT - 59	7 / 7	NN	707	1194	0,55	65,2	2128	1,8	5	Grygov
DCI - 49	05. 01. 03	DCI - 21	7 / 8	NN	725	1268	0,55	64,8	2069	1,7	5	Grygov
DNV - 37	06. 02. 02	DNV - 1	8 / 9	NN	836	1413	0,60	64,6	2045	1,6	5	Grygov
DCI - 35	01. 02. 02	DCI - 1	8 / 7	NN	834	1429	0,57	64,5	2020	1,5	5	Grygov
GEI - 25	25. 03. 03	GEI - 1	8 / 7	NN	778	1254	0,64	64,0	2011	1,5	10	Grygov
DNV - 29	07. 06. 01	DNV - 1	7 / 7	NN	804	1391	0,98	61,1	1905	1,1	15	Grygov
DUT - 76	02. 02. 03	DUT - 59	7 / 7	NN	750	1230	0,63	63,9	1869	1,0	15	Grygov
XDNV - 391	11. 04. 02	DNV - 1	7 / 8	NN	779	1313	0,48	65,4	2315	2,4	1	Grygov
XDNV - 287	05. 02. 02	DNV - 1	7 / 7	NN	769	1349	0,58	64,5	2224	2,2	1	Grygov
XDUT - 688	18. 05. 03	DUT - 59	7 / 8	NN	752	1277	0,49	65,5	2181	2,0	5	Močovice
XDCI - 504	15. 09. 02	DCI - 1	8 / 7	NN	793	1333	0,47	65,8	2173	2,0	5	Grygov
XDNV - 288	05. 02. 02	DNV - 1	8 / 8	NN	776	1333	0,62	65,1	1982	1,4	10	Grygov

plemeno DUROC

Registr kance	Datum narození	Registr otce	pleme-no	MHS	Vlastní užitkovost				CPH	So CPH	Top %	ISK
					přír.	test	špek	% LS				
DID - 27	13. 07. 02	DID - 1	D	NN	667	1000	0,50	65,7	1872	2,9	1	Grygov
DID - 35	17. 11. 02	DID - 1	D	NN	717	1048	0,62	64,5	1800	2,6	1	Grygov
DNR - 40	22. 03. 03	DNR - 35	D	RP	747	1270	0,68	65,4	1777	2,5	1	Grygov
DID - 37	07. 12. 02	DID - 1	D	NN	685	1063	0,60	64,1	1688	2,1	5	Grygov
DID - 33	17. 08. 02	DID - 1	D	NN	694	983	0,60	64,1	1646	1,9	5	Grygov
DMK - 42	03. 03. 03	DMK - 38	D	NN	612	955	0,83	64,7	1519	1,3	10	Grygov
DNR - 39	10. 01. 03	DNR - 31	D	NN	741	1305	0,73	63,7	1514	1,3	10	Grygov

plemeno PIETRAIN

Registr kance	Datum narození	Registr otce	pleme-no	MHS	Vlastní užitkovost				CPH	So CPH	Top %	ISK
					přír.	test	špek	% LS				
PTA - 22	13. 12. 02	PTA - 1	PN	NN	735	1089	0,40	66,3	1607	2,5	1	Grygov
PEP - 24	05. 10. 02	PEP - 1	PN	nn	650	1035	0,52	66,6	1444	1,3	10	Grygov

plemeno BÍLÉ OTCOVSKÉ

Registr kance	Datum narození	Registr otce	pleme- no	MHS	Vlastní užitkovost				CPH	So CPH	Top %	ISK
					přír.	test	špek	% LS				
AAL - 22	21. 02. 03	AAL - 1	BO	NN	764	1250	0,42	67,1	1496	2,8	1	Grygov
AAL - 25	30. 03. 03	AAL - 1	BO		759	1095	0,39	67,4	1464	2,7	1	Grygov
AAL - 24	19. 01. 03	AAL - 1	BO	nn	755	1129	0,36	67,9	1305	2,0	5	Grygov
ACI - 77	05. 10. 02	ACI - 43	BO	NN	703	1082	0,48	67,8	1117	1,2	10	Močovice
ARB - 132	18. 01. 02	ARB - 102	BO	Nn	734	1157	0,48	67,5	1106	1,2	10	Grygov
ARB - 160	16. 05. 03	ARB - 132	BO		769	1356	0,64	64,5	1090	1,1	15	Grygov
ARB - 146	24. 09. 02	ARB - 120	BO	NN	685	1031	0,48	67,8	1055	1,0	20	Grygov
ACI - 76	14. 09. 02	ACI - 43	BO	Nn	658	1076	0,55	66,2	1018	0,8	20	Grygov
ATV - 43	09. 05. 03	ATV - 23	BO		687	1172	0,57	65,5	1002	0,7	25	Grygov
ARB - 147	24. 09. 02	ARB - 120	BO	NN	685	1062	0,48	66,9	997	0,7	25	Grygov
ATV - 41	06. 03. 03	ATV - 23	BO	Nn	695	1032	0,57	66,0	962	0,6	30	Grygov
ATV - 39	01. 03. 03	ATV - 26	BO	Nn	634	1051	0,71	65,0	941	0,5	35	Močovice
ATV - 35	30. 10. 02	ATV - 26	BO	Nn	676	1148	0,72	64,6	928	0,4	35	Grygov
ARB - 133	18. 01. 02	ARB - 102	BO	Nn	715	1143	0,51	66,4	918	0,4	35	Grygov
ATV - 37	01. 03. 03	ATV - 26	BO	Nn	620	1034	0,73	65,0	915	0,4	35	Grygov
ARB - 158	11. 04. 03	ARB - 133	BO	Nn	733	1200	0,59	65,8	884	0,2	45	Grygov
XARB - 1481	16. 05. 03	ARB - 132	BO		720	1271	0,52	66,0	1116	1,2	10	Grygov
XATV - 1469	12. 04. 03	ATV - 23	BO	Nn	664	1169	0,50	65,8	1055	1,0	20	Močovice
XACI - 1279	26. 06. 02	ACI - 43	BO		771	1235	0,50	65,1	1004	0,8	25	Grygov

Kanci syntetických linií 38, 48, 68 a HYBOR

Registr kance	Datum narození	Registr otce	Linie	MHS	Vlastní užitkovost				CPH	So CPH	Top %	ISK
					přír.	test	špek	% LS				
H38 - 90	30. 06. 02	PEP - 1	LI 38		738	1048	0,53	65,7	476	1,2	15	Grygov
H38 - 125	05. 02. 03	HEA - 1	LI 38		758	1217	0,51	67,0	382	1,0	20	Močovice
H38 - 38	18. 12. 01	PSN - 26	LI 38		615	930	0,51	66,2	389	0,9	20	Grygov
H38 - 175	14. 05. 03	PEP - 1	LI 38		804	1215	0,52	67,0	261	0,8	25	Močovice
H38 - 150	03. 04. 03	FII - 1	LI 38		723	1222	0,55	65,8	255	0,7	25	Grygov
H38 - 106	08. 08. 02	PEM - 3	LI 38	Nn	667	1103	0,58	66,1	300	0,7	25	Grygov
H38 - 127	05. 02. 03	HEA - 1	LI 38		779	1174	0,49	65,7	216	0,5	35	Grygov
H38 - 140	18. 12. 02	PEM - 3	LI 38	Nn	667	984	0,51	65,6	196	0,4	40	Grygov
H38 - 165	09. 03. 03	PEM - 3	LI 38		596	897	0,47	66,0	130	0,2	45	Grygov
H38 - 116	17. 11. 02	PEM - 3	LI 38	Nn	703	1143	0,44	66,1	157	0,2	45	Močovice
H48 - 362	23. 02. 03	RDG - 1	LI 48		797	1286	0,43	68,1	473	1,3	10	Močovice
H48 - 334	14. 12. 02	RDG - 1	LI 48		817	1311	0,41	68,8	486	1,2	15	Grygov
H48 - 387	22. 03. 03	RDG - 1	LI 48		762	1141	0,42	68,2	419	1,2	20	Močovice
H48 - 304	30. 11. 02	PEP - 1	LI 48	NN	725	1182	0,48	67,7	450	1,1	15	Grygov
H48 - 407	22. 03. 03	ATV - 23	LI 48	HP	724	1102	0,54	67,7	398	1,1	15	Grygov
H48 - 335	14. 12. 02	RDG - 1	LI 48		810	1295	0,47	68,3	398	1,0	20	Grygov
H48 - 363	23. 02. 03	RDG - 1	LI 48		812	1304	0,52	67,2	295	0,7	25	Močovice
H48 - 332	03. 01. 03	RDG - 1	LI 48		714	1111	0,54	67,9	271	0,6	30	Močovice
H48 - 336	14. 12. 02	RDG - 1	LI 48		803	1295	0,52	67,5	280	0,6	30	Močovice
H48 - 330	02. 12. 02	RDG - 1	LI 48		727	1129	0,47	67,7	188	0,3	40	Močovice
H68 - 107	02. 11. 01	PEM - 3	LI 68		726	985	0,50	66,7	642	1,6	10	Močovice
H68 - 206	28. 06. 02	PNT - 31	LI 68		640	887	0,46	67,9	617	1,6	10	Močovice
H68 - 251	19. 10. 02	PNT - 36	LI 68		638	985	0,57	66,9	461	1,2	15	Močovice
HYB - 432	11. 06. 02	ACI - 43	D x BO		732	1175	0,54	65,3	595	1,7	5	Grygov
HYB - 431	11. 06. 02	ACI - 43	D x BO		664	1048	0,56	65,6	583	1,7	5	Grygov
HYB - 440	21. 08. 02	ACI - 43	D x BO	NN	656	1031	0,44	66,2	515	1,6	5	Grygov
HYB - 354	25. 02. 02	DKT - 29	BO x D		682	1119	0,56	65,9	436	1,3	10	Grygov
HYB - 434	19. 06. 02	DKT - 33	BO x D	RP	703	1109	0,70	65,3	396	1,1	15	Grygov
HYB - 450	15. 09. 02	ACI - 43	D x BO	Nn	689	1045	0,55	65,9	387	1,1	15	Grygov
HYB - 454	25. 08. 02	DDI - 1	BO x D		716	1147	0,48	65,9	361	1,1	15	Grygov
HYB - 452	05. 10. 02	ARB - 120	D x BO		747	1175	0,51	65,9	283	0,5	20	Grygov

*Poznámka: Uvedené plemenné hodnoty jsou k datu 2. 3. 2004

... z chovu PRASAT

VÝSLEDKY VLASTNÍ UŽITKOVOSTI V CHOVECH DLE PLEMEN ZA LEDEN AŽ PROSINEC ROKU 2003

Výsledky vlastní užitkovosti v ŠCH dle plemen

plemeno	pohlaví	ks	hmotnost	přírůstek		sádlo	% LM
				od nar.	test		
BU	prasničky	1737	85	609	927	0,75	62,3
	ČR pras.	18253	85	607	934	0,82	61,5
	kanečci	308	96	666	1035	0,74	63,6
	ČR kan.	2888	96	663	1036	0,79	63,1
L	prasničky	846	89	635	1015	0,68	62,8
	ČR pras.	5675	89	625	1001	0,76	62,2
	kanečci	335	102	692	1144	0,66	63,9
	ČR kan.	2185	102	683	1091	0,74	63,4
BO	prasničky	146	86	594	891	0,63	64,5
	kanečci	128	96	665	1035	0,68	64,7
PN	prasničky	26	91	645	1011	0,47	65,6
	kanečci	30	95	684	1054	0,49	66,1

Výsledky vlastní užitkovosti v RCH dle plemen

plemeno	pohlaví	ks	hmotnost	přírůstek		sádlo	% LM
				od nar.	test		
BU x L	prasničky	5383	98	578		0,72	62,1
	ČR pras.	44026	94	571		0,80	61,4
L x BU	prasničky	1314	104	580		0,67	62,4
	ČR pras.	10762	97	571		0,75	61,7

Výsledky VJH dle plemen na SKVP Grygov za rok 2003

plemeno	přírůstek		spotřeba		plocha MLD	% HMČ	špek
	nar.	test	krmiva	ME			
BU	600,6	902,1	2,59	33,50	50,64	53,94	1,86
L	601,7	940,9	2,28	34,60	54,07	52,93	1,39
D	609,0	1014,5	2,22	31,40	50,52	55,21	1,32
BO	589,6	803,7	2,28	32,40	47,39	55,38	1,89
PN	520,3	763,4	2,59	38,60	54,25	57,32	1,52
CELKEM	596,7	892,9	2,42	34,10	50,42	54,34	1,69

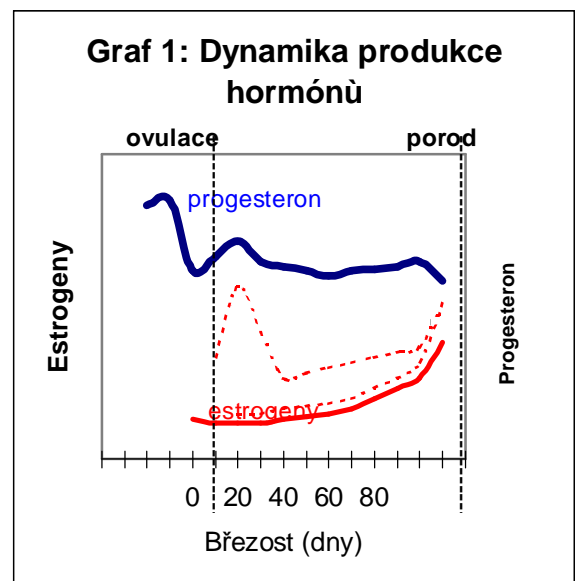
Dle čtvrtletních výsledků kontroly užitkovosti (k 31.12. 2003) připravil Jaroslav Doupal, Genoservis, a.s.

FYZIOLOGICKÉ REGULACE REPRODUKČNÍCH FUNKCÍ PRASNIC – MOŽNOSTI JEJICH OVLIVŇOVÁNÍ II.

V minulém článku jsme se zabývali řízením reprodukce prasnic a časným intrauterinním vývojem plodů. Nahlédli jsme do složitých nervových i humorálních mechanismů, které se na zmíněných regulacích podílejí. Upozornili jsme i na některé možnosti, jak do těchto vztahů může vstoupit chovatel a ovlivnit je ve svůj prospěch. Po porodu se zdánlivě pozice chovatele zjednodušuje, neboť růst a vývoj selat má, alespoň na první pohled, pod kontrolou. Je však třeba si uvědomit, že některé skutečnosti chovatel přímo ovlivňovat nemůže, ale měl by o nich mít maximum informací.

Narozené sele musí šetřit energií, protože nemá mnoho energetických zásob. Konkrétně vyjádřeno, má v glykogenu a tuku uloženo cca. 500 – 700 kJ. Denní výdej energie se přitom pohybuje v uvedeném rozmezí a to v závislosti na tepelných podmínkách porodny. Lze říci, že v chladu a při nedostatečné výživě „spálí“ svoje energetické rezervy za jediný den. V případě, že déle hladoví, musí odbourávat proteiny, tedy svalovou hmotu. Účinnost takovéto výroby tepla je však velmi nevýhodná. Nepřináší významnější energetický zisk. Např. 150 g odbourané tělesné hmotnosti nepokryje ani jeho celodenní výdej energie. Navíc katabolismus svalů oslabuje jeho pohybové schopnosti a tím aktivitu při získávání jediného energetického zdroje – mateřského mléka. Z uvedeného jednoznačně vyplývá, že ve výhodnější situaci jsou selata s vyššími energetickými rezervami při narození, tj. s vyšší porodní hmotností. V případě hladovění vydrží se svými zásobami déle a oddálí tak moment málo efektivního a rychlého odbourávání svaloviny. Vzhledem k tomu, že existuje značný selekční tlak na četnost vrhů, je snaha zvyšovat současně i porodní hmotnost selat s tímto požadavkem ve značném rozporu. O to naléhavější je potřeba zajistit uspokojivou produkci mléka jako jediného zdroje energie a v neposlední řadě i zdroje obranných látek pro selata. K tomuto cíli směřuje řada praktických opatření týkajících se např. výživy prasnic před porodem i v době laktace, zajišťování vhodného tepelného prostředí a nakonec i medikamentózní ošetřování matek s porodními problémy. Přesto je nízká nebo pozdě nastupující mléčná produkce tíživým problémem odchovu selat.

Regulace tvorby a výdeje mléka, tak jako všechny významné funkce související s reprodukcí, podléhá složité neurohumorální regulaci. Vše začíná již v době březosti, kdy se prasnice na toto energeticky náročné období připravuje. Je zřejmé, že tato příprava bude probíhat kvantitativně jinak u prasnic v jejich děloze se vyvíjí 6 embryí než u té, která jich implantovala dvojnásobek. Má-li matka odchovat početnější vrh, musí připravovat větší počet funkčních mléčných žláz. Jak je zařízeno, aby se tento elementární požadavek splnil? Obvykle se má za to, že se rozvíjí všechny tzv. funkční mléčné žlázy a po porodu pak ty, které jsou stimulovány sáním. Zde je však třeba uvést, že růst a vývoj mléčné žlázy jako celku, je pod vlivem placentárních estrogenů. Čím více embryí se vyvíjí, tím je větší množství placentární hmoty produkující tyto hormony. To již svědčí o vnitřní integraci funkcí, kdy vyvíjející se plody samy k budoucímu zajištění své výživy přispívají. Není od věci připomenout, že výživa prasnice v době kdy se rozhoduje o velikosti placenty, od 30. do 60. dne gestace, by neměla být suboptimální zejména u prasnic podvyživených. Estrogeny nejsou jedinými hormony angažovanými v přípravě na laktaci. Svoji nezastupitelnou roli má růstový hormon, dále adrenokortikotropní hormon, inzulín a především prolaktin. Jeho masivní sekrece se objevuje před porodem a je právě estrogeny podporována. O účincích prolaktinu v souvislosti s kojením bude ještě zmínka. S blížícím se porodem dochází k „hormonálnímu přeladění organismu“. Dosud vysoká hladina progesteronu – strážce gravidity, prudce klesá s tím, jak mizí jeho hlavní producenti – žlutá těliska. Jestliže progesteron dosud dělohu „uklidňoval“, estrogeny, které nyní kulminují (viz. graf 1), je „dráždí“. Lépe řečeno činí hladké svaly dělohy a myoepiteliální buňky mléčné žlázy citlivé na působení oxytocinu – hormonu neurohypofýzy.

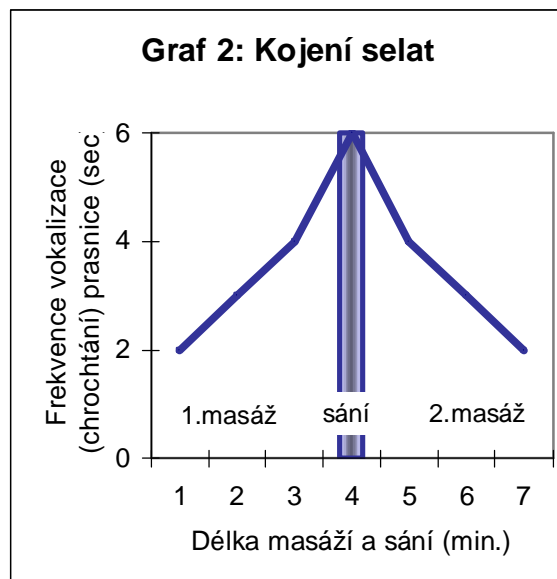
Primárním stimulem pro uvolnění oxytocinu z neurohypofýzy je podráždění děložního krčku (viz. obr. 1). Selata, která vstupují do děložního krčku, přispívají k produkci tohoto hormonu a tím si sama pomáhají na svět. Současná stimulace hladké svaloviny alveolů mléčné žlázy jim navíc zajišťuje spouštění mléka. Není zcela známo, jak dokáží nalézt struku. Jejich snaha v tomto směru je však usilovná a většinou vede k úspěchu. Sáním kolostra sele prokazuje dobrou službu nejen sobě (dostává se mu nejkvalitnějšího mleziva), ale i prasnici. Dráždění struku se přenáší nervovou cestou do neurohypofýzy a zajistí další produkci oxytocinu. Výsledkem je intenzivnější stimulace děložních svalů nutných k porodu a také myoepiteliálních buněk alveolů mléčné žlázy potřebných ke spouštění mléka.

... z chovu PRASAT

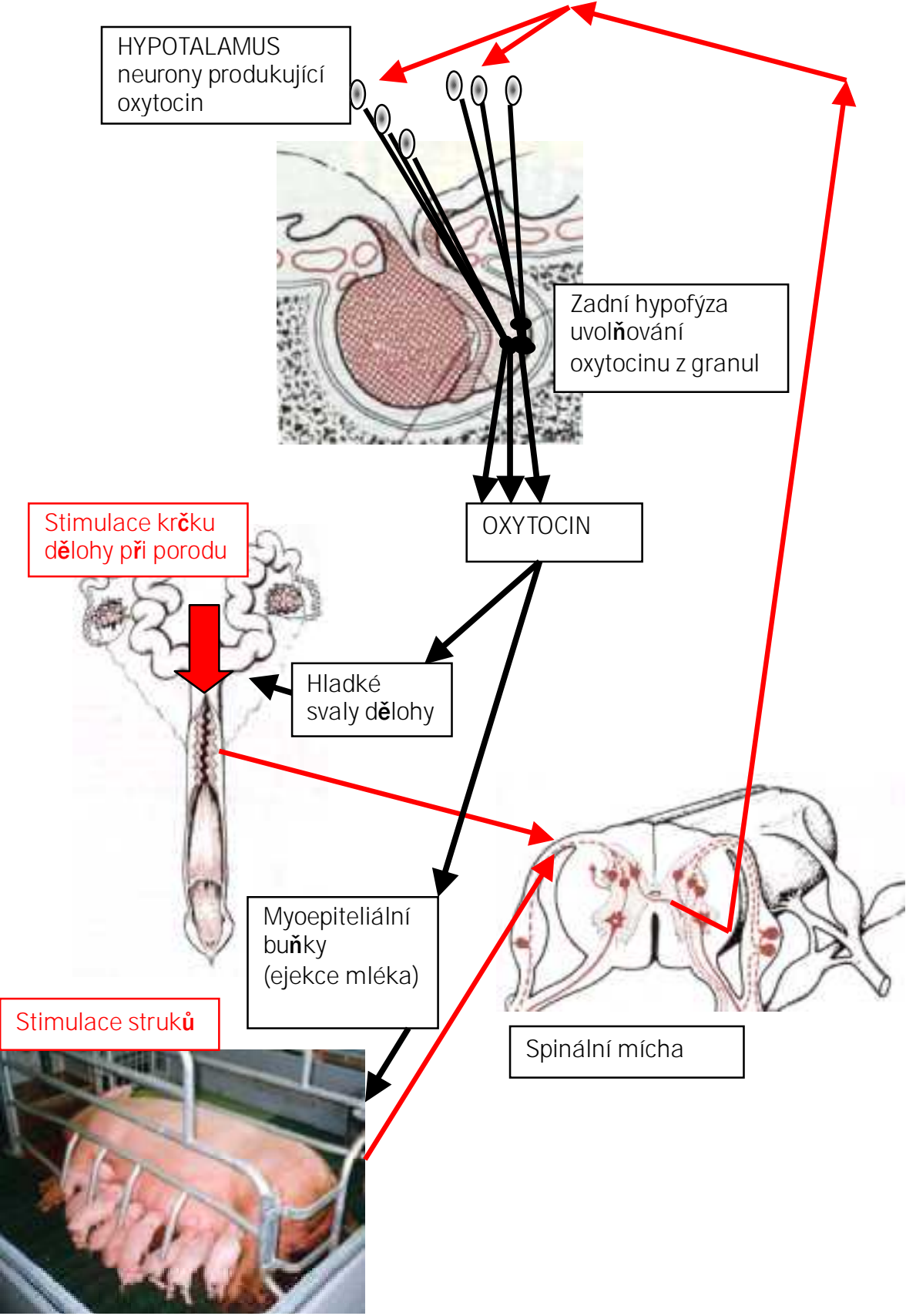
Chovatel se k tomuto procesu může také připojit a to jemnou masáží mléčné žlázy prasnice. V této souvislosti je však třeba upozornit na nutnost předcházet všem rušivým či dokonce bolestivým stimulům. Stresové situace a často jen jejich hrozba působí protichůdně. Adrenalin, který se při nich vyloučí, působí jako antagonist oxytocinu. Vyvolává vazokonstrikci zabraňující průchodu oxytocinu k cílovým orgánům, v našem případě k hladké svalovině dělohy a mléčné žlázy. Příkládání selat k prasnici během porodu nemá tedy význam jen pro ně samotné. Sahrává pozitivní vliv jak ve stimulaci porodu tak v zahájení laktace. Po skončení porodu a přerušení prvního kojení dochází k dalšímu spuštění mléka pouze cyklicky (viz. graf 2). Znamená to, že teprve poté co se většina selat zúčastní kojení, respektive vstupní masáže, může dojít k ejejkcí mléka.

Cyklické kojení je rituál, který má svůj nesporný přínos, i když jak dále uvidíme, často je prostředkem nekompromisní selekce selat. Ke spuštění mléka dochází po 2 až 3 minutové masáži vemene selaty. To umožňuje, aby se všechna selata u prasnice shromáždila. Teprve když většina z nich se do masírování zapojí, dosáhnou nervové vzruchy hranici potřebnou k uvolnění oxytocinu (viz. obr. 1).

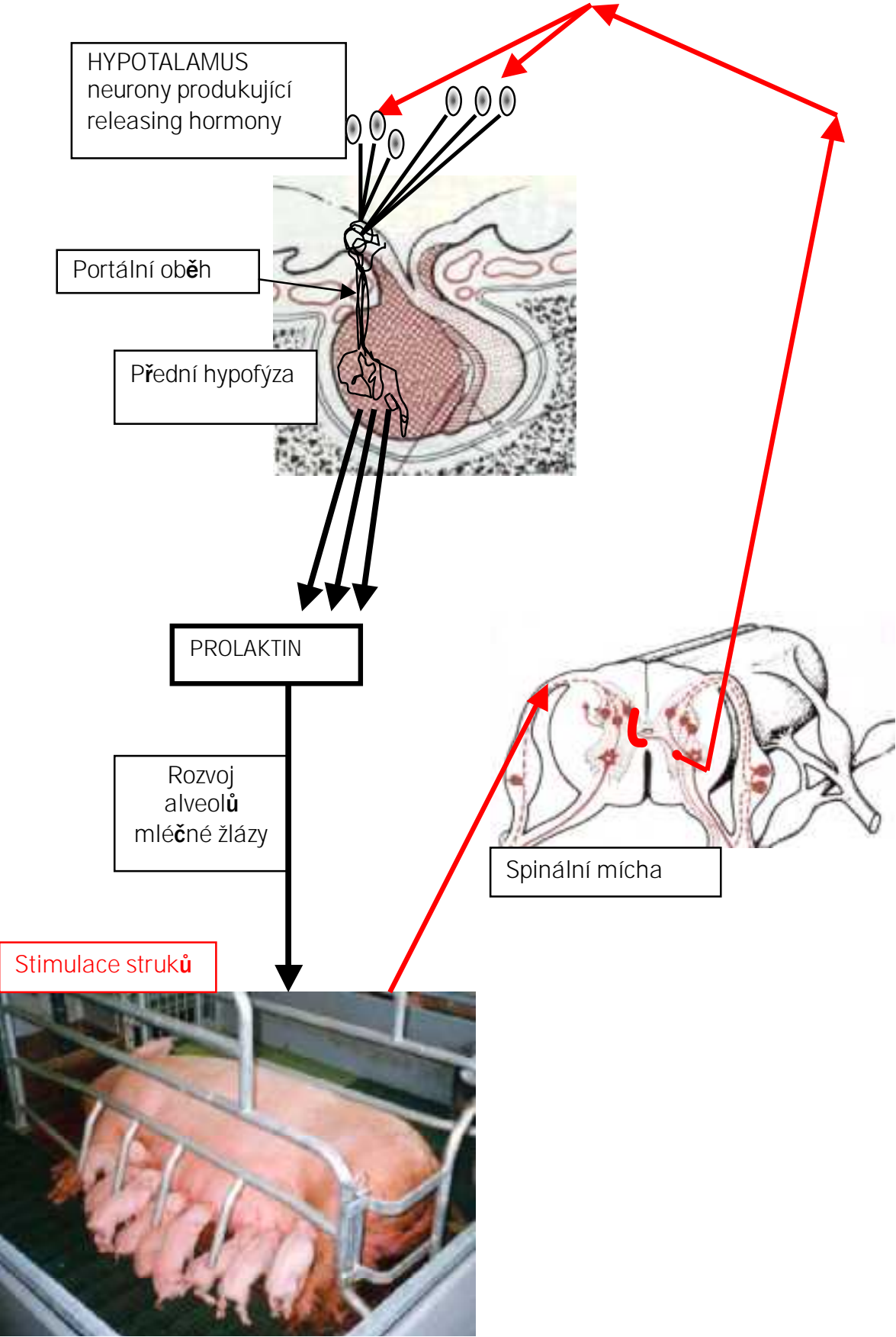
Oxytocin přispívá i k tomu, že prasnice se začne chovat jako matka. Společně s prolaktinem zcitlivuje úseky CNS, odkud se mateřské chování řídí. Toto chování představuje celý komplex geneticky fixovaných vzorců. Vybavují se však jen tehdy, má-li jedinec k tomu vhodné podmínky. U prasnic může být příkladem stavění hnízda před porodem. Prasnice vypuštěné do přírody tento genetický program neomylně plnily. Stavěly dokonce několik falešných hnízd (snad pro zmatení nepřítele) a jedno pravé, do kterého pak rodily. V podmínkách moderních technologií je tato činnost nežádoucí a ani nejsou pro ni podmínky. Byla proto z programu vypuštěna. Bohužel zmizela i činnost navazující – přestýlání a úprava hnízda. Prasnice, která do hnízda ulehá, ho před tím vždy upravuje. Vyžene přitom selata a teprve potom si lehá. Právě tento „program“ nyní chybí. Prasnice ulehá spontánně, často bez ohledu na selata. Jistá studie zjistila, že téměř polovina prasnic dokonce ani nereaguje na zoufalý křik vlastního zalehnutého selete. Důvod tak časté incidence „macešského“ chování autoři spatřují v jednostranné selekci prasnic na produkční ukazatele (počty selat, mléčnost, řijivost, atd.). Mateřské chování prioritu nemělo, zřejmě v přesvědčení, že o vše potřebné se postará člověk. Podle našich zjištění selhání mateřského chování prasnic kolem porodu je výsledkem i tzv. poporodní letargie. Z grafu 3, který byl sestaven na základě dlouhodobých měření posluchačů VFU v Brně, vyplývá, že tělesná teplota prasnice se během porodu rychle zvyšuje a v časném poporodním období se pohybuje těsně pod hranicí horečky. V této situaci stačí málo (např. vysoká teplota ve stáji, špatně instalovaný infrazářič a samozřejmě poporodní komplikace), aby horečný stav nastal. Při něm pak nelze očekávat, že prasnice se bude o selata zajímat. Zkušený chovatel ví, že tělesnou teplotu je třeba v tomto kritickém období sledovat a včas udělat opatření k nápravě.

OBRÁZEK 1

OBRÁZEK 2

... z chovu PRASAT

Očekávání ejekce mléka je pro selata velmi vzrušující záležitost. Toto vzrušení jakoby přenášelo na prasnici, která hlasově komunikuje s vrhem. Frekvencí „chrochtání“ dává najevo, kdy mléko začne spouštět. Dochází k tomu poté, co tato frekvence dosáhne vrcholu. Opět je třeba zdůraznit, že se nejedná o vědomou činnost, ale o fyziologickou odpověď prasnice na zvyšující se hladinu oxytocinu v krvi. Ten má vedle periferního účinku na mléčnou žlázu i účinek centrální, kdy zřejmě působí na centra libosti. Z grafu 2 dále vyplývá, že spouštění mléka je velmi krátké. Přibližně za 20 vteřin musí sele vysát svoji porci. Nestihne-li to, musí čekat na další rituál cca 1 hodinu. To je pro slabá nebo nadpočetná selata fatální a jejich zaostávání ve vývoji se každým vynechaným sáním prohlubuje. Pokud je chovatel včas nepřemístí k jiné prasnici, selata očividně živoří a nakonec uhynou. Graf 2 také demonstruje, že krátkou epizodou sací rituál ještě zdaleka nekončí. Následuje 2 až 3 minuty trvající závěrečná masáž. Vypadá to, jako by se selata dožadovala dalšího mléka. Tento jev není v přírodě výjimečný. Snad každý viděl otevírající se zobáčky ptačích mláďat i poté, co dostala svůj příděl potravy. Také telata po napití „ducáním“ do vemene či sáním různých předmětů v okolí jakoby se dožadovala dalšího přídělů. V čem je biologický smysl takového chování? Je zřejmé, že u mláďat po nakrmení se pocit sytosti dostavuje s určitým zpožděním. Souvisí to se způsobem regulace příjmu potravy, kdy hlavním regulátorem je spíše náplň trávicího traktu než následný obsah živin ve vnitřním prostředí organismu. To je výhodné pro schopnost maximalizovat příjem krmiva a dát ho do souladu s vysokou růstovou schopností mláďete. Např. u selat se živá hmotnost zdvojnásobí za několik dnů po narození, což se již nikdy neopakuje. Plně využít toto období má pro mladý organismus strategický význam. Rychle se upravuje nepřiznivý poměr mezi tělesnou hmotností a povrchem

těla. Větší sele má relativně menší povrch těla a tím i nižší tepelné ztráty. Více energie je tak využito k růstu a k tvorbě energetických zásob. Roste rychleji svalová hmota, umožňující razantnější prosazení se v rámci vrhu nejen u prasnice, ale také při obsazování optimálního mikroklimatu atd. Druhá masáž, kterou selata provádějí, s jejich rychlým vývojem rovněž souvisí. Má totiž přímé účinky na růst alveolů vemene. Prokrvuje tkáň mléčných žláz a hlavně zajišťuje produkci prolaktinu, který je pro jejich rozvoj nepostradatelný (viz. obr. 2). Čím důkladněji sele provede masáž, tím více se žláza rozvíjí a tím větší porci mléka obdrží příště. Tímto mechanismem je tak zajištěno, že dotace živin stoupá úměrně k potřebě rostoucího organismu. Není proto divu, že selata si pamatují, kde vynaložila svoje úsilí, a který struk musí dobře hlídat. Kromě toho se touto masáží starají také o to, aby matka plnila výhradně své „mateřské povinnosti“. Prasnice pravidelně zaplavovaná prolaktinem je totiž dočasně vyřazena z reprodukce. Prolaktin jako antagonist gonádotropních hormonů blokuje rozvoj ovárií a zabraňuje nástupu říje. Tato blokáda se uvolňuje až po odstavu selat, kdy hladina prolaktinu rychle klesá.

Z uvedeného výčtu souvislostí vyplývá, že prasnice a vrh tvoří biologickou jednotku, kde vzájemné vnitřní vazby se rozvíjejí již během intrauterinního života a po porodu se dále rozšiřují. Jak bylo v úvodu poznamenáno, do některých nelze zasahovat přímo. Porozumět jim, však znamená vždy cílevědomější vytváření podmínek pro jejich realizaci. Oblast, kterou má chovatel pod svou kontrolou plně, je utváření vhodného tepelného prostředí a také to čemu se dnes módně říká „welfare“. Ale o tom zase v některém dalším sdělení.

Autor: V. Kotrbáček, Ústav fyziologie, Veterinární a farmaceutické univerzity v Brně

BAKTERIÁLNÍ INFEKCE RESPIRAČNÍHO ÚSTROJÍ PRASAT

Bakteriální infekce respiračního ústrojí představují vážný zdravotní problém ve většině velkochovu prasat. Způsobují velké ekonomické ztráty a výrazně ovlivňují ekonomiku chovu. Řešení těchto zdravotních problémů bývá složité, dlouhodobé a nákladné.

Respirační onemocnění je nutné hodnotit vždy jako multifaktoriální. Technologie chovu a stájové podmínky mohou mít větší vliv na výskyt respiračních onemocnění než vlastní původce. Obecně technologie, která umožňuje kontakt mezi stády, zvyšuje riziko infekce. To proto, že bakterie z horních dýchacích cest jsou přenášeny především respiračními exudáty a sekrety, které jsou do těsné blízkosti roznášeny ve velkých kapkách prostřednictvím dotyku, kašle, nebo kýchní. Méně významnou cestou přenosu je přenos aerosolizací respiračních sekretů a šíření pohybem vzduchu. Specifické je zvýšení výskytu pneumonií ve spojení se zvětšováním velikosti stáda, s více než 150-200 prasaty na stáj (vzdušný prostor), nevhodné je časté míchání prasat, vysoká denzita naskladnění, styk se staršími kategoriemi prasat (kontinuální obměna stáda), nákup prasat z vnějších zdrojů (otevřený obrat stáda), špatné hrazení mezi kotci, vzdušný prostor menší než 3 kubické metry pro výkrmové prase a nedostatečná ventilace. Technologie chovu, které jsou chladnější, způsobují vyšší

koncentraci amoniaku, nebo zvyšují riziko virových infekcí, mají za následek častější výskyt bakteriálních infekcí.

Nejčastěji se bakteriální respirační infekce rozvíjí při oslabení obranných mechanismů dýchacího ústrojí. Mezi hlavní nespecifické obranné mechanismy patří v dýchacích cestách řasinkový epitel a v plicích alveolární makrofágy. Faktory, které snižují funkci řasinkového epitelu zahrnují kolonizaci *Mycoplasma hyopneumoniae*, replikaci virů v buňkách řasinkového epitelu, chlad a hladina čpavku v okolí vyšší než 50ppm. Nejčastějšími viry, které se replikují v řasinkovém epitelu jsou některé kmény prasečího influenza viru (SIV) a prasečí respirační koronavirus (PRCV). Faktory, které snižují funkci fagocytů zahrnují viry, které se replikují uvnitř alveolárních makrofágů a stresem indukované vyplavení endogenních glukokortikoidů. Nejčastější virus, který způsobuje průkazné poškození alveolárních makrofágů je PRRS virus. Bakteriální respirační infekce se mohou také rozvíjet jako následek septikémie, při které se bakterie dostávají do plic krevní cestou, a tak se vyhnou obranným mechanismům dýchacího traktu.

Respirační infekce můžeme rozdělit do třech obecných kategorií na základě relativní virulence a/nebo způsobu infekce na primární, sekundární a krví zanesené.

1. Primární patogeny atakují respirační trakt a vyvolávají klinické onemocnění. Tyto patogeny musí mít faktor patogenity, který jim umožňuje překonat přirozené obranné mechanismy a vyvolat onemocnění. Nejběžnější primární bakteriální patogeny jsou *Mycoplasma hyopneumoniae*, *Actinobacillus pleuropneumoniae* a *Bordetella bronchiseptica*.
2. Sekundární patogeny nevyvolávají samy o sobě onemocnění a nemají faktor patogenity pro překonání obranných mechanismů. Potřebují výrazné oslabení obranných mechanismů, proto aby se rozmnožily a vyvolaly onemocnění. Nejčastějšími sekundárními patogeny jsou *Pasteurella multocida*, *Streptococcus suis*, *Hemophilus parasuis*, *Mycoplasma hyorhynis* a *Actinomyces pyogenes*.
3. Krví zanesené patogeny zahrnují *Salmonella choleraesuis*, *Actinobacillus suis* a *Actinomyces pyogenes*. V těchto případech se nejedná o specifickou respirační infekci, ale o celkové systémové onemocnění s celou škálou klinických příznaků.

Stanovení správné diagnózy a účinných ozdravných opatření bývá složité a zahrnuje vždy celý komplex vyšetření. Správnou diagnostiku nelze provést pouze na

základě klinických příznaků, protože klinické příznaky jsou závislé především na zoohygienických podmínkách. Na druhé straně, s ohledem na subklinické nosičství nemůžeme považovat laboratorní průkaz původce za konečnou diagnózu. Proto při stanovení diagnózy a ozdravných opatření je nutná úzká spolupráce mezi veterinárním lékařem, chovatelem a diagnostickým pracovištěm.

Pro stanovení diagnózy je nutné:

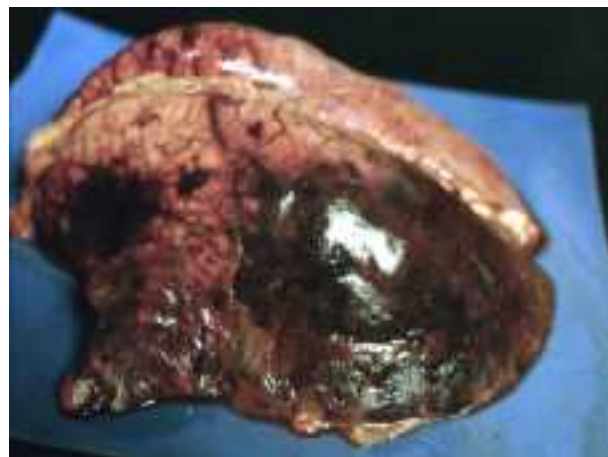
- Vyhodnocení nálezové situace v chovu
- Vyhodnocení klinických příznaků
- Laboratorní vyšetření živých zvířat
- Pitva uhynulých zvířat a patologicko-anatomický obraz
- Laboratorní vyšetření vzorků tkání z uhynulých zvířat
- Posouzení environmentálních podmínek
- Posouzení nálezů na jatkách
- Zjištění vlivu onemocnění na užitkovost a rentabilitu

V České republice jsou hlavními bakteriálními infekcemi dýchacího ústrojí prasat aktinobacilová pleuropneumonie, enzootická pneumonie a sípavka prasat.

Aktinobacilová pleuropneumonie

Původcem aktinobacilové pleuropneumonie je vysoce patogenní bakterie *Actinobacillus pleuropneumoniae* s několika patogenními faktory. *A. pleuropneumoniae* je přenášen respiračními sekrety a přímým kontaktem. Je velmi citlivý a ve vnějším prostředí dlouho nepřežívá. Infikovaná zvířata mohou původce onemocnění chronicky přenášet v mandlích a nosní dutině. Vzplanutí klinické pleuropneumonie je často spojeno se stresovou technologií chovu, klimatickými podmínkami, infekcemi pneumotropními viry, nebo *Mycoplasma hyopneumoniae*.

Klinický průběh může být perakutní až chronický. Perakutní případy mají rychlý vývoj a k úhynu dochází již za 18 – 36 hodin. Při akutním a subakutním průběhu prasata těžce dýchají, nezerou a během několika dní hynou. Typickými příznaky je zmodrání kůže uší, rypáku, končetin a výtok zpěněné tekutiny s příměsí krve z dutiny nosní a ústní. Chronický průběh prasata přežívají s následným trvalým poškozením plic a zaostáváním v růstu.

Obr. 1 Plíce postižené akutní aktinobacilovou pleuropneumonií

Při onemocnění aktinobacilovou pleuropneumonií se podávají antibiotika, která pouze potlačí klinické projevy nákazy, ale neodstraní původce onemocnění z chovu. Při déletrvajícím podávání antibiotik nastává poměrně rychle rezistence. V současné době se v České republice vyskytují multirezistentní kmeny, které jsou rezistentní proti běžně používaným antibiotikům. Proto je nezbytně nutné před začátkem medikace provést stanovení citlivosti k jednotlivým antibiotikům a to i v případě, že dosud nebyla žádná medikace prováděná.

Vakcinace ve většině případů zabrání klinickým příznakům. Nezabrání ale vylučování původce do okolního prostředí. Proto při ukončení, nebo přerušení vakcinace může dojít k opětovnému vzplanutí nákazy. V současné době je komerčně dostupné několik typů vakcín. Spíše než typ vakcíny má však na účinnost vakcinace větší vliv vakcinační schéma. Při porovnání účinnosti různých typů vakcín jsme dosáhli účinnosti cca 80 % bez výrazných rozdílů mezi jednotlivými typy vakcín. Při porovnání různých vakcinačních schémat se účinnost vakcinace pohybovala od 52 % do 87 %. Proto je třeba při vakcinaci klást důraz především na vakcinační schéma, které musí být sestaveno dle konkrétního imunitního profilu daného stáda.

... z chovu PRASAT

Enzootická pneumonie

Primárním původcem onemocnění je *Mycoplasma hyopneumoniae*, bakterie infikující pouze prasata u kterých je iniciátorem enzootické pneumonie. *M. hyopneumoniae* kolonizuje respirační epitel v nosní dutině a vzdušné cesty, tím poškozují sliznici a řasinky. Výsledkem kolonizace je shluk a ztráta řasinek a nadměrná produkce hlenu zapříčiňující dysfunkci řasinkového epitelu a redukci odstraňování inhalovaných partikulí. Následkem toho sekundární bakteriální patogeny infikují plíce a způsobují bronchopneumonii. Toto onemocnění složené z primární infekce *M. hyopneumoniae* následované sekundární bakteriální bronchopneumonií je nazýváno enzootickou pneumonií. Nejčastěji izolované sekundární bakterie z enzootické pneumonie jsou *Pasteurella multocida*, *Mycoplasma hyorhinis*, *Streptococcus suis*, *Hemophilus parasuis*, *Bordetella bronchiseptica* a *Actinomyces pyogenes*. Snížení obranyschopnosti plic ve spojení s *M. hyopneumoniae* infekcí způsobuje také větší vnímavost k pleuropneumoniím vyvolaným primárním patogenem *Actinobacillus pleuropneumoniae*.

Obr. 2 Plíce postižené enzootickou pneumonií

Přenos původce je uskutečňován přímým kontaktem sekrety z dýchacích cest infikovaných prasat. Vylučování *M. hyopneumoniae* v nosních sekretech je nejvyšší během akutní fáze onemocnění (první týden kašle) a pozvolna klesá. Nejčastěji jsou postižena zvířata ve stáří 3 – 6 měsíců. Vzácné je onemocnění u selat do 6. týdne stáří. Onemocnění probíhá většinou chronicky a vyznačuje se velkou nemocností a nízkými úhyny. Klinické příznaky u nekomplikovaného onemocnění zahrnují chronický, neproduktivní kašel, naježené štětiny, snížení rychlosti růstu a efektivity výkrmu. V průběhu enzootické pneumonie hraje významnou roli hranice 18 týdnů stáří. Od té doby se ve většině případů na klinickém průběhu výrazně podílí sekundární infekce.

U zdravých chovů je nutno dodržovat striktně uzavřený obrat stáda a turnusové naskladňování hal. Nová

prasata musí pocházet ze zdravých a prověřených chovů. U postižených chovů může být ke snížení ztrát použita medikace krmných směsí. Kombinace antibiotik mívá dobré výsledky, protože zabírá jak proti *M. hyopneumoniae*, tak proti sekundárním infekcím.

Dalším řešením je preventivní vakcinace. Vakcinace je finančně velice náročná a její efektivnost závisí na stupni promoření chovu. Vyplatí se v chovech s výraznými klinickými příznaky a ztrátami. V ostatních případech není zlepšení stavu natolik výrazné, aby přineslo očekávaný ekonomický efekt. Úspěšně se vakcinují chovy, kde je původce prokázán u prasnic, ale nálezy u selat jsou minimální. Zde problémy s enzootickou pneumonií nastávají u selat ve stáří 6 – 12 týdnů.

Sípavka prasat

Původci sípavky prasat jsou *Bordetella bronchiseptica* a kmeny *Pasteurella multocida* produkující dermonekrotoxin. *B. bronchiseptica* se běžně vyskytuje v horních dýchacích cestách prasat a jiných savců včetně koček a psů. Proto je přítomnost *B. bronchiseptica* považována za běžnou infekci. Osídluje nosní sliznici a produkuje toxin, který vyvolává zánět sliznice, čímž se vytváří vhodné podmínky pro následnou kolonizaci *P. multocida*. Dermonekrotoxin produkovaný kmeny *P. multocida* je příčinou rozvoje sípavky. Hlavním důsledkem působení tohoto toxinu jsou záněty dutiny nosní, poškození nosní přepážky a nosních skořep. Nezanedbatelný je i negativní dopad na základní užitkové parametry postiženého chovu.

Akutní nosní záněty je možno pozorovat již ve 2. týdnu života. Klinické příznaky u nekomplikovaných případů trvají 3 týdny. Při mírných atrofických nosních skořep se nepozorují změny na kostních podkladech ohraničujících čelní, nosní a další dutiny. Je-li proces rozsáhlý a symetrický v obou dutinách, dochází ke zkrácení nosu s charakteristicky zvýrazněnými vráskami kůže při jeho kořeni. Postihuje-li proces jednu stranu více než druhou, dochází k zakřivení rypáku na postiženou stranu. Tyto typické změny se u prasat vyvíjí do 12. týdne. V této době dochází k ukončení vývoje nosních skořep a nosní přepážky. Pozdější infekce způsobují proto pouze zánět nosní dutiny. Kolonizace mandlí toxinogenní *P. multocida* umožňuje jedincům bez klinických příznaků působit jako rezervoár nákazy v chovu.

Obr. 3 Atrofie nosních skořep při sípavce

Jediným účinným preventivním opatřením v chovech prostých sípavky je důsledné provádění bakteriologické kontroly u nově nakoupených prasat. V chovech nakažených sípavkou je prvním krokem zlepšení stájových podmínek a striktní dodržování turnusového systému. Ozdravení chovu prasat lze dosáhnout dlouhodobou vakcinací a postupnou selekcí nosičů toxinogenních kmenů *P. multocida* z nakaženého kmenového stáda prasnic. Proti sípavce je účinná pouze vakcinace vakcínami, které obsahují inaktivovaný dermonekrotoxin. Při použití vhodného vakcinačního programu lze potlačit klinické projevy onemocnění, ale nedochází k eliminaci původce z chovu.

Závěr

Respirační onemocnění způsobují přímé ztráty úhyny, zvýšené náklady na léčení a vakcinaci, prodloužení výkrmového cyklu, snížení přírůstku, zhoršení konverze krmiv apod. V každém případě je třeba preferovat prevenci před léčbou. Při posuzování zdravotní situace v chovu je třeba brát v úvahu vzájemný vztah zvíře, původce, prostředí. Proto dříve než chov přistoupí k často nákladné léčbě, nebo vakcinaci, musí posoudit tyto faktory:

- Obrát stáda (kumulace prasat z různých zdrojů s různým stupněm imunity zvyšuje možnosti zavlečení nových patogenů do chovu).
- Naskladňování hal (dodržovat striktně turnusový systém).
- Změny osazení kotců v průběhu turnusu.
- Nedostatečná, nebo zhoršená ventilace vzduchu, velké a náhlé výkyvy teplot.
- Vysoká vlhkost, nebo vysoká prašnost prostředí.
- Omezení stresových faktorů při manipulaci se zvířaty.

Pro úspěšnou léčbu a prevenci je nutná úzká spolupráce s veterinárním lékařem, který na základě technologických podmínek, klinických příznaků, pitevnických nálezů a laboratorních vyšetření stanoví vhodnou léčbu a vakcinační schéma.

Petr Šatrán, Ústav infekčních chorob a epizootologie,
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno

ÚMRTNOST SELAT PŘED OdstAVEM

Úmrtnost selat před odstavem je hlavní příčinou ztrát v produkci prasat. Ve světě 4 – 10 % selat uhynou v průběhu porodu, dalších 20 – 30 % může uhynout před odstavem. Více jak polovina předodstavových úmrtí se vyskytne v prvních čtyřech dnech života s převahou v prvních 36 hodinách. Většina prasnic svůj vrh odchová úspěšně, ale starší prasnice, prasnice s mnohočetnými vrhy, nevyrovnanými vrhy a nemocné prasnice mají vysokou předodstavovou mortalitu. Zásadní otázkou řešení tohoto problému je přístup, snaha a zručnost ošetřujícího personálu. Hlavní faktory, které k přežití přispívají, jsou distribuce sálajícího tepla, stav rodící prasnice, porodní kotec, redukce nemocnosti a výživa matky.

Faktory, které ovlivňují předodstavovou mortalitu, jsou:

Příjem krmiva prasnice v průběhu březosti

Porodní hmotnost selat je přímo závislá na energetickém příjmu březí prasnice. Úroveň výživy, která zvyšuje hmotnost prasnice o 30 kg v průběhu gravidity, postačuje k zajištění odpovídající hmotnosti narozených selat. Hmotnost plodu rapidně stoupá v posledních 10 dnech březosti. Více jak 50 % energetických rezerv plodu se ukládá v posledním měsíci. MOSER a LEWIS (1981) usuzují, že doplňkový tuk v krmení prasnic zvyšuje tuk v mléku a kolostru a snižuje tak předodstavovou mortalitu z 18% na 15,4 %. PETTIGREW (1981) naznačil nutnost přidávat 1 kg tuku prasnicím v posledních 10 dnech gravidity, aby se ukázal efekt na selatech. Vliv na vitalitu selat není pravděpodobný, jestliže je průměrná hmotnost při narození 1,3 – 1,4 kg a přežitelnost selat do odstavu nad 85 %. Přestože význam zkrmování tuku není v posledních 10 dnech objasněn, vysoký energetický příjem po delší dobu se vyplatí. Klíčovým faktorem určujícím životaschopnost selat je pravděpodobně jejich porodní hmotnost a schopnost se vyrovnávat se stresem z chladu. Ta selata, která jsou při narození těžší, mají nižší dolní kritickou teplotu (DKT), a mohou pohotověji mobilizovat zásoby glykogenu a tuku.

Porodní box

U prasnic chovaných v podmínkách omezujících jejich pohyb je menší úmrtnost selat v důsledku zalehnutí než u prasnic chovaných ve větších prostorech. Ulehnutí prasnice má být co nejpomalejší, aby se zabránilo zalehnutí selat. K tomu mohou sloužit tzv. porodní kolébky nebo úzké porodní boxy s vertikálně se pohybujícími zábranami, které kontrolují pohyb selat. U prasnic s kolébkami se úmrtnost selat do třetího dne po narození snížila z 11,1 % na 6,2 %. Typ, rozměry a uspořádání kotce hrají důležitou úlohu v odchovu selat. Prostorové požadavky selat jsou závislé na teplotě prostředí. V chladnějších podmínkách se selata tlačí k sobě a využívají tak jen 60 % prostoru, který by využili při teplejším prostředí. Při teplejších podmínkách obdélníkový prostor s plochou 1,3 m² zajistí adekvátní prostor asi pro 10 selat do 3 týdnů věku (BAXTER, 1989). Zóna interakce je nejnebezpečnějším prostorem kotce. Pro selata je největším nebezpečím, když prasnice mění polohu, žere a při čištění kotce. Nebezpečí se ještě zvyšuje, jestliže je vysoká teplota, protože selata leží u stěn nebo u matky.

... z chovu PRASAT

Vyhřívání

Novorozená selata umí mobilizovat energetické zásoby uhlohydrátů jako reakci na stres z chladu, ale utilizace je slabá vzhledem k fyziologické nezralosti. Sele od druhého dne života může mobilizovat a efektivně využívat glykogen a lipidy jako reakci na chlad. Tím lépe odolávají chladovému stresu. Prasnice a selata mají rozdílné požadavky na teplo. Novorozené sele má DKT 30 – 34 °C, zatímco prasnice má DKT 15 – 19 °C. Pokud je tělesná teplota 39 °C, při DKT (34 °C), sele dokáže tvořit teplo zvýšením metabolismu a snížit odvádění tepla pomocí piloerectce a vazokonstrikce. Jestliže teplota prostředí klesne pod 34 °C, selata jsou vystavená stresu z chladu a musí utilizovat glykogenové a tukové rezervy na udržení tělesné teploty. Chlad naruší vývoj termostability a indukuje hypotermii. Při poklesu tělesné teploty více než o 2 °C je ohrožená životaschopnost selat. Selata jsou málo životná a proto přijmou méně kolostra a následně se zjišťují nižší hladiny IgG. Kvůli vyššímu poměru plochy těla a tělesné hmoty mají lehká selata po narození výraznější ztráty tepla, které je důležité pro další vývoj. Ve vyhřívané zóně jsou vrchní ohřivače lepší než vyhřívané podložky, protože selata tak zachytí teplo větší plochou těla. Po narození mají selata přirozený instinkt se držet v prvních 24 až 48 hodinách života blízko mléčné žlázy. V tomto období jim musíme poskytnout potřebný zdroj tepla.

Vztahy mezi lidmi a prasaty

jsou také důležité, protože strach prasat z ošetřovatelů se negativně projeví na jejich produkci (na intenzitě růstu a na reprodukčních ukazatelích). Dobře vyškolený a odpovědný personál má pozitivní vliv na odstavovaná selata a na snížení úmrtnosti novorozených selat.

Adoptivní odchov

Nevyrovnané vrhy jsou hlavním faktorem předodstavové mortality, protože slabší selata nedokáží konkurovat silnějším selatům. MARCATTI NETO (1986) zjistil, že úmrtnost selat před odstavem byla u selat s porodní hmotností 800 g 62,5 %, když byla selata ponechána u matky, v porovnání s 15,4 %, když byla odchovávaná ve skupinkách selat s přibližně stejnou hmotností. Selata odchovávaná s ohledem na jejich hmotnost přibírala rychleji a měla poloviční úmrtnost než selata odchovávaná bez zřetele na jejich hmotnost.

Jestliže se používá adoptivní odchov, pak musí být provedený první den života selat. Vytvořením volného prostoru u struků časným odstavem dobrého vrhu a obsazením struků vrhem o stejné hmotnosti se zmírní obavy starostlivých prasníc a prasníc, které chtějí chránit

svá selata. Nedoporučuje se přemísťovat selata po prvním dni věku, když už mají mezi selaty vybudované místo u struku. To stejné platí i pro přemísťování starších selat do mladších vrhů. Jestliže porodilo málo prasníc a počet selat převyšuje počet funkčních struků, větší selata se mohou od prasnice odebrat až na 4 hodiny, aby se zajistil adekvátní příjem kolostra malých selat. Tento způsob se nazývá dělené sání a má se provádět po dobu 2 – 3 dní než porodí více prasníc.

Hygiena

Důležitá je dobrá hygiena. Pod pojmem dobrá hygiena se rozumí rozdíl mezi bakteriální stimulací, kterou sele může zvládnout a infekcí, které může podlehnout. Důkladné čištění a desinfekce kotců pomáhá redukovat mikrobiální zátěž prostředí, tj. redukuje patogeny, které selata neznají. Morbidita a mortalita ve spojení s gastointestinálními nemocemi je vyšší v chovech s nízkou hygienickou úrovní (SVENDSEN a kol., 1975). RAVET a kol. (1996) dokázali, že vysoké předodstavové přírůstky byly spjaty s rutinním umýváním porodních kotců mezi jednotlivými vrhy (mechanická očista a desinfekce).

Prasnice jako faktor ovlivňující mortalitu selat před odstavem

Analýzy zkoumající vliv prostředí na prasnice před porodem naznačily, že kromě vlivu na předporodní chování mohou také podmínky prostředí ovlivnit průběh porodu, chování prasníc při porodu i životnost selat (CRONIN a VAN AMERONGEN, 1981; CRONIN a kol., 1993; 1996; MCGLONE a kol., 1996).

Velikost vrhu se zvyšuje s přibývajícímí porody. Přesto, že se předodstavová mortalita číselně zvyšuje, z početnějších vrhů se odstavuje více selat, zejména ze čtvrtých až šestých vrhů. Tak jak se velikost vrhů zvyšuje, tak stoupá i počet úhynů při porodu, klesá porodní hmotnost a zvyšuje se počet malých selat.

Zdravotní stav prasníc hraje nemalou úlohu. Bylo zjištěno, že 15 % přilehnutých selat, která uhynula, bylo spojeno s onemocněním prasnice. Posouzení zdravotního stavu prasníc v porodnách je důležitou součástí organizace práce v porodnách.

Základní ukazatele:

- Zhodnotit přístup k vodě. V létě prasnice potřebuje až 40 l/den, což odpovídá průtoku napáječky 1,5 – 2,0 l/min⁻¹.
- Zhodnotit příjem krmiva. Cílem je dosáhnout průměrně 6 – 7 kg/den v období kojení.
- Sledovat konzistenci výkalů, moč (barva, hnís), výtok z vulvy, vomitus, bledost kůže, poranění kůže, stav mléčné žlázy.
- Normální rektální teplota je 39 ± 0,5 °C, ale při horkém počasí může překročit 40 °C.
- Normální frekvence dechu v klidu je 12 – 30 dechů/min.
- Posoudit předešlou anamnézu a geneticky podmíněnou náchylnost na stres.

Mrtvě narozená selata představují ¼ všech ztrát v období mezi porodem a odstavením. Je to jedna z nejdůležitějších příčin ztrát v produkčním cyklu prasat. Procento mrtvě narozených selat se pohybuje od 4 % do 10 %; zásah veterináře se doporučuje, když počet mrtvých selat přesáhne 8 %. Přibližně 70 % selat klasifikovaných jako mrtvě narozená jsou při narození živá. Přesto, že srdce selat tluče, bývají silně anoxická a v prvních minutách hynou. Anoxie může souviset s kompresí nebo předčasnou rupturou pupeční šňůry při porodu. Selata jsou při narození relativně neurologicky vyspělá, proto období anoxie může být rozhodující. Počet mrtvě narozených selat se zvyšuje s prodloužením trvání porodu na 4 – 5 hodin nebo po narození 80 % selat. Nejvíce mrtvě narozených selat se vyskytuje při rození posledních tří selat. CULTER a PRIME (1988) zaznamenali, že počet mrtvě narozených selat ovlivňuje parita, velikost vrhu, roční období (v létě 7,3 %, v zimě 6,4 %), jako i počet mrtvě narozených selat v předcházejícím vrhu (u plemenic, které měly v předchozím vrhu hodně mrtvých

selat existuje větší pravděpodobnost vyššího počtu mrtvě narozených selat ve vrhu následujícím). Asi 60 % prasníc má vrhy bez mrtvě narozených selat; malé procento plemenic porodí většinu selat mrtvých. Prasnice, které rodí 2 a více mrtvých selat ve vrhu tvoří jen 17,5 % ze všech rodičích prasníc, což je 70 % celkového počtu mrtvě narozených selat. BILKE-PAPP a PAPP (1994) uvádí zvýšené procento mrtvě narozených selat u přetučněných prasníc a vyšší mortalitu v prvních třech dnech.

Jednou z možností, jak snížit počet mrtvě narozených selat, je indukce porodu. Existuje několik postupů na ovlivnění času porodu, které se mohou využít. Úspěšnost těchto programů, které mají zvýšit šance selat na přežití, závisí na odbornosti a pomoci ošetřovatelů v průběhu porodu.

Literatura u autorky.

Erika Marková, Genoservis, a.s. - PS Nový Jičín

ZKUŠENOSTI Z DÁNSKA S VYŘAZENÍM ANTIBIOTICKÝCH RŮSTOVÝCH SIMULÁTORŮ

Představení dánské produkce prasat

Ročně 13 500 dánských chovatelů vyprodukuje 22,5 miliónů prasat (viz. tabulka 1), což představuje 1,8 miliónů tun vepřového masa. Přibližně 1,6 mil. prasat je použito na export. Více jak 95 % všech prasat je odporáženo na dvou farmářích vlastněných a kooperujících jatkách. Přibližně 80 – 85 % vepřového masa jde na export převážně do EU, Japonska a USA. Producenti, kteří dodávají prasata na zmíněná jatka, odvádí z každého prasete poplatek 14 DKK (cca 60 Kč). Tyto peníze spadají pod administrativu „Danish Meat and Bacon Council“ a jsou určeny na výzkum a vývoj (NCPP – Národní komise pro produkci prasat), marketing, informační servis, atd.

Tabulka 1: Národní průměry dánských producentů prasat (duben 2001 – duben 2002)

Prasnice			
Prasnic v chovu		246	
Odstavená selata na vrh		10,5	
Úhyn do odstavu (%)		13,2	
Odchov + předvýkrm (7 – 30 kg)		Výkrm (30 – 100 kg)	
Věk při odstavu, dny	29,9	Produkce na chov, ks	3 290
Váha při odstavu, kg	7,3	Denní přírůstek, g	824
Úhyn po odstavu, %	3,5	Konverze (13,2 MJ ME/kg)	2,7
Denní přírůstek, g	415	% LS	60,2
Věk v 30 kg, dny	85,5	% úhynu a selekce	3,6

Odstranění antibiotických růstových stimulatorů

Od ledna 2000 byly z živočišné produkce v Dánsku odstraněny antibiotické růstové stimulatory (dále ARS). Na základě monitoringu 62 farem s výkrmem prasat lze konstatovat, že 63 % nemělo negativní zkušenosti s tímto krokem, které by se promítly do snížení přírůstku nebo zvýšeného výskytu průjmových onemocnění. Některé chovy (26 %) zaznamenaly dočasné zhoršení denních přírůstků, zatímco u 11 % farmářů byly zmiňované problémy trvalé.

Kompletní vyřazení ARS u producentů selat se datuje od ledna 2000. Nicméně u cca 50 % se používala krmení bez ARS již od poloviny roku 1999.

Tabulka 2 demonstruje snížení denního přírůstku (o 20 g) a tím i zvýšení věku při dosažení 30 kg při porovnání roku 1998 a 1999. V letech 2000 a 2001 došlo k mírnému zlepšení výsledků a jejich stabilizace. Přesto lze konstatovat, že vyřazení ARS z krmení selat mělo za následek průkazné snížení přírůstků a zvýšení úhynů. Negativní účinky lze shrnout do následujících bodů:

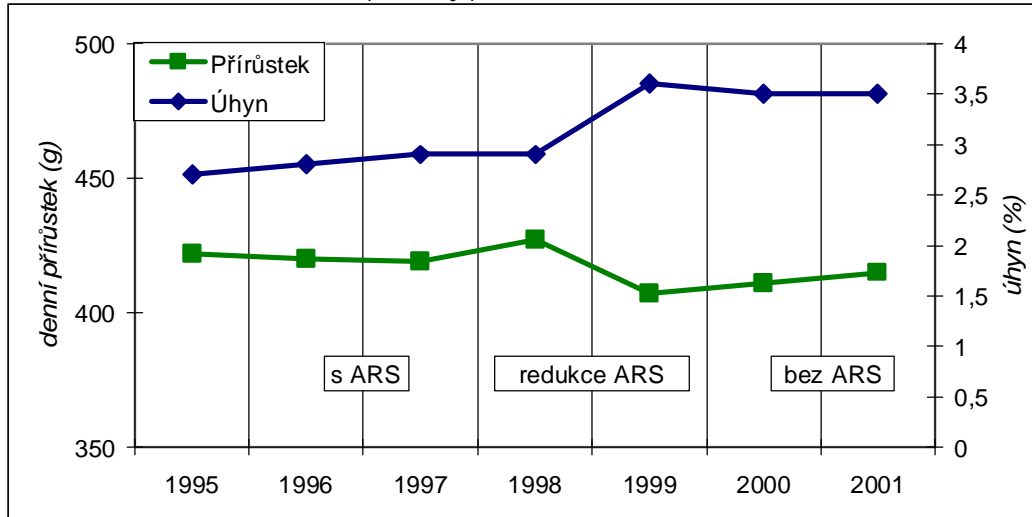
- zvýšení „poodstavových“ průjmů
- zvýšení chronických infekcí (*Lawsonia intracellularis*)
- zvýšení živinového přetížení organismu
- redukce využití živin z krmiva

... z chovu PRASAT

Tabulka 2: Národní průměry producentů selat (počítáno od dubna do dubna následujícího roku)

Rok	s ARS				redukce ARS	bez ARS	
	1995-96	1996-97	1997-98	1998-99	1999-2000	2000-01	2001-02
Přírůstek, g	422	420	419	427	407 (-20g)	411 (+4g)	415 (+4g)
Úhyn, %	2,7	2,8	2,9	2,9	3,6 (+0,7)	3,5 (-0,1)	3,5 (0)
Věk v 30 kg, dny	82,6	82,6	82,8	82,9	85,3 (+2,4)	85,5 (+0,2)	85,5 (0)

Graf 1: Národní průměry producentů selat (viz. data tabulka 2)

Dánsko patří mezi země s nejpřísnější legislativní kontrolou léčiv. Toto je jeden z důvodů, proč je v Dánsku spotřeba léčiv na úrovni pouze 1 % ze spotřeba EU, zatímco celková produkce prasat představuje cca 10 %. Změna v legislativě v roce 1995 zakázala veterinární sféře profitovat z prodeje léčiv. Za účelem snížení průjmových onemocnění po odstavu bylo uděláno mnoho změn ve výživě a managementu. Přesto mnoho chovů muselo aplikovat antibiotika jako léčbu. Zatímco spotřeba ARS se snížila ze 107 tun v roce 1997 na 0 tun v roce 2000, narostla spotřeba antibiotik použitých k léčbě z 56 tun (1997) na 80 tun (2000). Pokud však zhodnotíme celkovou spotřebu antibiotik, došlo k významnému poklesu.

Jak můžeme pomoci selatům po odstavu

Zmírnění „poodstavových“ problémů při vyřazení ARS můžeme shrnout do dvou oblastí:

1. faktory managementu
2. faktory výživy

ad 1. Faktory managementu

Turnusový systém ustájení.

„All in - all out“ (vše dovnitř - vše ven) management a WTF (od odstavu do výkrmu ve stejném kotci) – tyto obecně známé systémy v dánských testech prokázaly zlepšení zdravotního stavu a produkčních ukazatelů.

Správná velikost kotců a turnusů.

Pomalejší růst má za následek akumulaci selat v chovu (selata jsou delší dobu v sekci odchovu a předvýkrmu), což může vést k přeskladnění kotců s následným umocněním negativních dopadů vyřazení ARS.

Více pozornosti věnovat aktuálnímu prostředí v kotcích.

Zkušenosti z Dánska naznačují, že management, návrhy a udržování ventilačních systémů jsou často chybné. Zvířata jsou často vystavena průvanu, chladu a vlhkosti s následkem zhoršeného zdraví.

Více pozornosti věnovat zvýšení odstavové hmotnosti.

ad 2. Faktory výživy

Složení krmných směsí, fyzikální vlastnosti a krmné strategie mohou zlepšit „zdraví zažívacího traktu“ a produktivitu. V Dánsku se zaměřili na restriktivní krmení, ochranné diety, neantibiotická aditiva.

Dánské studie zaměřené na restriktivní krmení (75 % krmné dávky oproti kontrolní skupině) po dobu prvních 14 dnů po odstavení ukázaly, že zdraví selat bylo průkazně lepší v porovnání s *ad libitním* krmením. V jednom chovu ze tří testovaných došlo ke snížení úhynů. Na druhé straně na jedné farmě bylo dosaženo u restriktivního krmení horších produkčních výsledků. Zahraniční literatura uvádí, že příjem krmiva musí být stimulován první dny po odstavení (0. – 3. den) za účelem minimalizace poškození epitelového povrchu tenkého střeva, což by redukovalo „trávicí kapacitu“. Příjem krmiva v následné periodě (4. – 8. den) musí být redukován až do obnovy střevních struktur.

Další testovanou strategií bylo použití ochranných diet, pro které je charakteristický nízký obsah proteinů, ale velké množství živočišných bílkovin (rybí moučka, sušená syrovátka, sušené odstředěné mléko), vysoké zastoupení ječmene a přísad organických kyselin. Ochranné diety se sníženým obsahem energie neměly žádný efekt na zdraví a došlo k průkaznému zhoršení produkčních parametrů.

NCPP – Národní komise pro produkci prasat testovala přes 100 komerčních neantibiotických aditiv. Jako příklad autoři uvádějí „Nupro™ 2000“ od firmy Alltech. Pro odstavená selata je obecně nejlepší alternativou k vyřazeným ARS použití organických kyselin. Nejlepší produkty na bázi kyselin v průměru zlepšují produkční ukazatele ve stejné míře jako ARS. Positivní efekty organických kyselin se promítají ve zlepšení denního přírůstku a stravitelnosti krmiva. Dochází k redukci pH v žaludku, zvyšuje se růst lakto-baktérií a snižuje se růst coliformních baktérií.

Na závěr lze konstatovat, že vyřazení antibiotických růstových stimulatorů z krmení prasat mělo průkazné následky na produkci selat v podobě horšího přírůstku a vyššího úhynu. Tyto negativní efekty se podařilo v Dánsku stabilizovat a denní přírůstek začal v posledních letech mírně stoupat. To poukazuje na fakt, že se dánští farmáři naučili pracovat bez použití ARS v krmivech.

Literatura: MARIBO, H. 2003. Weaning pigs without antibiotic growth promoters: strategies to improve health and performance. In: Nutritional Biotechnology in the Feed and Food Industries: Proceedings of Alltech's 19th International Symposium.

Zpracoval Filip Offenbartl, Genoservis, a.s. Olomouc

GENOSERVIS A.S. VÝZNAMNĚ POSOUVÁ INTENZITU VÝROBY SELAT U SPOLUPRACUJÍCÍCH CHOVATELŮ PRASAT V PRŮMĚRU NA 20 SELAT OD PRASNICE V ROCE 2003

Chov prasat v ČR prožívá těžké období. Dlouhodobě velký propad nákupních cen jatečných prasat tlačí i nejlepší chovatele do ztrátové ekonomiky a znemožňuje jim „životně“ potřebné investice do technologických rekonstrukcí na vstup do EU.

Jsou již i chovatelé, kteří z těchto důvodů končí s chovem prasat, jiní snižují stavy prasnic (265.779 ks k 1.12.2003) a mnozí chovatelé vyčkávají s rozhodnutím jak dál až podle toho, co přinese vstup do EU. Odpověď na toto dilema dá do značné míry jistě i seminář pořádaný a.s. Genoservis na Mezinárodním veletrhu Techagro v Brně. Seminář na téma „Integrace chovatelů prasat ČR do podmínek EU“ se uskuteční dne 29.3. letošního roku ve 13,00 hod. v pavilonu A3 (Moravský sál) BVV v Brně.

Jsem přesvědčen, že většina dobrých chovatelů prasat v ČR má velkou šanci dobře obstát v podmínkách EU za podmínky dosažení nákladové ceny do cca 0,9-1 EUR za kilogram živé váhy jatečného prasete při dodržení stanovených limitů ochrany životního prostředí i welfare, a zavedením odpovídajících technologických prvků do všech kategorií chovu prasat. Mnozí chovatelé toto již mají zajištěno, případně provádějí potřebné rekonstrukce.

Nezbytným a životně důležitým úkolem našich chovatelů je dosažení parametrů užitkovosti i produktivity srovnatelných s chovateli v EU. Zde mají naši chovatelé velké rezervy a dá se s velkou jistotou předpokládat, že nezvládnutí těchto ukazatelů povede k zániku části našich podnikatelských subjektů v chovu prasat.

Každý chovatel v zemích EU ví, že úroveň ekonomiky chovu prasat se nastavuje počtem odstavených selat od prasnice ročně. Tento ukazatel je prvním a limitujícím faktorem pro úspěšnost v podnikání v chovu prasat.

Jaká je skutečnost v ČR?

Ve výrobě selat naši chovatelé dělají sice určité pokroky, oproti chovatelům v EU je však odchov selat nízký. Je skutečností, že je již nemálo chovatelů, kteří mají poměrně vysoký odchov selat a jsou v této oblasti plně konkurenceschopní. Těchto chovatelů, bereme-li v úvahu jako spodní hranici 20 odchovaných selat od prasnice ročně, je v oblasti plemenářského programu a.s. Genoservis necelých 50 %. Tato necelá polovina chovatelů, ze kterých je většina již na úrovni 21-24 odchovaných selat, je v této oblasti srovnatelná s chovatelsky vyspělou Evropou. Skupina chovatelů s dochovem blížícím se hranici 20 selat může během roku odchov významně posunout a být tak konkurenceschopná. Dá se však současně konstatovat, že asi 25-30 % chovatelů bude mít v intenzitě odchovu selat obrovský handicap při dosažení konkurence schopnosti v podmínkách EU.

... z chovu PRASAT

Vzhledem k tomu, že úroveň odchovu selat v ČR v posledním období silně zaostává za odchovem u chovatelů v oblasti a.s. Genoservis, lze předpokládat, že situace v ostatních oblastech ČR může být ještě horší, než uvádíme. Výsledky v ČR lze odvodit z níže uvedené tabulky odchovu selat (údaj ČSÚ-w.w.w.czso.cz).

Tabulka: Počet narozených a odchovaných selat na prasnici v roce 2002 a 2003 podle krajů:

Území, kraj	Selata narozená na 1 prasnici		rozdíl	Selata odchovaná na 1 prasnici		rozdíl
	v roce 2002	v roce 2003		v roce 2002	v roce 2003	
Středočeský + Hl.m. Praha	20,4	20,7	0,3	18,1	18,4	0,3
Jihočeský	19,9	20,5	0,7	17,8	18,2	0,4
Plzeňský	19,4	19,8	0,5	17,2	17,5	0,2
Karlovarský	20,5	20,5	0,0	18,4	18,0	-0,4
Ústecký	19,8	21,0	1,1	17,8	18,7	0,9
Liberecký	20,2	21,6	1,5	18,0	19,3	1,2
Královohradecký	20,8	21,2	0,4	18,5	18,8	0,3
Pardubický	20,1	20,2	0,2	18,0	18,2	0,2
Vysočina	19,6	20,3	0,7	17,9	18,5	0,6
Jihomoravský	20,5	20,5	-0,1	18,4	18,2	-0,2
Olomoucký	20,2	21,2	1,0	18,4	19,5	1,1
Zlínský	20,5	21,2	0,6	18,6	19,0	0,4
Moravskoslezský	20,3	22,0	1,8	18,3	19,8	1,5
Česká republika	20,2	20,7	0,5	18,1	18,5	0,4
Genoservis a.s.				19,54	20,0	
Z toho: ISK Grygov				19,62	20,15	
ISK Močovice				18,50	18,98	

Z uvedené tabulky je zřejmá úroveň ve výrobě selat podle jednotlivých krajů ČR.

Tyto výsledky převážně navazují na působnost konkrétních plemenářských organizací v tom kterém regionu. Vzhledem k tomu, že v rámci ČR působí některé naše i nadnárodní plemenářské organizace v různých územních regionech, přistoupil Genoservis a.s. ke sledování výsledků odchovu selat (dle údajů pro ČSÚ) u těch závodů, které jsou ochotny nám tyto výsledky poskytnout, což akceptují téměř všichni chovatelé. V krajích Olomouckém a Moravskoslezském je v programu a.s. Genoservis napojeno přes 90% chovatelů a zde je právě největší nárůst v odchovu selat.

Ze zpracování výsledků u chovatelů spolupracujících s naší organizací (viz. doplněná tabulka) je zřejmé, že i chovatelé v dalších regionech, kteří s námi spolupracují, mají v průměru lepší výsledky v intenzitě odchovu selat na prasnici ročně. Z uvedených výsledků je patrné, že velmi dobře si rovněž vedou i kolegové z plemenářské organizace NATURAL s.r.o. (kraj Ústecký a Liberecký).

Co ovlivňuje úroveň zrychlení intenzity výroby selat v oblasti Genoservisu a.s. ?

Námi dosažené výsledky nejsou dílem náhody, ale cílevědomé práce celého týmu odborných pracovníků chovu prasat. Chceme-li dosáhnout urychleného zvýšení chovu selat, musíme je v první řadě umět narodit. Z uvedené tabulky je patrné, že v průměru ČR 20,7 živě narozených selat od prasnice ročně v roce 2003 je málo a nemůže nám zabezpečit výraznější nárůst v odchovu selat. V ČR stojí výroba selat na výsledcích inseminace. Tyto výsledky jsou však dlouhodobě spíše mírně podprůměrné. Samozřejmě jejich úroveň je výslednicí kofaktoriální, tj. ovlivněna řadou faktorů. Jedním z rozhodujících faktorů je kvalita inseminačních dávek, kvalita používaných

inseminačních pomůcek. Na tyto skutečnosti upozorňoval ing. Bazala opakovaně i v odborných časopisech (viz. např. Náš chov 7.8. 2000), za což byl kritizován některými kolegy z konkurenčních plemenářských organizací.

V současné době se v praxi potvrzuje správnost těchto závěrů a realizace našich odborných opatření přináší ovoce.

Jaký je soubor námi realizovaných opatření?

Námi realizované opatření vycházejí z poznatků vlastního vývoje technologie zpracování kančího spermatu, dále v získaných poznatcích v provozech zemědělských podniků i ze spolupráce s Gerlich Odry s.r.o. při vývoji vysoce kvalitních inseminačních pomůcek.

Realizovaná opatření lze shrnout stručně do těchto bodů:

1. Zlepšení kvality inseminačních dávek v prodloužení jejich „plné“ oplozovací schopnosti v pohlavním aparátě prasnice.
 - vlastní specifický v ČR zřejmě ojedinělý systém zpracování ejakulátů;
 - vysoce kvalitní ředidlo naší provenience;
 - selekce ejakulátů v průběhu ředění a po naředění na základě několika specifických znaků, kde dominantním je ukazatel korespondující s eliminací málopočetných vrhů;
 - zvládnutí technologie zpracování ejakulátů tak, aby i v letním období snížené oplozovací schopnosti kančích spermií byly inseminační dávky kvalitativně na vyšší úrovni než je v praxi běžné.
2. Používání špičkových inseminačních kapilár i tub od tuzemského výrobce Gerlich Odry s.r.o., které se kvalitativně vyrovnají nejlepším výrobkům na trhu EU. Jejich používání s možností nasazení tub na kapiláru v kombinaci s používáním jejich výrobku „stimulačních kleští“, které umožňují perfektní provádění tzv. „doinseminace“. To umožňuje optimální zvládnutí techniky inseminace i minimalizovat „zpětné“ výtoky inseminační dávky.
3. Dle výsledků, podmínek a schopností chovatele intenzivnější využívání intrauterinní inseminace prasnic.
4. Nadstandardní teoretickou poradenskou činnost v oblasti reprodukce a inseminace u většiny spolupracujících chovatelů, zejména u těch, kteří to potřebují a sami projeví o spolupráci zájem.
5. Doplnění produkce plemenných kanců z vlastního ŠCH se zaměřením na zvýšení selekce s ohledem na prodlouženou přežitelnost spermií.

Genoservis a.s. zaměřil svoji činnost na zlepšení a udržení konkurenceschopných výsledků spolupracujících

chovatelů a to nejen v oblasti inseminace prasat. Obdobné je to i v genetice prasat a v chovu skotu.

Námi poskytované služby jsou postaveny na dosažení plně konkurenceschopných výsledků se specifikovanými nadnárodními firmami jak v reprodukci, tak i v genetice, samozřejmě za „české“ ceny.

Z uvedených výsledků je zřejmé, že detailní propracování výroby kvalitních inseminačních dávek i vysoce odborné ošetření celého úseku inseminace u spolupracujících chovatelů přináší svoje ovoce.

O tom svědčí např. i to, že spolupracující slovenský chovatel Agrovýkrm Senica, který má vlastní malou inseminační stanici, při využití našich poznatků dosáhl ve vlastním ŠCH a na Slovensku ojedinělých výsledků v odchovu 24,5 selete na prasnici za rok 2003 (94,6% březost po I. inseminaci a 11,0 živě narozených selat/vrh).

Námi dosažené výsledky nás těší, ale neuspokojují. Naším cílem je zvýšit počet živě narozených selat na vrh a v krátké době dále posunout odchov selat u všech spolupracujících chovatelů na úroveň nad 20 selat, což představuje u většiny těchto chovatelů posunutí odchov nad 22 selat od prasnice ročně. Jsme si vědomi, že každé odchované sele přináší chovateli minimálně tisícikorunový efekt. Každý chovatel si lehce spočítá ekonomický přínos při zvýšení odchovu o dvě i více selat od prasnice ročně. To jsou právě ty tolik potřebné beznákladové ekonomické přínosy pro každého chovatele, které mohou mnoha chovatelům umožnit dosažení konkurenceschopnosti po vstupu do EU.

Emil Bazala, Jiří Aust, Genoservis, a.s. Olomouc, ISK Grygov

INTRAUTERINNÍ INSEMINACE NA FARMĚ SMEČNO

Farma Smečno patří akciové společnosti AGPI Písek. Firma vznikla v roce 1991 ze Společného zemědělského podniku v Píseckém regionu. Specializuje se na několik zemědělských činností - chov prasat, výroba vajec, výkrm brojlerových kuřat, rostlinnou výrobu o výměře cca 4.600 ha a agrochemické služby.

Největší podíl na obratu firmy má divize chovu prasat. Roční dodávka vepřového masa do masokombinátů je až 8.000 tun. V současnosti má firma 4.200 prasnic v užitkovém chovu a na ně navazující odchov a výkrm. V současnosti vlastní společnost šest poroden prasnic na Písecku, Tábořsku, Plzeňsku a Kladesku, kde se nachází také farma výroby selat Smečno. Na farmě je chováno 1.250 prasnic.

Provoz na farmě je organizován výhradně turnusovým systémem „all in all out“. Výrobní cyklus je řešen na 7 dní. Celkový počet porodních oddělení je sedm. Kapacita vlastní jedné porodny je 60 porodních míst, s výjimkou sedmé porodny, která má kapacitu 34 míst a slouží jako vyrovnávací porodna v případě zvýšeného náporu prašení. Porodní kotce mají pevnou betonovou podlahu a v zadní části je rošt k prošlapávání výkalů. Prostor pro selata je tvořen budníky se zabudovanou infralampou (obr. 1) nebo tepelně vyhřívanou palandou s infralampou. Napáječky pro selata jsou miskové, což umožňuje pít z volné hladiny. Krmení na porodně je suché, obdobně i na celé farmě. Odstav selat probíhá průměrně ve 25 dnech. Celodenní hladovka na porodně je pouze ve čtvrtek při odstavu.

Obr. 1: Porodní kotce

... z chovu PRASAT

Obr. 2: Skupinové ustájení selat v odchovně

Obr. 3: Pohled na březárnu

Obr. 4: „Eros centrum“ farmy

Obr. 5: Vedení kance při inseminaci

Na porodny paralelně navazuje 10 odchoven selat, s kapacitou odchovny 500 ks. Plocha kotce je celorošková, s možností pevného plastového lože (obr. 2). O výhřev vzduchu odchovny se stará plynový hořák. Přírůstky na odchovných se pohybují na úrovni cca 400 - 450 g.

Březí prasnice jsou ustájeny ve skupinách po 40 kusech a jsou krmeny individuálně dle krmné křivky a stádia březosti v automatických krmných stanicích (Schauer), jichž se nachází na farmě celkem patnáct (obr. 3). Tento systém je z pohledu kondice prasnic ideální, neboť umožňuje individuální přístup ke každému zvířeti.

Základem dobrých výsledků v reprodukci je zvládnutí všech odborných požadavků týmem inseminačních techniků, za přispění dobrého zdravotního stavu zvířat a technologického vybavení stáje. „Eros centrum“ (obr. 4) ve Smečně je tvořeno tak, že zvířata jsou odstavována do společné skupiny s možností venkovního výběhu. Výběry prasnic probíhají tak, že kanec je vpuštěn mezi prasnice, což zaručuje dokonalý stimulační efekt. Zejména v letním období je pro dokonalejší stimulaci prasnic kanec v průběhu výběru vyměněn za jiného kance a tím je zintenzivněn stimul kance - prubíře. Při výběrech je také využíváno stimulačních kleští pro inseminaci prasnic. Samozřejmostí personálu zabývajícího se reprodukcí je aktivní zkoušení reflexu nehybnosti nasedáním na prasnice, stimulace slabin, klitorisu apod. Z vlastních zkušeností můžeme potvrdit, že zdejší výběry jsou opravdu velmi důkladné a je jim z pohledu času a odborné erudice věnována patřičná pozornost. Prasnice, u kterých byl zjištěn reflex nehybnosti, jsou označeny barevným sprejem a po ukončení výběru jsou umístěny do individuálních kotců.

V individuálních kotcích pak probíhá samotná inseminace a prasnice jsou zde ustájeny do doby, než je u nich provedena ranná diagnostika březosti. Individuální kotce jsou situovány podél obvodových zdí, což umožňuje velice snadné vedení kance - prubíře, bez možnosti jeho otáčení, u hlav prasnic při inseminaci (obr. 5). Během letního období, jež může být z pohledu projevů reflexu nehybnosti prasnic a prasniček problematické, se často k zesílení efektu přítomného kance používá ještě syntetický kančí feromon, který se stříkne zvířatům před rypák a tak se zintenzivní jejich reflex nehybnosti. Pokud jde o metodu inseminace, tak na celé farmě je od loňského srpna využívána u prasnic tzv. intrauterinní inseminace.

Princip intrauterinní inseminace, která je použitelná pouze u prasnic, ne u prasniček, spočívá v aplikaci celého objemu inseminační dávky přes krček děložní přímo do dělohy (při doposud používané klasické metodě se inseminační dávka aplikuje za druhou až třetí řasu krčku děložního, tj. cca do jeho první třetiny). Výhodou této metody je, že se téměř eliminují zpětné výtoky inseminační dávky při inseminaci a zejména pak, při použití správné techniky doinseminování, po inseminaci. Dále použitím této metody obcházíme imunitní bariéru děložního krčku, jež je poslední ochrannou clonou před vstupem do živého organismu. Při klasické technice inseminace nebo přirozené plemenitbě je značná část spermií (až 30 %) při průchodu děložním krčkem imunitním systémem zvířete zlikvidována a končí svou pouť. Výsledkem tohoto nového způsobu inseminace je, že se do vejcovodu dostává větší počet spermií, které byly ušetřeny atakou imunitní činnosti krčku děložního. Tím je dán předpoklad k oplodnění většího počtu vajíček a vzniku biologicky plnohodnotných zárodků a snížení případné embryonální mortality.

Pro praktické provedení intrauterinní inseminace platí všechny zásady jako pro klasickou techniku inseminace. Zavedení vlastní inseminační aparatury je v první fázi identické jako u klasické metody. Následně zavedení mikrokapiláry a „proklíčkování“ kanálkem děložního krčku vyžaduje jistý cit a rutinu. Pokud je prasnice dobře nastimulovaná, kanálek děložního krčku se uvolní a mikrokapilára projde poměrně snadno.

Samozřejmě existují prasnice, u kterých není možné zasunout mikrokapiláru. V tom případě ji odstraníme a prasnici nainseminujeme klasicky. Četnost těchto případů je ale velmi malá, cca 1 %. Musí zde být kladen maximální důraz na hygienu provedeného úkonu, jinak bychom mohli způsobit záněty vnitřních pohlavních orgánů se všemi neblahými důsledky pro zdraví zvířat a následně pro ekonomiku celého chovu.

Pro zajištění maximální možné hygieny inseminace jsou inseminační aparatury baleny po jedné, a tak je zamezeno styku s okolním prostředím stáje.

Časově je tento způsob inseminace trochu náročnější na zavádění aparatury do pohlavních orgánů prasnice, ale na druhou stranu podstatně zlepšuje příjem inseminační dávky prasnicí. V součtu je pak celý úkon inseminace kratší.

Tato metoda má pro chovatele efekt zejména v letním období, kdy je u prasnic vlivem teplotního stresu horší projev reflexu nehybnosti a nasávací pohyby vnitřních pohlavních orgánů jsou slabší. Také u kanců je v tomto období horší kvalita spermatu a proto, je nanejvýš žádoucí ušetřit spermie negativním vlivům imunitní činnosti děložního krčku.

Snad největší efekt má tato metoda pro chovy šlechtitelské a rozmnožovací sféry, kde z důvodu dodržení paternity jsou někdy chovatelé nuceni pracovat se staršími inseminačními dávkami a tak nechtěně zvyšují riziko méně početných vrhů selat.

Pro stimulaci prasnic jsou využívány inseminační kleště (obr. 6, 7). Další výhodou kleští je to, že je možné po vytažení mikrokapiláry provést doinseminaci zavěšením inseminační aparatury do nástavce kleští, čímž je možné urychlit proces inseminace bez újmy na kvalitě.

Výsledky po RDG se pohybují u 1. inseminaci mezi 85–93%. Skutečná březost po 1. inseminaci v loňském roce byla, podotýkáme přes letní měsíce, v červenci 80,0 %, v srpnu 80,5 % a září 81,0 %. Natalita selat se pohybuje na úrovni 9,5 živě narozených selat ve vrhu.

Obnova základního stáda probíhá nákupem prasniček F₁ generace dlouhodobě od jednoho dodavatele. Prasničky jsou nakupovány ve věku cca 6 měsíců. Po nákupu jsou krmeny krmnou směsí PCH 2. Před přípuštěním prasniček je aplikována hormonální stimulace. Každý den je zde voděn kanec a proto také nejsou výrazné problémy s uvedením prasniček do reprodukčního cyklu.

Na úseku reprodukce se ve Smečně podařil v procentu březosti obrovský pokrok vpřed oproti minulým rokům. V současnosti se intenzivně pracuje na zlepšení dosahované plodnosti. Pevně věříme, že se to kolektivu pracovníků v průběhu letošního roku podaří.

Zdeněk Tvrdoň, Genoservis, a.s. – PS Přerov
Jiří Aust, Genoservis a.s. – ISK Grygov

Obr. 6: Ukázka inseminace prasnic

Obr. 7: Inseminátorky farmy

MÉNĚ SPERMIÍ A VÍCE EMBRYÍ

Umělá inseminace a embryotransfer budou upřednostňovanými způsoby nových technologií sloužícími ke zlepšení efektivity produkce vepřového masa. Tato vize byla presentována na 5. mezinárodní konferenci o konzervaci kančího semene, která se konala v srpnu 2003 v Doorwerthu v Holandsku jako poslední ze série konferencí započatých v roce 1985 ve Švédsku. Skupina specialistů na fyziologii a reprodukci hospodářských zvířat se zabývala otázkou, jak bude v budoucnu inseminace a embryotransfer progresivně ovlivňovat světový obchod vepřovým masem.

Sexované spermie jsou již realitou dnešních dnů, a jejich význam v budoucnu ještě vzroste ve spojení s použitím nových metod inseminace se sníženým počtem spermií jako nástroj k urychlení genetického pokroku ve sféře šlechtění prasat. Dr. Roger Gerrits ze zemědělského ústavu Beltsvillské laboratoře biotechnologie v USA upozornil na skutečnost, že je již za námi doba chirurgických přenosů embryí a již brzy se stanou přenosy životaschopných embryí novým příjemkyním nekrvavou cestou běžným standardem.

Technika sexování spermií je v současnosti velmi pokročilá, ale jeho skutečné použití v běžné praxi je

v dnešní době ještě problematické a bude záviset na rozvoji patričních technologií. To je zkušenost Dr. Larry Johnsona z Beltsvillského centra a sdružení univerzit z Austrálie, Německa a Španělska. Metoda vyvinutá v americké laboratoři využívá průtokovou fluorescenční cytometrii ke třídění na populaci spermií s X a Y chromozomem podle jejich relativního obsahu DNA. Ačkoliv je tato metoda přesná, pro účely inseminace prasat je příliš pomalá. V současnosti tato metoda pracuje rychlostí 15-20 miliónů spermií za hodinu a s přesností na 90 %.

Doposud se tato metoda využívá hlavně v chovu skotu, ačkoliv je použitelná také v humánní medicíně, stejně jako v zoologických zahradách nebo v laboratořích. Takto sexovaným spermatem lze dosáhnout 90-95 % požadovaného pohlaví u narozených mláďat, ale březost je o 10-20 % nižší než u inseminace nesexovaným spermatem.

Ačkoliv lze dosáhnout u všech druhů zvířat vysoké přesnosti při sexování spermií, dosažení vysoké březosti s nižším počtem spermií, potřebné ke komerčnímu využití, se zatím částečně vyhýbá právě chovu prasat. Ale rozvíjené rutinní postupy hluboké (intrauterinní) inseminace prasnic naznačují příslib dobré březosti i se sníženým počtem spermií dokonce až na 50-100 miliónů sexovaných spermií v inseminační dávce.

Smysl propojení nových metod inseminace se sníženým počtem spermií v inseminační dávce bylo společným jmenovatelem témat celé konference. Přednášející a delegáti ne vždy souhlasili s popisem jednotlivých metod a diskutovali, jestli se jedná o intrauterinní, transcervikální, se sníženým počtem spermií nebo jednoduše hlubokou inseminaci. Všichni ale naopak svorně předpovídali, že inseminační dávky se sníženým počtem spermií se stanou v budoucnu běžnou praxí.

Vědci z Mauricijské univerzity ze Španělska obhajovali možnost aplikace poměrně na spermie chudé inseminační dávky do místa oplodnění ve vejcovodu. Jednou z výhod je možnost sexování spermií dle pohlaví, další výhodou je zvýšení potenciálu využívání top kanců v procesu šlechtění z důvodu získání většího počtu spermií z jednoho ejakulátu. Další možností je zvyšování výsledků při práci s mrazeným spermatem kanců.

Španělská vědci představili úspěšné výsledky intrauterinní inseminace s koncentrací spermií v inseminační dávce 1 miliarda. Spermie jsou deponovány za děložní krček přímo do dělohy. Podle údajů španělských odborníků je možné inseminovat s úspěchem ještě hlouběji a to až do horní třetiny děložního rohu, a vytvořit tak ve vejcovodu hustý rezervoár spermií. I při dvacetinásobném snížení počtu spermií v inseminační dávce spolu s použitím intrauterinního způsobu inseminace se neprojevovalo negativně v počtu odstavených selat z vrhu. Mírné snížení v dosahovaných výsledcích se projevilo až při snížení počtu spermií na 150 miliónů při intrauterinní inseminaci prasnic s normální říjí a ovulací.

Velkou výhodou tohoto způsobu inseminace je možnost dosažení vynikajících výsledků i při inseminování s „poškozenými“ spermiemi vlivem sexování nebo mrazení. Je možné inseminovat do hlubších partií pohlavních orgánů prasnice (až do vejcovodu) při současné hormonální

stimulaci ovulace. Tímto způsobem jsou dosahovány shodné výsledky při inseminaci 1 miliardou rozmražených spermií jako při tradiční inseminaci do děložního krčku s 6 miliardami rozmražených spermií. Pokud se neprovede správná hormonální stimulace ovulace prasnice, projeví se to samozřejmě negativně na výsledné březosti i plodnosti.

Podle jednotlivých účastníků se lišil také názor na dostatečný počet spermií v inseminační dávce při tradičním způsobu inseminace prasnic. Někteří mluvili o 6 miliardách spermií, další pokládali za dostatečný počet 2-3 miliardy. V Holandsku, stejně jako v České republice se koncentrace spermií v inseminační dávce pohybuje v rozmezí 2-4 miliardy.

Hanneke Feistma z Holandského svazu uvedla ve svém referátu, že tato koncentrace je pravděpodobně vyšší, než je potřeba, ale mohla by být použita jako pojistka v případě, kdy má kanec subfertilní (neplnohodnotný) ejakulát. Technika průtokové cytometrie nám nemusí sloužit jen k sexování spermií, ale může nám dát také hodnotné informace o vztahu mezi parametry ejakulátu a jeho fertilitě, jež jsou při inseminaci s inseminačními dávkami o nižší koncentraci velmi podstatné.

Dále je tímto způsobem možné monitorovat další nové znaky, jak se o nich zmínil Chris Maxwell z univerzity v Sydney. Mluvil o nových možnostech odhadu množství vlastností týkajících se funkčnosti, životaschopnosti a celistvosti spermií. Dr. Maxwell také poznamenal, že do současnosti byla z cenových důvodů průtoková cytometrie dostupná pouze pro vědecká pracoviště. Jakmile se ale zlepší parametry použitelné pro běžnou praxi, je Dr. Maxwell přesvědčen o jejím širokém uplatnění.

Vědci z Dánské královské veterinární a zemědělské univerzity testovali přesnost amerického cytometru na určení koncentrace a životaschopnosti spermií. Jejich výsledky dokázali větší přesnost v naměřených parametrech oproti dnes nejvíce používanému způsobu na principu spektrofotometrie. Obzvláště u nižších koncentrací inseminačních dávek je základní podmínkou úspěchu stanovení přesné koncentrace.

Inseminace se sníženým počtem spermií také odhalí rozdíly v plodnosti jednotlivých kanců, jak poukázali vědci z univerzity v Albertě v Kanadě. Tito vědci zatím neúspěšně zkoušejí využití semenné plasmy k určení kanců se sníženou fertilitou. Naproti tomu němečtí vědci doufají, že vyvinou spolehlivý test, jež odhalí kance s nevyhovující kvalitou ejakulátu na základě stability jejich DNA spermií.

Pig International, prosinec 2003
překlad Jiří Aust, Genoservis, a.s. – ISK Grygov

INSEMINAČNÍ DÁVKY KANCŮ V KAPSLÍCH

V Itálii byla nedávno vyvinuta technologie výroby inseminačních dávek kanců v podobě mikrokapslí, jež mají sloužit k postupnému uvolňování spermií v děloze prasnice. Vědci věří, že se jím tímto podaří vyřešit problém správného načasování inseminace s pohledu maximální plodnosti prasnic.

Délka říje u prasnic je velmi variabilní a závisí na ročním období, kondici, pořadí vrhu, počtu dní od odstavu atd. Při této spoustě ovlivňujících faktorů je velmi obtížné stanovit přesný termín ovulace a spolu s ním přesně načasovat inseminaci.

Předběžné výsledky (in vitro) pokusů nám daly povzbudivé výsledky, říká Dr. Daniele Vigo z Milánské Univerzity. V současnosti probíhají provozní pokusy, jejichž výsledky budou známy na konci roku 2003. Konečným cílem je inseminovat pouze jedenkrát na začátku říje za krček děložní, tj. přímo do dělohy.

Princip výroby inseminačních dávek v kapslích spočívá v přidání chloridu barnatého ke spermiové frakci ejakulátu po jeho kvalitativní kontrole. V dalším procesu ředění po přidání sodných roztoků se vytvoří kulaté gelové kapsle o průměru 5 mm, které se pak skladují za normální teploty.

Pig International, říjen 2003
překlad Jiří Aust, Genoservis, a.s. – ISK Grygov

CHOV PRASAT NA FARMĚ V BEŇOVĚ

Farma v Beňově patří akciové společnosti Salix Morava Horní Moštěnice. Firma hospodaří na 2.940 ha z.p. v okrese Přerov. Rostlinná výroba je zaměřena na pěstování obilovin, které tvoří 50 % výměry. Zbýlé plochy slouží pro pěstování krmných plodin a řepky. Živočišná výroba je také zaměřena na výrobu mléka. Podnik chová 500 krav Holštýnského plemene, s průměrnou dojivostí 7.800 kg mléka. Mléčná farma se nachází v obci Vlkoš. Celá farma byla za využití prostředků SAPARD přebudována na volné ustájení s matracemi a kejdovým hospodářstvím. Krávy jsou dojeny v rybinové dojárně 2x12. Podnik si je vědom, že po rekonstrukci kravína musí přijít na řadu také prasata.

Celé středisko chovu prasat v Beňově tvoří ucelenou výrobní jednotku od výroby selat až po výkrm jatečných prasat. V současnosti se nachází na farmě 250 prasnic. Ročně je dodáno na jatka 480 t masa, při průměrné zmasilosti finálních jatečných hybridů 56,5 %. „Průměrná realizační cena v loňském roce činila 29,84 Kč,“ říká hlavní zootechnik Ing. Navrátil.

Porodna prasnic je řešena tradičním způsobem. Podlaha je pevná, tvořena betonem, pouze v zadní části je zaroštována. Porodní kotec (obr. 1) je velmi „komfortní“ a umožňuje prasnici se v kotci otočit. Z pohledu welfare je to asi v pořádku, ale z pohledu zalehávání selat už to ideální není. Selata mají možnost si lehnout na betonovou vyhřívanou palandu, nad kterou je ještě umístěna infralampa. Na farmě je využívána synchronizace porodů tak, aby ošetřující personál mohl v jeden okamžik soustředit své síly na prasnici a ošetření selat po porodu. Průměrná doba odstavy je 27 dnů.

Březí a jalové prasnice jsou ustájeny v kotcích po 4 - 5 kusech (obr. 2). Krmení březích prasnic je suchou krmnou směsí. Po odstavy jsou prasnice ustájeny do dvou až tří kotců, které slouží výhradně k tomuto účelu. Každý den ranní a odpolední směna prochází s kancem prubířem stáj a tak má možnost dobře stimulovat odstavené prasnice a snadno také vyhledávat vracející se prasnice. Inseminace probíhá tak, že říjící se prasnice je vyvedena z kotce ke kanci prubíři, který je uzavřen mezi dvěma brankami ve spojovací chodbě (vše je odděleno stavebně - zdí, obr. 3, 4). Zde je prasnice v klidu nainseminována a zpět vrácena do kotce, pak je ke kanci přivedena další prasnice. Protože je vzdálenost mezi kotci pro odstavené prasnice a kancem asi 5 m, můžeme říci, že tento způsob připouštění odpovídá připouštění v individuálních kotcích. RDG je prováděna vlastními silami za využití přístroje BIOTEST. „V loňském roce jsme pokusně testovali také intrauterinní inseminaci, ale výsledky ještě nejsou plně uzavřeny. Musíme ještě počkat, až se nám vypráší všechny prasnice,“ říká Václav Štěpaník, vedoucí chovu prasat. Obnova základního stáda je prováděna nákupem prasniček F₁ generace z RCH Kojetín.

Na závěr ještě několik čísel z loňského roku. Průměrná délka mezidobí číla 157 dnů. Obrátka byla 2,2. Počet živě narozených selat na vrh činil 10,5 ks, počet dochovaných selat na vrh byl 9,2 ks.

Obr. 1: Porodní kotec

Obr. 2: Ustájení jalových a březích prasnic

Obr. 3: Ukázka inseminace a doinseminace prasnic

Tab. 1: Rozbor reprodukce - inseminace za 1. - 8. měsíc 2003

kategorie	poř. zap.	poč. zap.	poč. přeb.	poč. zabřez.	% březosti	% porodnosti	VS	ŽS
prasnice	1. zap.	343	63	280	81,6	77,8	11,5	10,7
	vše	410	81	329	80,2	75,9	11,3	10,6
prasničky	1. zap.	38	9	29	76,3	71,1	11,0	10,7
	vše	58	15	43	74,1	67,2	11,3	10,8

VÝCHODNÍ EVROPA A ŘETĚZCE ZÁSOBOVÁNÍ VEPŘOVÝM MASEM

Výroba vepřového masa je důležitá v mnoha zemích světa, vyjma zemí s islámským obyvatelstvem. Tradičními regiony s vysokou produkcí prasat byly jihovýchodní Asie a Evropa stejně jako severní Amerika. Dynamický rozvoj výroby vepřového masa během posledních několika let viditelně soupeřil s výrobou masa drůbežního.

Údaje v tabulce č. 1 ukazují, že evropské země dávají přednost výrobě vepřového masa, a že v mnoha zemích vepřové maso zastupuje více než 50 % z vyrobeného masa celkem. Je ovšem také nezbytné vyzdvihnout velkou produkci prasat v asijských zemích. Navíc můžeme vidět další intenzivní rozvoj výroby vepřového masa v této části světa a to může představovat důležitý vliv na možnosti prodat vepřové maso z evropských zemí na mezinárodních trzích (viz. tabulka č. 2).

Tab. č. 1: Výroba masa ve vybraných zemích v r. 2000 (v tunách x 10³)

Země	Vepřové maso	Hovězí maso	Drůbeží maso
EU - 15	17 564	7 452	8 801
Dánsko	1 650	159	202
Francie	2 315	1 590	2 022
Španělsko	2 962	697	891
Holandsko	1 643	485	713
Německo	3 850	1 363	830
Itálie	1 475	1 160	1 140
Polsko	1 923	349	585
Maďarsko	664	44,7	400
Rumunsko	626	182	290
Čína	43 058	5 023	12 500
USA	8 532	12 311	16 471
Brazílie	1 804	6 460	6 020
Vietnam	1 409	92,3	351
Rusko	1 250	2 126	705

Tab. č. 2: Změny ve výrobě vepřového masa ve vybraných zemích v období 1997 – 2000 (v tunách x 10³)

Země	ROK			
	1997	1998	1999	2000
SVĚT	82 147	87 647	89 867	90 909
EU – 15	16 249	17 636	18 026	17 564
Čína	37 155	39 899	41 048	43 058
USA	7 835	8 623	8 758	8 532
Rusko	1 546	1 505	1 485	1 250
Japonsko	1 283	1 286	1 277	1 270
Polsko	1 981	2 026	2 043	1 900
Rumunsko	667	620	610	626
Maďarsko	581	569	664	664
Česká rep.	510	505	460	440

Stabilizace v posledním období

Po dlouhé době charakteristického zvyšování výroby vepřového masa poslední léta prokázala postup stabilizace a snížení produkce prasat, což můžeme pozorovat i v Evropě. Tento směr se týká i tradičně velkých producentů prasat, jakými jsou Německo, Dánsko a Nizozemí. Výjimkou je Španělsko, kde nepřetržitý růst stavů prasat obnáší i vyšší produkci vepřového masa. Dá se očekávat, že země EU budou dále snižovat stavy prasat a výsledek může být ještě tvrdší vzhledem k tlaku na ochranu životního prostředí. Dobrý příklad tohoto můžeme vidět v Nizozemí.

Rozebory zemí chystajících se na vstup do EU ukazují, že produkce prasat je u nich značně různorodá, s různým trendem pro redukci výroby v zemích s vysokou produkcí. Jedinou výjimkou je Maďarsko, kde je stabilizace na stále úrovni a výroba vepřového masa stagnuje. Analýza byla provedena u všech 12 kandidátských zemí (CC-12) ačkoli je známo, že integrace Bulharska a Rumunska do EU se očekává v pozdější době. Navíc vzhledem k obecné charakteristice zemědělské produkce v jednotlivých kandidátských zemích (CC-12) je potřeba věnovat pozornost počtu lidí zaměstnaných v zemědělství a podílu výroby vepřového masa oproti celkovému podílu zemědělské výroby (viz. tabulka č. 3).

Tab. č. 3: Všeobecná data týkající se zemědělství v kandidátských zemích (CC-12) pro vstup do EU.

Země skupiny CC - 12	Počet obyvatel (v miliónech)	Podíl k zemědělské výrobě v jednotlivých zemích			
		Pracujících v zemědělství (%)	Rostlinná Výroba (%)	Živočišná Výroba (%)	Výroba vepř. masa (%)
Česká republika	10,3	3,4	33,2	52,1	16,1
Kypr	0,8	9,2	52,9	34,3	8,8
Estonsko	1,4	7,6	33,6	58,6	12,8
Maďarsko	10,0	6,0	44,1	42,7	15,8
Litva	2,4	13,5	36,2	44,7	11,6
Lotyšsko	3,7	19,6	42,1	41,3	10,2
Malta	0,4	1,9	47,7	44,2	14,1
Polsko	38,6	18,8	43,3	45,5	18,7
Slovensko	5,4	6,7	37,0	49,6	18,9
Slovinsko	2,0	9,0	43,0	51,9	10,5
Bulharsko	8,2	26,2	39,8	47,5	16,7
Rumunsko	22,4	42,8	57,8	39,8	8,7

... z chovu PRASAT

Vysoký podíl práce v zemědělství

V zemích, kde je vysoký podíl práce v zemědělství, je i vysoká produkce prasat (Bulharsko, Lotyšsko, Litva, Polsko). V těchto zemích je vepřové maso důležitou součástí příjmu farem. Nicméně, jsou také země, kde úroveň výroby vepřového masa je vysoká, ale zaměstnání lidí v zemědělství je menší (Česká republika, Maďarsko a Slovensko). Mimoto je zapotřebí dodat, že i když ve všech kandidátských zemích jsou farmy s produkcí různých druhů zvířat, produkce prasat je velmi důležitou součástí jejich zemědělské činnosti. Tabulka č. 4 ukazuje produkci prasat ve 12 kandidátských zemích pro vstup do EU (CC-12). Tato data jsou založena na zprávě Evropské komise pro zemědělství (European Commission Directorate - General for Agriculture).

Tab. č. 4: Počty prasat a objem produkce vepřového masa v kandidátských zemích (CC-12) a jejich podíl po připojení k EU

Země skupiny CC - 12	Počty prasat (v milionech)	Nadprodukce (+) Deficit (-)	Podíl na populaci prasat v EU – 27 (%)	Produkce vepřového masa (tuny x 10 ³)	Podíl na produkci vepřového masa (tuny x 10 ³)
Česká republika	3,3	-1	2,3	440	2,2
Kypr	0,4	+2	0,3	47	0,2
Estonsko	0,3	-37	0,2	26	0,1
Maďarsko	5,2	+3	3,2	664	3,2
Litva	0,4	-4	0,3	45	0,2
Lotyšsko	0,9	-25	0,6	80	0,4
Malta	0,07	-23	0,04	10	0,05
Polsko	19,0	+6	11,4	2200	9,2
Slovensko	1,6	-8	1,0	178	0,8
Slovinsko	0,6	-17	0,4	70	0,3
Bulharsko	1,6	+1	1,0	170	0,8
Rumunsko	5,6	-1	4,1	550	2,9
CFI KFM	38,5	X	X	4 440	X

Velcí producenti prasat

Když porovnáme údaje z tabulky č. 4 je zřejmé, že z CC-12 zemí je Polsko největším producentem prasat a současně patří i mezi skupinu největších producentů prasat v Evropě. Počet prasat zůstává v Polsku na 19 milionech a výroba vepřového masa se rovná 2.200.000 tun za rok. Druhým největším producentem prasat z CC-12 je Maďarsko, ačkoliv populace prasat v Maďarsku je pouze čtvrtinová oproti populaci v Polsku, což se rovná 5,2 milionu. Nicméně výroba v této zemi je velmi výkonná s výsledkem cca 664.000 tun vepřového masa za rok. Podobnou situaci můžeme pozorovat i v České republice, kde populace prasat činí cca 3,3 milionu s produkcí 440.000 tun vepřového masa. Rumunsko, ačkoliv jeden z největších producentů prasat v CC-12 zemích, počet prasat je zde cca 5,6 milionu, vykazuje, tak jako Polsko, nízkou výkonnost výroby vepřového masa s výsledkem pouze 550.000 tuna za rok.

Třeba je zmínit se ještě o dvojici dalších důležitých producentů prasat, totiž o Bulharsku a Slovensku. V posledních několika letech Bulharsko prokázalo značný pokles stavu prasat a v současné době tam je kolem 1,6 milionu prasat, která přináší potenciální produkci pouze asi 170.000 tun vepřového masa ročně. Farmy na Slovensku drží v současnosti konstantní počet 1,6 milionu prasat, s výrobou 178.000 tun vepřového masa.

Je zapotřebí zdůraznit, že v globální souvislosti, celková produkce prasat ze zemí příslušejících do skupiny CC-12 je velmi vysoká. Celkový počet prasat v zemích CC-12 je cca 40 milionů což je asi 34 % z celkového počtu prasat v Evropské unii (EU-15). Ovšem ačkoliv výroba vepřového masa zemí CC-12 se rovná 4.400.000 tuny, jde pouze o 25 % výroby vepřového masa v EU-15 zemích. Takovéto porovnání ukazuje význam i důležitost problému, který by mohl vzniknout po integraci nových členů do Evropské unie a zároveň ukazuje rozdíly v jejich efektivitě výroby vepřového masa.

K výrobě vepřového masa

Největší producenti ze zemí CC-12 mají značnou nadprodukcí vepřového masa. Například v Polsku se nadvýroba vepřového masa rovná 6% a v Maďarsku to jsou 3 %. Rumunsko a Česká republika jsou sice charakterizovány s deficitem vepřového masa (-1 %), ovšem tato data jsou založena na předpokladu. Pouze na Slovensku je značný deficit ve výrobě vepřového masa a to ve výši 8 %. Nicméně, země s velmi vysokým deficitem ve výrobě vepřového masa jsou většinou charakteristické nízkým podílem vyrobeného vepřového masa, například 45.000 - 80.000 tun (Lotyšsko, Litva), 26.000 tun (Estonsko) a jen 10.000 tun na Maltě.

Je ovšem obtížné odhadnout potenciální výrobu u kandidátských zemí jen na základě samotných stavů prasat. Navíc počty vyprodukovaných prasat nemohou být tak přesné jak v mnoha jiných zemích, protože prasata jsou chována na malých farmách a značná část vyrobeného vepřového masa se využívá pro přímou spotřebu na farmách. V takových případech je pak obtížné udávat přesné údaje kolem intenzivní výroby. Například v Rumunsku, podle některých sčítání provedených v r. 2000, se populace prasat držených na farmách s velkou produkcí a distribucí na společný trh rovnala 4,8 milionu prasat. Podobný stav je možno pozorovat v pobaltských zemích Lotyšsku a Litvě, stejně jako v Bulharsku. V Maďarsku, kde je produkce prasat známa velmi dobrou organizací a orientací na export vysoce jakostního vepřového masa, značná část produkce prasat pochází z malých farem, ze kterých pochází cca 450.000 tun. V Polsku, největším výrobcí vepřového masa v CC-12 zemích, se odhaduje, že průměrný počet chovaných prasat na farmách je jen 18 - 19 a pouze asi kolem 50 % výroby pochází z farem, kde je chováno více než 50 prasat.

Nedostatečné využití zdrojů

Malovýroba a velké množství farem v kandidátských zemích jsou jedním z důvodů nízkého využití zdrojů a značně nižšího obratu produkce vepřového masa s ohledem na většinu zemí EU. Dalším důležitým problémem je cena vepřového masa a cena prasat vyprodukovaných v zemích CC-12. Současné údaje ukazují, že ceny jsou poněkud nižší než průměrné ceny, které platí v EU-15. Nicméně, nelze naprosto přesně vypočítat náklady na produkci prasat v jednotlivých zemích CC-12. Navíc, cena krmných směsí se v průběhu roku mění a odráží změny v ceně obilí. Dokonce i když standardní metoda užívá ohodnocení jednotlivých nákladů a jsou brány v úvahu rozdíly ve výrobní síle, náklady v zemích EU-15 jsou značně nižší než porovnatelné náklady ve skupině zemí CC-12.

Efektivní zpracovatelské závody

Postup stabilizace produkce prasat v CC-12 zemích bude žádat efektivně pracující zpracovatelské závody. Nastane proces vytváření velkých obchodních společností, kdy se zpracování prasat bude soustřeďovat do několika velkých jatek.

Vzniká ale zajímavá otázka: kterou surovinu budou tyto nové společnosti využívat? Samozřejmě, že ve většině případů budou využívat místní zdroj suroviny, ale například v Polsku je mnoho společností ochotno dovážet surovinu ze zemí EU. V tento moment je ovšem obtížné hovořit o tom, zda se dovoz suroviny bude rozvíjet, zvláště po integraci nových zemí s EU a po otevření trhu pro dovoz zboží. Nicméně je možno očekávat značný přebytek vepřového masa vyrobeného v zemích EU a na kandidátské země bude tvořen silný tlak brát něco z této produkce pro jejich trhy. Takový scénář je jednou z hlavních příčin znepokojení producentů prasat v zemích CC-12. V blízké budoucnosti je pravděpodobné, že mnozí malí producenti prasat ze skupiny zemí CC-12 budou nuceni skončit, což ale neznamená, že se sníží objem výroby vepřového masa, protože již nyní je možno

pozorovat u řady producentů ochotu a úsilí po zintenzivnění výroby, stejně jako po rozšiřování jejich produkce.

Silnější spolupráce mezi zpracovateli a producenty

Toto se týká především zemí jako jsou Polsko, Maďarsko a Česká republika. V těchto zemích se proces silnější spolupráce mezi zpracovatelskými závody a velkými producenty vepřového musí vyvinout. Právě to zajišťuje možnost produkovat vysokojakostní vepřovou surovinu. Mimoto, vysokojakostní vepřová surovina garantuje, že zpracovatelské závody mohou nabídnout kvalitní a nezávadnou potravinu, což je pro spotřebitele velmi důležité.

Současné s tím budou silné organizační jednotky pravděpodobně konkurenceschopnější firmám z EU-15 při dostávání se na ruský trh, který stále vykazuje větší množství atraktivních nabídek pro společnosti v Evropě. Snad proto, že nedávné rozhodnutí EU týkající se 10 nových členů (země skupiny CC-12 vyjma Bulharska a Rumunska) omezit jejich volný obchod uvnitř nového velkého trhu, bude pravděpodobně příznivější pro dobře známé vývozce vepřového masa, jakými jsou Dánsko a Nizozemí. Právě tam si od vytvoření takového trhu velmi slibují a taktika firem nynějších zemí EU-15 může vést k situaci, kdy tyto země budou chtít uplatnit svou nadprodukcí vepřového masa na trhu nových členů EU. Tím ovšem opět vzniká reálná možnost, že nastanuvší hospodářská situace v právě připojených zemích omezí aktivity směřující k redukci malovýroby prasat. Tento problém se bude zvláště týkat Bulharska a Rumunska, až jako poslední vstoupí do EU.

Na závěr lze říci, že nadvýroba vepřového masa v evropských zemích, a to jak v zemích EU-15 tak i v zemích CC-10 nutně povede v budoucnosti k mírné redukci. Redukce bude větší tam, kde jsou potíže s vývozem do Ruska a na asijské trhy, na které v současné době míří jejich vlastní, rostoucí produkce, stejně jako dovoz vepřového masa z USA.

Průběh redukce výroby vepřového masa bude ovšem v zemích EU velmi obtížný, zvláště v případě zemí čekajících na plnou integraci s EU. Redukce výroby vepřového masa bude především souviset s možnostmi využívat systémy dotací na podporu exportu v jednotlivých zemích a se zajištěním řešení společenského uplatnění pro zemědělce, kteří přeruší výrobu vepřového.

A jedním z nejdůležitějších faktorů na produkci vepřového bude také energický tlak na nárůst příjmů obyvatel žijících v zemích skupiny CC-12, protože právě větší kupní síla obyvatel tvoří základ pro vyšší spotřebu masa.

INTERNACIONAL PIG TOPICS, červenec 2003

Robert Eckert, Národní výzkumný ústav živočišné výroby,
Krakov, Polsko

Marek Gaworski, Zemědělská univerzita ve Varšavě, Varšava,
Polsko

přeložil Jaroslav Doupal, Genoservis, a. s.

EVROPSKÁ HOLŠTÝNSKÁ A RED HOLŠTÝNSKÁ VÝSTAVA AGRIBEX 2004

Ve dnech 12. – 15. února 2004 se uskutečnil zájezd na zemědělskou výstavu AGRIBEX Brusel, jehož součástí byl Evropský šampionát holštýnského skotu. Zájezd uspořádal Svaz chovatelů holštýnského skotu ČR.

Evropský šampionát je jednou z nejvýznamnějších evropských akcí tohoto druhu pořádaných v roce 2004 a také za poslední čtyři roky. Organizátorem byla Evropská holštýnská a red holštýnská konfederace (EHRC). Této akce se účastnilo 8 zemí EU: Rakousko, Belgie, Francie, Irsko, Itálie, Španělsko, Švýcarsko a Holandsko.

PROGRAM VÝSTAVY

1. Skupiny dcer po testovaných býcích jednotlivých plemenářských organizací

Tato skupina byla nesoutěžní. Byla prezentována jako program sedmi plemenářských organizací. Podmínkou k účasti je předvedení 5 dcer po býkovi, testování v Evropě, oficiální výsledky v interbullu nebo národní hodnocení, dcery musí být narozeny v Evropě a býk musí být vlastněn inseminační stanicí členské země EHRC. Výsledky své práce zde prezentovali :

Aberekin	EMPIRE
Dansire	TVM HESNE
Genes Diffusion	JESTHER
GGI	CADON – RED, LADIN
Holland Genetic	ADDISON, STADEL – RED
Semenzoo	FORD, TUGOLO
Swiss Genetic	MAGISTO – RED

Mezi diváčky nejspěšněji přijaté kolekce patřily skupiny po býku ADISSON a EMPIRE, které zejména zaujaly pro svůj vynikající typ, špičkové končetiny ale i skvělé vemeno.

2. Individuální soutěže holštýnských a red holštýnských krav

Skupiny krav pro individuální soutěže určoval věk k datu 15.2. 2004. Krávy byly rozděleny do osmi soutěžních skupin, kdy skupina prvotetek byla otelena do 36 měsíců věku, (RED prvotelky narozené po 1.3.2001), krávy na druhé laktaci do 42 měsíců a ostatní skupiny byly odstupňovány po šesti měsících věku.

Jako hodnotitelé byli vybráni Phillip Davies z Anglie pro holštýnské černostrakaté a Andreas Aebi ze Švýcarska pro Redy. Podmínkou účasti zemí jsou skupiny 5 nebo 10 krav. Skupina 5 krav musí být složena z 1 prvotelky z krav příslušejících do nejméně 4 skupin podle věku. Pokud je zastoupení 10 krávy, musí být dvě prvotelky a nejméně 7 skupin. Podmínkou účasti je narození krávy v Evropě a užitkovost musí být na průměru nebo vyšší nominované země.

Hodnotitel vybral tři šampionky a poté určil celkovou vítězku :

HOLŠTÝNSKÉ KRÁVY

JUNIOR HOLSTEIN CHAMPION 2004

SABBIONA PASCIA COMESTAR LEE
(ITALIE) PIROCCO MAGNITUDE

INTERMEDIATE HOL. CHAMPION 2004

LADY MAUGHLIN STORM
(RAKOUSKO) HANOVERHILLRAIDER

SENIOR HOLSTEIN CHAMPION 2004

QUINTANA MELISA GRAND EX 93 -
(IRSKO) A MARK CJ GILBROOK GRAND
A CORNATION COUNSELOR

GRAND CHAMPION HOLSTEIN 2004

QUINTANA MELISA GRAND EX 93

Quintana Melisa Grand EX-93
(Grand x Counselor)

RED HOLŠTÝNSKÉ KRÁVY

JUNIOR RED-HOLSTEIN CHAMPION 2004

SUNNIBEL VISION LADIE
(ŠVÝCARSKO) GRANDUC VISION-RED
ELMPARK REDSTAR RC

SENIOR RED-HOLSTEIN CHAMPION 2004

PLATTERY GALANTE
(ŠVÝCARSKO) STBVQ RUBENS RC
PICKEL

CHRAND CHAMPION RED-HOLSTEIN 2004

PLATTERY GALANTE

3. Soutěž zemí

Po ukončení individuální soutěže předvedly svoje soutěžní kolekce jednotlivé země. Pro tuto soutěž byli vybráni hodnotitelé z jednotlivých soutěžících zemí. Hodnotitelé neklasifikovali krávy svých zemí (viz tabulka).

HOLŠTÝNSKÝ SKŮT								
Hodnotitel země	RAK	BEL	FRA	IRE	ITA	NLD	SPA	SWI
Rakousko	X	6	14	18	16	8	10	12
Belgie	6	X	12	18	16	8	10	14
Francie	12	10	X	14	18	6	8	16
Irsko	8	10	16	X	12	6	14	18
Itálie	14	8	16	12	X	6	10	18
Holandsko	12	6	10	18	16	X	8	14
Španělsko	8	10	12	18	16	6	X	14
Švýcarsko	12	8	10	18	14	6	14	X
CELKEM bodů	72	52	76	98	94	38	64	94

RED HOLŠTÝNSKÝ SKŮT			
	BEL	NLD	SWI
Dánsko	14	16	18
Německo	14	16	18
Francie	14	16	18
CELKEM bodů	42	48	54

Letošní evropský šampionát se nesl ve znamení holštýnských krav z Irska a REdek ze Švýcarska. Součástí programu byla i návštěva tří holandských holštýnských farem, ale o nich třeba příště.

Karel Kratochvíl, Ladislav Škařupa, Genoservis a.s. Olomouc

Larrazabal Empire Ondartza, EX-90
Dcera býka EMPIRE NXA-254

VÁNOČNÍ GALAKONCERT

Vraťme se na chvíli do předvánočního času roku 2003, kdy dne 9. prosince v nové hale na Výstavišti v Přerově organizoval Nadační fond GENÁČEK předvánoční galakonzert. Návštěvnost byla velká, těsně před začátkem koncertu se stěží našlo volné místo dokonce i na schodech v hale.

Mnohokrát děkujeme všem spoluorganizátorům, pomocníkům i aktérům koncertu za přípravu těchto báječných chvil a těšíme se na další ročník – letošní vánoční koncert se bude konat opět na Přerovském výstavišti v pátek dne 10. prosince 2004.

VYZNÁTE SE VE FORMÁTECH DVD ?

Již mnoho let uplynulo od doby, co byl poprvé veřejnosti představen kousek kulatého plastu nazvaného kompaktní disk. Cédéčka přetrvávají díky mnoha přednostem dodnes. Postupem doby však přestala kapacita kompakťů stačit. Asi víme, že to tak jednoduché nebude, a proto nemáme jeden formát DVD, ale hned několik.

Hudebním skupinám klasická cédéčka většinou stačí, ale jinak je tomu ve filmovém průmyslu. Formáty jako Video CD nebyly schopny vyhovět moderním požadavkům na vyšší kapacitu při zachování kvality. Také potřeba zálohovat neustále větší množství dat vyústila v uvedení formátu DVD. Za tímto označením se skrývá zkratka pro Digital Video Disc, či Digital Versatile Disc. DVD není pouze výsadou filmového průmyslu. Filmový průmysl ale ovlivnil rozšíření DVD medií ze všech nejvíce. Na jednom DVD může být uložen film o délce několika hodin, a to hned v několika jazycích. Vše je samozřejmě v kvalitě předtím nevídané. Kapacity nosičů DVD-ROM se pohybují od 4,7 GB do 17 GB. Protože se předtím výrobci mechanik pro zápis DVD nedohodli, byly vytvořeny dva základní formáty: DVD-R/RW a DVD+R/RW. První prosazovalo uskupení společností Pioneer, Sharp, Panasonic, druhý způsob je produktem společností Philips, Ricoh, Hewlett-Packard a Sony.

Mechaniky DVD jsou kompatibilní s klasickými CD mechanikami a umožňující CD media přehrávat. Lisované DVD medium, na kterém si můžeme zakoupit třeba film či rozsáhlý počítačový program, nese označení DVD-ROM. Jakýmsi z řady vysunutým formátem bylo DVE-RAM. Toto přepisovatelné medium bylo čitelné pouze ve speciálních mechanikách a tudíž špatně přenositelné. DVD-RAM má kapacitu 2,6 GB na jedné straně disku a představuje spíše náhradu magnetooptických medií. Jeho zvláštností je velký počet přepisovatelných cyklů. Na jedno medium tak můžeme zapsat stotisíckrát na rozdíl od jiných, kde končí přepisovací cykly na čísle tisíc.

Zapisovatelnými medii jsou DVD-R/RW s kapacitou 4,7 GB na jedné straně. Již zmiňovaným konkurentem je DVR+RW, který vznikl jako reakce na DVD-RAM. Druhá generace DVD+RW, jejíž specifikace jsou platné od října 2003, je již plně kompatibilní s běžnými DVD mechanikami. Hlavní novinky jsou ve zvýšení podpory pro kombinované DVD s videosoubory i běžnými daty.

Dalším specializovaným formátem DVD je DVD-Audio. Hudba má klasickou délku v rozsahu maximálně 74 minut. Nicméně díky kapacitě DVD je zvuk zde uložený plně prostorový a ve vyšší kvalitě než u CD.

Někdy se můžeme setkat ještě s označením DVD+. Jedná se o disky které kombinují CD z jedné strany a DVD z druhé strany. Tyto disky jsou o něco tlustší než klasická media.

Aby bylo možné, při stejné velikosti media jako je CD, zvýšit několikanásobně objem uložených dat, bylo nutné vyvinout citlivější laser a zhustit stopy na datovém nosiči. Rozestupy mezi jednotlivými stopami lisovaného DVD jsou 0,74 μm. Vlnová délka paprsku se pohybuje kolem 0,6 nm. Možná se zdá rychlost zápisu u DVD pomalá v porovnání s vysokorychlostními vypalovačkami cédéček. Nicméně základní rychlost zápisu u DVD je 1350 kB/s, což je oproti CD devítinásobek. Další zvýšení kapacity umožnila technologie dovolující mít na jedné straně nosiče dvě vrstvy dat. Laser DVD mechaniky pak být schopen patřičně zaostřovat. Poté stačilo jen vytvořit oboustranné medium a bylo dosaženo konečné kapacity 17 GB pro jeden DVD nosič.

Aby se zamezilo nelegálnímu kopírování filmů na DVD mediích bylo přijato hned několik opatření. Tím nejjednodušším bylo vytvoření devíti regionů. Samotnou mechaniku je pak nutné nastavit pro region ve kterém se bude prodávat. Kvůli šifrování ochrany CSS nebylo možné video z DVD nosičů přehrávat bez patřičné softwarové či přímo hardwarové podpory. Softwarová podpora byla k dispozici pouze pro operační systémy Windows, a tak například uživatelé Linuxu byli mimo hru. Vše se změnilo nápadem jednoho norského studenta, zvaného též DVD Jon, který v patnácti letech vytvořil aplikaci, která je schopna mechanismus CSS prolomit. O aplikaci DeCSS se vedlo mnoho soudních sporů, ale nakonec bylo rozhodnuto o nevině daného studenta. Díky DeCSS je možné také stahovat filmy z DVD do video souborů a pomocí různých kodeků, jako je DivX, umožnit jejich nelegální šíření pomocí internetu.

Přestože DVD zatím nedosáhla zdaleka popularity svého předchůdce, cédéčka, na obzoru jsou již další nové technologie. Neznámější je technologie Blu-ray Disc, která využívá modrý laserový paprsek. Tato technologie umožňuje uložení až 27 GB dat. Ve vývoji jsou také technologie umožňující na cédéčko zapsat několikanásobně více dat.